

การปล่อยชั่วคราว : ศึกษาการกำหนดเงื่อนไขการรายงานตัวของผู้ต้องหา
ที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวระหว่างฝากขัง

นายนำชัย ใจเที่ยงตรง

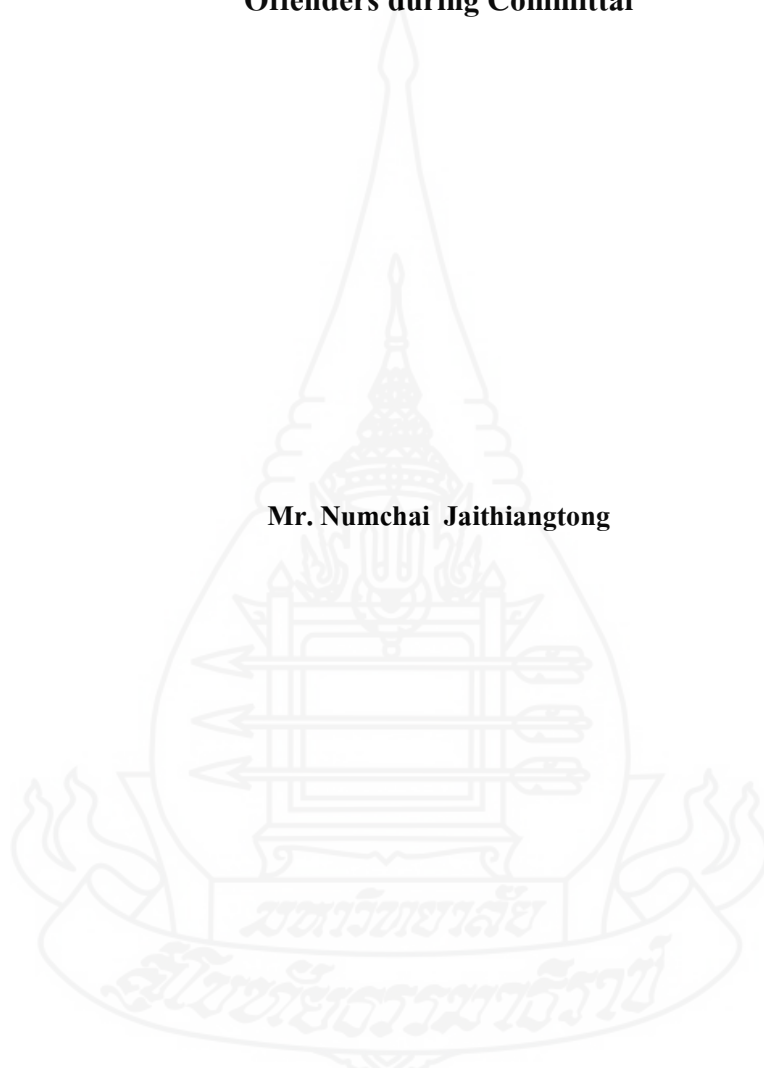

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกกฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2558

**Temporary Discharge: Study on Condition of Report of Temporary Discharged
Offenders during Committal**

Mr. Numchai Jaithiangtong

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Laws

School of Law

Sukhothai Thammathirat Open University

2015

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การปล่อยชั่วคราว : ศึกษาการกำหนดเงื่อนไขการรายงานตัวของ
ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวระหว่างฝากขัง

ชื่อและนามสกุล นายนำชัย ใจเที่ยงตรง

วิชาเอก กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม

สาขาวิชา นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์มาลี สุรเชษฐ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2559

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

นอ ๒/๑๑๗

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์มาลี สุรเชษฐ)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาณุมาศ ชัดเจนงาม)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาณุมาศ ชัดเจนงาม)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชานิติศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การปล่อยชั่วคราว : ศึกษาการกำหนดเงื่อนไขการรายงานตัวของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวระหว่างฝากขัง

ผู้ศึกษา นายนำชัย ใจเที่ยงตรง **รหัสนักศึกษา** 2564002836 **ปริญญา** นิติศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์มาลี สุรเชษฐ **ปีการศึกษา** 2558

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อ (1) ศึกษาหลักการ แนวคิด เนื้อหา และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราวทำให้เห็นความสำคัญในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหา (2) ศึกษากฎหมายของต่างประเทศเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราว (3) ศึกษาการกำหนดเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราวของศาลระหว่างฝากขัง ตามรัฐธรรมนูญ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม และข้อบังคับของประธานศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยชั่วคราว (4) ศึกษาสภาพปัญหาการกำหนดเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราว โดยเฉพาะการกำหนดเงื่อนไขการรายงานตัวว่าสอดคล้องกับหลักกฎหมายหรือไม่ เพื่อกำหนดแนวทางแก้ไข กำหนดรูปแบบ ข้อเสนอในการปรับปรุงการกำหนดเงื่อนไขการรายงานตัวของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวระหว่างฝากขังให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิจัยทางเอกสาร จากการรวบรวมข้อมูลซึ่งแบ่งเป็นข้อคิดเห็นและข้อเท็จจริงจากหนังสือ เอกสาร ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนคำปรึกษา คำแนะนำ จากผู้มีความรู้ด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและการปล่อยชั่วคราว

ผลการวิจัยพบว่า การกำหนดเงื่อนไขการรายงานตัวของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวระหว่างฝากขังเป็นการสร้างภาระเกินความจำเป็น ไม่สอดคล้องกับระบบการดำเนินคดีอาญาในกระบวนการที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาซึ่งได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าเขาได้กระทำความผิดจริง การงดหรือการลดเงื่อนไขการรายงานตัวของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวระหว่างฝากขังเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาและยังก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมในการอำนวยความสะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม

คำสำคัญ การปล่อยชั่วคราวระหว่างฝากขัง การกำหนดเงื่อนไขการรายงานตัว

Independent Study title: Temporary Discharge: Study on Condition of Report of Temporary Discharged Offenders during Committal

Author: Mr. Numchai Jaithiangtong; **ID:** 2564002836; **Degree:** Master of Laws;

Independent Study advisor: Malee Surachet, Associate Professor;

Academic year: 2015

Abstract

The essential objectives of this research are: (1) to study on principles, concepts, content, and theory related to condition on temporary discharge leading to realization on the importance of protection of rights and freedoms of offenders; (2) to study on foreign laws for comparing with Thai laws related to condition on temporary discharge; (3) to study on condition on temporary discharge of the court during committal according to constitution, criminal procedure Code, Thai Judge Regulations, and Regulations of the President of the Supreme Court on Temporary Discharge; (4) to study on problems of condition on temporary discharge, especially, conditioning on report, in order to figure out whether it is consistent with laws or not for determining guidelines of solution, format and proposal on improvement of condition on report of temporary discharged offenders during committal to be suitable with current condition.

The research methodology of this study was documentary research conducted by collecting data divided into opinions and facts obtained from books and documents in Thailand and overseas as well as consulting and suggestions from some experts with knowledge on rights and freedom protection and temporary discharge.

The results showed that condition on report of temporary discharged offenders during committal was excessive burden that was not consistent with criminal procedure system in protecting rights and freedom of offenders who were firstly assumed as innocent persons until their offences were proved to be guilty. Cancellation or reduction of conditions on report of temporary discharged offenders during committal was protection of rights and freedom of offenders and it may give benefits to society in giving fairness, convenience, rapidity, and justice.

Keywords: Temporary discharge during committal, Conditioning on report

กิตติกรรมประกาศ

รายงานจากการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์ของบุคคลหลายท่าน ซึ่งไม่อาจจะนำมากล่าวได้ทั้งหมด ซึ่งผู้มีพระคุณที่ผู้ศึกษาใคร่ขอกราบพระคุณ คือ รองศาสตราจารย์มาลี สุรเชษฐ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้ความรู้ แนะนำตรวจทาน และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ทุกขั้นตอน ทั้งยังให้คำแนะนำในหัวข้อในการศึกษา ให้คำแนะนำในการค้นคว้าข้อมูล ให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อให้การเขียนรายงานค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สมบูรณ์ที่สุด ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาณุมาศ ชัดเจนงาม ที่ให้คำชี้แนะเพิ่มเติม และสุดท้ายขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษาทุกท่านที่ให้ข้อแนะนำเกี่ยวกับรายงานฉบับนี้

นำชัย ใจเที่ยงตรง

เมษายน 2559

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์การศึกษา	5
3. สมมติฐาน	6
4. ขอบเขตการศึกษา	6
5. ระเบียบศึกษา	7
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 ความหมาย ความเป็นมา ทฤษฎี แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิการปล่อยชั่วคราวและ หลักเกณฑ์ของศาลในการปล่อยชั่วคราวของต่างประเทศ	8
1. ความหมายของสิทธิ	8
2. ความเป็นมาของสิทธิการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว	11
2.1 สิทธิการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาของประเทศอังกฤษ	13
2.2 สิทธิการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาของประเทศสหรัฐอเมริกา	16
2.3 ความเป็นมาของสิทธิการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาของประเทศไทย	19
3. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิการปล่อยชั่วคราว	24
3.1 แนวคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพ	24
3.2 แนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชน	25
3.3 หลักความจำเป็น	26
3.4 หลักความได้สัดส่วน	26
3.5 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	26
4. หลักเกณฑ์ของศาลในการปล่อยชั่วคราวของต่างประเทศ	29
4.1 หลักเกณฑ์ในการปล่อยชั่วคราวของประเทศอังกฤษ	29
4.2 หลักเกณฑ์ในการปล่อยชั่วคราวของประเทศสหรัฐอเมริกา	30

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 การปล่อยชั่วคราวตามกฎหมายไทย	35
1. การปล่อยชั่วคราวตามกฎหมายไทย	35
1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550	35
1.2 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	39
1.3 ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วย การปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2548	49
1.4 ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไข เกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2548	52
2. การรายงานตัวระหว่างปล่อยชั่วคราวขึ้นฝากขัง	54
บทที่ 4 บทวิเคราะห์เกี่ยวกับการรายงานตัวระหว่างปล่อยชั่วคราวระหว่างฝากขัง	57
1. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดเงื่อนไขการมารายงานตัว ในระหว่างฝากขัง	57
1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	59
1.2 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	62
1.3 ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2548	73
1.4 ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไข เกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2548	76
2. สภาพปัญหา แนวทางแก้ปัญหาลักษณะเกี่ยวกับการรายงานตัวระหว่างปล่อยชั่วคราว ระหว่างฝากขัง	79
2.1 ปัญหาเกี่ยวกับการรายงานตัวระหว่างปล่อยชั่วคราวระหว่างฝากขัง	80
2.2 แนวทางแก้ไขในขั้นตอนการมารายงานตัว	82

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	86
1. บทสรุป	86
2. ข้อเสนอแนะ	88
บรรณานุกรม	95
ประวัติผู้ศึกษา	99

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน (Fundamental Rights and Liberties) ของบุคคลถือเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดการยอมรับจากประเทศที่เจริญแล้วทั่วโลก โดยแต่ละประเทศอาศัยหลักนิติธรรมในการพัฒนาระบบกฎหมายให้มีความยุติธรรม ซึ่งต้องพิจารณาระหว่างอำนาจหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลไม่ให้ถูกระทบมากจนเกินไป การกระทำของรัฐจึงต้องกระทำภายในขอบเขตและเป็นไปตามหลักกฎหมายสากลที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 ที่ได้กำหนดเรื่องความเสมอภาคว่า ทุกคนต่างเสมอกันในกฎหมายและชอบที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ การเลือกปฏิบัติเป็นการล่วงละเมิดปฏิญญาสากลนี้ และบุคคลชอบที่จะเท่าเทียมกันอย่างบริบูรณ์ในอันที่จะได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรมและเปิดเผยโดยศาลที่เป็นอิสระและไร้อคติ ในการวินิจฉัยชี้ขาดสิทธิและหน้าที่ ตลอดจนข้อที่ตนถูกกล่าวหาใดๆทางอาญา และกติการระหว่างว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และกติการระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม วางหลักการจำกัดสิทธิไว้ว่าในการได้รับสิทธิซึ่งรัฐให้ตามกติการระหว่างประเทศนี้ รัฐอาจจำกัดสิทธิเช่นนี้ได้เฉพาะโดยข้อจำกัดเช่นที่กำหนดโดยกฎหมายเท่าที่สอดคล้องกับลักษณะของสิทธิเหล่านี้และเพียงเพื่อความมุ่งประสงค์ในการส่งเสริมสวัสดิการทั่วไปในสังคมประชาธิปไตย การจำกัดสิทธิใดๆจะต้องกำหนดไว้ในกฎหมายโดยชัดแจ้ง ไม่สามารถกำหนดได้โดยพลการ โดยไร้เหตุผล ข้อจำกัดจะต้องเป็นไปตามลักษณะของสิทธินั้นๆ ในกติการระหว่างประเทศที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีมีผลบังคับใช้ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ เพื่อเป็นแนวทางให้มีมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมในการรับรองสิทธิของบุคคลในคดีอาญา การได้รับการปฏิบัติจากรัฐอย่างเสมอภาคในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในหลายประเทศที่ใช้หลักกฎหมายการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ (The Presumption of Innocence) กล่าวคือ ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญายังเป็น

¹ สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2543). หลักความเสมอภาค. *วารสารนิติศาสตร์*, 30(2), หน้า 161-163.

ผู้บริสุทธ์นั้นกว่าจะได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำผิดจริงและก่อนที่จะมีคำพิพากษาถึงที่สุด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำผิดมิได้ และในคดีอาญาผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม มีโอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การได้รับตรวจสอบหรือได้รับทราบพยานหลักฐานตามสมควร การได้รับความช่วยในทางคดีจากทนายความและการได้รับการปล่อยชั่วคราวจากหลักกฎหมาย ศาลซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ ที่มีหน้าที่รักษาความยุติธรรมให้เกิดแก่สังคมส่วนรวมซึ่งต้องรวมถึงการให้ความยุติธรรมแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลย ดังนั้นการปล่อยชั่วคราวจึงเป็นมาตรการประกันสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาหรือจำเลย ให้ได้รับอิสรภาพชั่วคราวและเพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีโอกาสแสวงหาพยานหลักฐานไว้ใช้ต่อสู้คดีเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ได้อย่างเต็มที่ การกำหนดคฤหาสน์ที่หรือเงื่อนไขให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวควรกำหนดเฉพาะเท่าที่จำเป็นและเหมาะสมต่อการดำเนินกระบวนการยุติธรรมที่มีความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว เนื่องจากขั้นตอนการกำหนดคฤหาสน์หรือเงื่อนไขเป็นการดำเนินการที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล หากศาลกำหนดเงื่อนไขที่เหมาะสมไม่เป็นการสร้างภาระให้แก่ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวจนเกินควรแล้วก็จะเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวได้อย่างเต็มที่ จากข้อบังคับ ระเบียบ และข้อกฎหมาย ที่ได้บัญญัติไว้แล้วแต่เป็นหลักประกันในแต่ละขั้นตอน เพื่อให้บุคคลที่ต้องเข้ามาเกี่ยวข้องนั้น ได้รับการปฏิบัติจากรัฐได้อย่างเสมอภาคทุกคน อย่างไรก็ตาม จากการศึกษากระบวนการปล่อยชั่วคราวที่เกี่ยวข้องการปฏิบัติของศาลในแต่ละขั้นตอนพบว่า มีหลายขั้นตอนที่ยังมีการเลือกปฏิบัติซึ่งส่งผลให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวบางคนได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม โดยเจตนาของกฎหมายไม่ได้มีการกำหนดเงื่อนไขให้มีหน้าที่จำเป็นต้องปฏิบัติแต่อย่างใดแต่เป็นการกำหนดสิทธิให้ปฏิบัติ แต่การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานหรือศาลผู้มีอำนาจได้กำหนดเงื่อนไขให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวปฏิบัติในลักษณะสร้างภาระจนเกินควร อย่างเช่นการให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวมารายงานตัวในชั้นฝากขังระหว่างที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการดำเนินการสอบสวน ถือว่าเป็นการทำให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวต้องเสื่อมเสียสิทธิเสรีภาพเป็นการสร้างเงื่อนไขเกินความจำเป็นให้จนเกินควร

การปล่อยชั่วคราวเป็นสิทธิมนุษยชนที่เริ่มมีตั้งแต่สมัยโบราณ โดยกฎหมายแบบแองโกล แซกซอน (Anglo-Saxon) มีจุดมุ่งหมายเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่เจ้าพนักงานที่จะใช้ดุลพินิจปล่อยชั่วคราวผู้ถูกกล่าวหาที่อยู่ในความรับผิดชอบ แต่ต้องให้คำสัญญาว่าจะมาปรากฏตัวตามที่ศาลนัดพิจารณาทุกครั้ง และตามกฎหมายที่ประเทศไทยใช้เป็นมาตรการทางกฎหมายเป็นการ

² พรชัย ด่านวิวัฒน์. (2542). ประเทศไทยกับการเข้าเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง. *วารสารนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 29(4), หน้า 624.

บรรเทาความเดือดร้อนของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดที่มีจุดประสงค์จะปกป้องสิทธิของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวซึ่งถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดกฎหมายอาญาแต่ยังไม่มีความผิดฐานแน่ชัดว่าได้กระทำความผิดและการปล่อยผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวนั้น กฎหมายมีเจตนาเพื่อประโยชน์ของผู้ต้องหาในการใช้เวลาระหว่างปล่อยชั่วคราวเพื่อค้นหาพยานหลักฐานเพื่อสู้คดีให้พ้นจากข้อกล่าวหา แก้ไขในการกระทำความผิด หรือเพื่อใช้สิทธิปกป้องตนเองจากกระบวนการยุติธรรม เป็นการประกันสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่ถูกอำนาจรัฐใช้กระบวนการตามกฎหมายในการควบคุมผู้ต้องหาโดยเฉพาะในระหว่างฝากขัง เมื่อผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราวตามบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 ซึ่งในบทบัญญัติของกฎหมายได้วางหลักบังคับเฉพาะแต่เจ้าพนักงานตำรวจหรือพนักงานอัยการให้ต้องมายื่นคำร้องขอฝากขังต่อศาลเพื่อขออนุญาตขังระหว่างการควบคุมผู้ต้องหา ซึ่งบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวไม่ได้บัญญัติไว้บังคับให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวมีหน้าที่ต้องมารายงานตัวเพื่อคัดค้านการฝากขัง เพียงแต่บัญญัติให้สิทธิผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวมาแถลงคัดค้านและซักค้านพยาน กรณีเจ้าพนักงานสอบสวนยื่นคำร้องขอฝากขังระหว่างที่ไม่สามารถส่งสำนวนให้พนักงานอัยการฟ้องต่อศาลเท่านั้น ไม่ได้บัญญัติบังคับให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวต้องมารายงานตัวระหว่างปล่อยชั่วคราวในชั้นฝากขัง

ตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ.2548 และข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ได้วางหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา เพื่อความสะดวก รวดเร็วในการพิจารณาคำร้องขอการทำสัญญาประกัน ตาม ข้อ 8. ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยปฏิบัติเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อป้องกันภัยอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวก็ได้ เช่น ให้รายงานตัวต่อเจ้าพนักงานหรือบุคคลตามที่ศาลเห็นสมควร วางข้อจำกัดเกี่ยวกับสถานที่อยู่อาศัย หรือการเดินทางออกไปนอกสถานที่อยู่อาศัย วางข้อจำกัดเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ หรือการงานบางอย่าง หรือวางข้อจำกัดเกี่ยวกับการเข้าไปในสถานที่บางแห่งที่อาจก่อให้เกิดการกระทำความผิดอีก เป็นต้น แม้ว่าเงื่อนไขที่กำหนดให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวปฏิบัติตาม เพื่อป้องกันการหลบหนีนั้นจะมีหลากหลายเงื่อนไขก็ตาม แต่ทางปฏิบัติแล้วเจ้าพนักงานหรือศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้มักจะกำหนดเงื่อนไขให้มารายงานตัวที่ศาลเท่านั้น ซึ่งการกำหนดเงื่อนไขแต่ให้มารายงานตัวที่ศาลเพราะเชื่อว่าผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวจะไม่หลบหนีซึ่งความเป็นจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ ด้วยเพราะเหตุว่าผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวหากมีเจตนาที่หลบหนีก็จะหลบหนีทันทีเมื่อได้รับการปล่อยชั่วคราว แต่

การกำหนดเงื่อนไขให้มารายงานตัวต่อศาลเพียงประการเดียวทำให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวซึ่งคิดจะต่อสู้คดีหรือเป็นผู้บริสุทธิ์จะต้องรับภาระเงื่อนไขที่เกินความจำเป็น การสร้างเงื่อนไขโดยการที่ต้องมารายงานตัวเพียงเพื่อที่จะทราบกำหนดนัดไต่สวนคำร้องขอหมายจับซึ่งได้นัดให้มารายงานตัวในครั้งต่อไปหรือทราบว่าจะมีการนัดฟ้องเท่านั้นและไม่มีโอกาสไปแสวงหาพยานหลักฐานมาต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ทางปฏิบัติการกำหนดแต่ใช้เงื่อนไขให้มารายงานตัวของศาลในระหว่างปล่อยชั่วคราวระหว่างฝากขัง จึงไม่สอดคล้องกับหลักการของกฎหมายยิ่งกว่านั้น การให้มารายงานตัวเปรียบเสมือนกับผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวเป็นผู้กระทำผิด ดังนั้น การสร้างเงื่อนไขของพนักงานหรือศาลโดยให้มารายงานตัวระหว่างฝากขังควรจะต้องมีเหตุจำเป็นตามที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น การกำหนดเงื่อนไขให้มารายงานตัวจึงเป็นปัญหาต่อผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวและไม่สอดคล้องกับสิทธิมนุษยชนที่จะคุ้มครองบุคคลและตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว เมื่อเขาได้รับการปล่อยชั่วคราวภายใต้หลักการที่ว่าผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญายังเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำผิดจริงและก่อนที่จะมีคำพิพากษาถึงที่สุดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำผิดมิได้

นอกจากนี้ด้วยมีจำนวนคดีที่มีการฟ้องดำเนินคดีอาญาเพิ่มขึ้นทุกปีโดยในปี พ.ศ. 2557 มีคดีอาญาที่ฟ้องคดีต่อศาลชั้นต้นทั่วประเทศ จำนวน 1,415,440 คดี ในจำนวนนี้จะมีการยื่นคำร้องขอฝากขังเข้าสู่ศาล จำนวน 251,996 คดี มีการปล่อยชั่วคราวซึ่งศาลอนุญาต เพื่อสู้คดี จำนวน 236,132 คดี³ โดยกำหนดเงื่อนไขให้มารายงานตัวฝากขัง เพียงเพื่อที่จะให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวมาลงลายมือชื่อรับทราบนัดว่าพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการทำการสอบสวนไม่แล้วเสร็จ ขออนุญาตยื่นคำร้องฝากขังต่อไป เป็นการสร้างภาระให้แก่หน่วยงานศาลที่เกี่ยวข้องต้องจัดให้มีเจ้าพนักงานมารับเรื่องการรายงานตัวและแจ้งให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวทราบนัดการมารายงานตัวในครั้งต่อไป แม้จะเป็นวิธีการสะดวกที่จะแจ้งวันนัดให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวรับทราบนัดในครั้งต่อไป แต่ผลในทางตรงกันข้ามกลับเพิ่มภาระของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวที่มีภูมิลำเนาอยู่ห่างไกลสำนักงานประจำศาล ที่ต้องมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางและต้องเสียเวลาในการประกอบอาชีพ และยังจะเดือดร้อนมากขึ้นหากผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวที่มีฐานะยากจนที่ไม่มีค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดี แต่ต้องหาเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายดังกล่าว จนไม่ต้องการที่จะประกันตัวเพื่อต่อสู้คดีโดยยินยอมที่จะถูกควบคุมตัวในระหว่างฝากขัง

³ ข้อมูลจากกลุ่มระบบข้อมูลและสถิติ สำนักงานแผนและงบประมาณ สำนักงานศาลยุติธรรม ประจำปี

จากการกำหนดเงื่อนไขให้มรายนามตัวเพียงประการเดียว โดยไม่คำนึงถึงภาระและความจำเป็นของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว ทำให้เห็นได้ว่าเป็นการตอกย้ำผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวที่มีฐานะยากจน มีเหตุจำเป็นทางครอบครัวและสังคม ทำให้เดือดร้อนมากยิ่งขึ้นก่อให้เกิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่ได้รับการสันนิษฐานตามหลักกฎหมายการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ (The Presumption of Innocence) กล่าวคือ ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญายังเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำผิดจริง และก่อนที่จะมีคำพิพากษาถึงที่สุดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำผิดมิได้ และในคดีอาญาผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม มีโอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ ดังนั้นจึงจะต้องมีการทบทวนปรับปรุง แก้ไขกฎ ระเบียบที่เกี่ยวกับการกำหนดเงื่อนไขกระบวนการปล่อยชั่วคราวระหว่างฝากขัง เพื่อให้เป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันให้เหมาะสมกับสังคมไทยซึ่งผู้ศึกษาจะได้นำเสนอต่อไป

2. วัตถุประสงค์การศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาหลักการ แนวคิด เนื้อหา และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการกำหนดเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราวทำให้เห็นความสำคัญในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหา

2.2 เพื่อศึกษากฎหมายของต่างประเทศเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวกับการกำหนดเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราว

2.3 เพื่อศึกษาการกำหนดเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราวของศาลระหว่างฝากขัง ตามรัฐธรรมนูญ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม และข้อบังคับของประธานศาลฎีกาที่เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว

2.4 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการกำหนดเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราว โดยเฉพาะการกำหนดเงื่อนไขการรายงานตัวว่าสอดคล้องกับหลักกฎหมายหรือไม่ เพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขกำหนดรูปแบบ ข้อเสนอในการปรับปรุงการกำหนดเงื่อนไขการรายงานตัวของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวระหว่างฝากขังให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน

3. สมมติฐาน

การปล่อยชั่วคราวระหว่างฝากขังไม่ว่าจะมีการประกันหรือหลักประกันหรือไม่ ก็เพราะเชื่อว่าบุคคลนั้นจะไม่หลบหนี จะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือไปก่อเหตุร้ายประการอื่น แต่การกำหนดเงื่อนไขประกอบดุลพินิจการปล่อยชั่วคราวควรเท่าที่จำเป็น ไม่สร้างภาระเกินควร เพราะการกำหนดเงื่อนไขต่างๆก็เพื่อให้มีตัวจำเลยมาศาลเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีเท่านั้น การกำหนดเงื่อนไขให้มารายงานตัวระหว่างฝากขังที่ศาลมูลคดีเพื่อเป็นการป้องกันการหลบหนี หรือเพื่อให้มาใช้สิทธิคัดค้านการฝากขังเป็นการสร้างภาระเกินควรให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวเกินความจำเป็น เพราะแท้จริงแล้วกฎหมายไม่ได้กำหนดหน้าที่บังคับให้ต้องมารายงานตัวระหว่างฝากขัง กฎหมายเพียงแต่กำหนดให้มาใช้สิทธิในการคัดค้านการขอฝากขังของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ การให้มารายงานตัวเพียงเพื่อใช้สิทธิและรับทราบวันนัดฟ้อง ก่อให้เกิดภาระมากกว่าที่กฎหมายกำหนด ทางปฏิบัติดังกล่าวจึงผิดหลักการของกฎหมายที่ต้องการใช้ระยะเวลาไปแสวงหาพยานหลักฐานในการต่อสู้คดีเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน และอาจขัดกับหลักกฎหมายที่สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำผิดจริงและก่อนที่จะมีคำพิพากษาถึงที่สุดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำผิดมิได้ ดังนั้นการกำหนดเงื่อนไขอย่างอื่นที่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันมากกว่าการมารายงานตัว

4. ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้จำกัดขอบเขตการปล่อยชั่วคราวระหว่างฝากขังของศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเฉพาะกรณีที่มีความจำเป็นที่จะกำหนดเงื่อนไขต่างๆให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวต้องมารายงานตัวระหว่างที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องขอฝากขัง โดยศึกษาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ จากหนังสือ เอกสาร ตำรา บทความ วิทยานิพนธ์ ตลอดจนข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต (Internet) ที่วางหลักเกณฑ์ ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในส่วนการปล่อยชั่วคราวและในส่วนอื่นที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยชั่วคราวตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศ ต่อจากนั้นจะศึกษาหลักเกณฑ์เรื่องของการปล่อยชั่วคราวของกฎหมายต่างประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) โดยเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายที่มีอยู่ในประเทศไทยซึ่งใช้ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) และ การใช้ดุลพินิจ การควบคุม การใช้มาตรการบังคับในการปล่อยชั่วคราว จะศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานด้านการปล่อยชั่วคราวระหว่างฝากขัง

5. ระเบียบศึกษา

การศึกษาในส่วนนี้ เป็นการศึกษาในลักษณะการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารเป็นการศึกษาแบบศึกษาในเชิงคุณภาพโดยอาศัยคั่นคว้า ศึกษาบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2548 ข้อบังคับของศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกัน หรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2548 ตลอดจนค้นคว้าจากหนังสือ เอกสารทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ รายงานการศึกษาและบทความต่างๆ ตลอดจนข้อมูลจากเว็บไซต์ (Website) แนวความคิดในเรื่องดังกล่าวของบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิและข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว โดยเฉพาะกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องของไทยและต่างประเทศ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลที่ได้นำสนใจและคิดพิจารณา นำมาใช้วิเคราะห์ประมวลผลการวางหลักเกณฑ์ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ทำให้ทราบถึงหลักการ แนวคิด เนื้อหา และทฤษฎีที่เกี่ยวกับเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราวทำให้เห็นความสำคัญในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ถูกกล่าวหา

6.2 ทำให้ทราบถึงกฎหมายของต่างประเทศเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราว

6.3 ทำให้ทราบถึงระบบเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราวของศาลระหว่างฝากขัง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม และข้อบังคับของประธานศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยชั่วคราว

6.4 ได้แนวทางแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราว โดยเฉพาะการกำหนดเงื่อนไขการรายงานตัวว่าสอดคล้องกับหลักการกฎหมายหรือไม่

6.5 ได้ข้อเสนอในปรับปรุงการกำหนดเงื่อนไขการรายงานตัวของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวระหว่างที่รับการปล่อยชั่วคราวให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน ตลอดจนข้อเสนอในการปรับปรุงระบบการรายงานตัวของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวระหว่างที่รับการปล่อยชั่วคราวให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน

บทที่ 2

ความหมาย ความเป็นมา ทฤษฎี แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิการปล่อยชั่วคราว และหลักเกณฑ์ของศาลในการปล่อยชั่วคราวของต่างประเทศ

การปล่อยชั่วคราวเป็นสิทธิที่ผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา ไม่ว่าจะเป็ระบบกฎหมายใดต่างก็มีแนวคิดที่จะให้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล ไม่ให้ถูกกระทบโดยกฎหมายมากเกินไป โดยเฉพาะการคุ้มครองผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว ผู้ศึกษาขออธิบายถึงสิทธิการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวตามระบบกฎหมาย โดยจะอธิบายตั้งแต่ความหมายของสิทธิ ทฤษฎี ความเป็นมาเกี่ยวกับสิทธิการปล่อยชั่วคราวของต่างประเทศและของประเทศไทยตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ดังต่อไปนี้

1. ความหมายของสิทธิ

คำว่า “สิทธิ” (Right) เป็นคำที่นักกฎหมายหลายท่าน ได้ให้ความหมายไว้ โดยมีแนวทางไปทางเดียวกัน ได้มีการอธิบายความหมายดังนี้

ศาสตราจารย์หยุด แสงอุทัย ได้อธิบายความหมายของคำว่า “สิทธิ”⁴ ไว้ 2 ความหมาย กล่าวคือ ความหมายแรก สิทธิ หมายถึง อำนาจที่กฎหมายให้แก่บุคคลในอันที่จะมีเจตจำนง

เมื่อรัฐให้สิทธิอะไรแก่บุคคล การใช้สิทธิของบุคคลย่อมจะใช้อำนาจนั้นหรือไม่ได้ หรือจะใช้อำนาจเพียงบางส่วน บางประการก็ได้ แล้วแต่เจตจำนงของบุคคลนั้น

ความหมายที่สอง สิทธิ หมายถึง ประโยชน์ที่กฎหมายคุ้มครองให้ ดังนั้นบุคคลที่จะใช้ประโยชน์ตามที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองจะได้ประโยชน์นั้นหรือไม่ได้ หรือจะใช้ประโยชน์ดังกล่าวแต่เพียงบางส่วน บางประการก็ได้ แล้วแต่ความประสงค์ของผู้ได้รับประโยชน์

ซึ่งทั้งสองความหมายศาสตราจารย์หยุด แสงอุทัย ได้ให้ความเห็นว่าในปัจจุบันถือว่าสิทธิเป็นทั้ง“อำนาจและประโยชน์” ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าความหมายของ สิทธิ หมายถึง ประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้

⁴ หยุด แสงอุทัย. (2523). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 187.

ศาสตราจารย์พิเศษวิชา มหาคุณ ได้อธิบายความหมายของคำว่า“สิทธิ”⁵ หมายถึง การที่บุคคลจะพึงกระทำได้ภายในขอบเขตของกฎหมาย

กล่าวได้ว่า สิทธิของบุคคลจะต้องมีกฎหมายรับรองหรือยอมรับให้กระทำได้ และอาจกล่าวได้ในความหมายที่ว่าในการใช้สิทธิส่วนตัวของบุคคลมีขอบเขตที่รัฐจะไม่เข้าไปแทรกแซง

ตามความหมายของสิทธิที่ขกขึ้นอ้างในความเห็นส่วนตัวของผู้ศึกษาเห็นว่าความหมายของสิทธิที่ได้มีการอธิบายว่าสิทธิเป็นคำที่มีความหมายกว้าง การอธิบายความหมายสุดแต่จะมุ่งอธิบายในส่วนใด แนวใด แล้วแต่แง่มุมการมองของบุคคลคนนั้น แต่เมื่อมีการตีความของคำว่าสิทธิ ความหมายมุ่งถึงผลแห่งการได้รับความคุ้มครอง รับรองจากรัฐให้เหมาะสมกับศักดิ์ศรีของความ เป็นมนุษย์ ดังนั้น เมื่อรัฐให้สิทธิแก่บุคคลใดแล้วต้องยอมรับในการใช้สิทธิของบุคคลนั้นในการที่จะใช้คุ้มครองตนในฐานะประชาชนพลเมืองของรัฐให้เป็นไปอย่างสมบูรณ์และเต็มประสิทธิภาพ

คำว่า “ผู้ต้องหา”ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (2) ความหมายว่า บุคคลผู้ถูกหาว่าได้กระทำความผิด แต่ยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาล

รองศาสตราจารย์อนุวัติ ใจสมุทร ได้อธิบายว่า ผู้ต้องหา⁶ นั้นมีนักกฎหมายให้ความคิดเห็นไว้ว่าสามารถแปลความตามถ้อยคำได้หลายแนวความคิด โดยแบ่งได้ 3 ฝ่ายคือ

ฝ่ายแรก ให้ความหมายตามนิยามอย่างตายตัวว่า เมื่อถูกหาว่ากระทำผิดก็ตกเป็นผู้ต้องหาโดยไม่สนใจจุดที่ว่าใครจะเป็นผู้กล่าวหาและจะกล่าวหาต่อตัวผู้กระทำผิดหรือไม่ ไม่สำคัญ จึงเป็นการให้ความหมายในลักษณะที่กว้างไม่พิจารณาในพยานหลักฐานก่อน เพียงถูกกล่าวหาที่ตกเป็นผู้ต้องหาแล้ว โดยมีคำพิพากษาฎีกาที่ 1341/2509 ประชุมใหญ่ วินิจฉัยว่าเมื่อผู้เสียหายไปแจ้งความต่อพนักงานสอบสวนกล่าวหาว่าจำเลยบุกรุกที่ดิน ย่อมเห็นได้ชัดว่า จำเลยได้ตกอยู่ในฐานะเป็นผู้ต้องหาแล้วตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (2) แล้ว

ฝ่ายที่สอง ให้ความหมายในแนวทางที่เน้นหลักปฏิบัติว่า ผู้ที่จะถูกสอบสวนในฐานะเป็นผู้ต้องหาได้นั้นจะต้องมีหมายเรียกหรือหมายจับนำตัวมาเพื่อทำการสอบสวนและที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดนั้นจะต้องกล่าวหาต่อผู้กระทำผิดนั่นเอง โดยมีการแจ้งข้อกล่าวหาให้ทราบก่อนว่าเขาได้กระทำความผิดและกระทำความผิดด้วยเรื่องอะไร ส่วนวิธีแจ้งเพื่อให้ทราบและรู้ตัวก่อนว่าเขาได้

⁵ วิชา มหาคุณ. (2524). ผลกระทบของกฎหมายที่ไม่เป็นธรรมต่อสิทธิของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม. วารสารนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 11(4), หน้า 5

⁶ อนุวัติ ใจสมุทร “คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วยหลักทั่วไป ตลอดถึงการไต่สวนมูลฟ้อง มาตรา 1 ถึง มาตรา 171” ใน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1 พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ 2514 หน้า 9 – 10

กระทำผิดนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ดังนั้น เมื่อมีการออกหมายเรียกหรือหมายจับ แล้วส่งให้ผู้นั้นได้รับทราบข้อกล่าวหา เขาผู้นั้นย่อมตกเป็นผู้ต้องหาทันที

ฝ่ายที่สาม ให้ความหมายในแนวทางที่พิจารณาว่า ผู้ใดจะตกเป็นผู้ต้องหาได้จะต้องถูกเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมเข้ามาในฐานะผู้กระทำผิด ดังนั้นจึงต้องมีการจับตัวมาเป็นผู้ต้องหา

สำหรับความเห็นของผู้ศึกษา ผู้ศึกษาเห็นด้วยกับความเห็นของฝ่ายแรก เป็นความเห็นที่แปลความหมายตรงกับคำนิยามอย่างเคร่งครัด เพราะการตีความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ควรต้องตีความอย่างเคร่งครัด สำหรับความเห็นฝ่ายที่สองเป็นความเห็นที่กำหนดเงื่อนไขโดยไม่คำนึงถึงการพิจารณาพยานหลักฐานว่าจริงหรือความน่าเชื่อถือหรือไม่เพียงใด เป็นความเห็นที่ไม่เป็นธรรมต่อตัวผู้ต้องหา และสำหรับความเห็นฝ่ายที่สามเป็นความเห็นที่มีลักษณะแปลความแคบ โดยอาศัยการจับกุมเป็นเกณฑ์ชี้วัดการตกเป็นผู้ต้องหาเพราะการจับกุมนั้นอาจจะเป็นการจับเพราะความสงสัยก็ได้

คำว่า “การปล่อยชั่วคราว” ตามที่บัญญัติไว้ในภาค 1 ลักษณะ 5 หมวด 3 ตั้งแต่มาตรา 106 ถึง 119 ทวิ ไม่มีการให้คำนิยามไว้โดยตรงแต่ประการใดจะมีก็เพียงแต่ความเห็นของนักกฎหมายที่ได้อธิบายความหมายไว้ เช่น

การปล่อยชั่วคราว หมายความว่า การประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาอย่างที่ใช้เรียกกันมาก่อนใช้ประมวลกฎหมายนั่นเอง กล่าวคือ เมื่อบุคคลหนึ่งถูกจับมาหรือถูกเรียกมาควบคุมตัวไว้ในฐานะผู้ต้องหาหรือถูกขังไว้ในฐานะจำเลย ตามปกติแล้วก็จะต้องถูกควบคุมหรือกักขังไว้ตลอดเวลาที่มีการสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา แต่กฎหมายเปิดโอกาสให้บุคคลนั้นๆ ได้รับการปล่อยตัวไปชั่วคราว ซึ่งเป็นการประกันตัวนี้เอง⁷

ดังนั้นการปล่อยชั่วคราว คือ การประกันตัวตามกฎหมายที่เรียกกันมาแต่เดิม

และตามความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานไทย พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายว่า

“ปล่อยชั่วคราว” หมายความว่า การปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยจากการควบคุมหรือขังชั่วคราวระยะเวลาหนึ่งในระหว่างการสอบสวนหรือระหว่างการพิจารณาของศาล⁸

⁷ สัตยญา ธรรมศักดิ์ คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1-7 มาตรา 1- 267 ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมโดย ประภาส อวยชัย 2530 หน้า 109 - 110

⁸ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542

“ประกัน” หมายความว่า การรับรองว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งให้ปล่อยชั่วคราวจะปฏิบัติตามนัดหรือหมายเรียกของเจ้าพนักงานหรือศาล และถ้าผิดสัญญาที่จะใช้เงินจำนวนที่ระบุไว้รับรองที่จะใช้ค่าเสียหายแทนผู้กระทำผิด หลักทรัพย์ที่ให้ไว้เป็นเครื่องรับรอง’

“การปล่อยชั่วคราว” คือ การอนุญาตให้ผู้ต้องหาหรือจำเลย พ้นจากการควบคุมของเจ้าพนักงานหรือศาลตามระยะเวลาที่กำหนด เพื่อไม่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกควบคุมหรือขังเป็นเวลานานเกินกว่าจำเป็นในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี⁹ เพราะหากไม่จำเป็นต้องควบคุมหรือขังผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ก็ควรที่จะให้ปล่อยชั่วคราวไป ตามหลักการของรัฐธรรมนูญที่ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดและก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดเป็นผู้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

กล่าวโดยสรุป การปล่อยชั่วคราวหรือการประกันตัว หมายความว่า การปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปชั่วระยะเวลาหนึ่ง ในระหว่างการสอบสวนเมื่อผู้ต้องหาถูกพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการนำตัวมาขออนุญาตศาลฝากขังในระหว่างที่การสอบสวนยังไม่เสร็จ หรือในระหว่างพิจารณาคดีของศาลชั้นต้นเมื่อจำเลยถูกพนักงานอัยการฟ้องต่อศาลแล้วหรือในกรณีที่ราษฎรเป็นโจทก์ เมื่อศาลมีคำสั่งประทับฟ้องและได้ออกหมายเรียกจำเลยให้มาแก้คดีหรือในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลสูงเมื่อจำเลยถูกกักขังหรือถูกจำคุกตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้น ศาลชั้นอุทธรณ์ ศาลชั้นฎีกา แล้วแต่กรณี ไม่ว่าจะโดยไม่มีประกันหรือมีประกันหรือมีประกันและหลักประกัน เป็นการให้อิสระภาพไปชั่วคราว โดยผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวหรือผู้ประกันแล้วแต่กรณีสัญญาว่าจะปฏิบัติตามนัดหรือหมายเรียกของเจ้าพนักงานหรือศาลซึ่งให้ปล่อยชั่วคราวไป เมื่อผิดสัญญาประกันบุคคลดังกล่าวจะใช้เงินตามจำนวนที่ระบุไว้ในสัญญา

2. ความเป็นมาของสิทธิการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว

การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของมนุษย์เกิดขึ้นมานานแล้ว ตั้งแต่สมัยอาณาจักรกรีกและโรมันมีการเรียกร้องหลักประกันคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลมิให้ถูกกระทำโดยอำนาจรัฐ เมื่อผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดยังไม่มีคำพิพากษาตัดสินถึงที่สุดว่ากระทำผิดจริง การที่ถูกควบคุมกักขังโดยรัฐทำให้ต้องประสบกับความทุกข์ยากจากความอยุติธรรมและการเบียดเบียน จึงเกิดการเรียกร้องสิทธิการปล่อยชั่วคราวหรือการประกันตัวขึ้นมา

⁹ อุทัย ศุภนิธย์. (2526). *ประมวลศัพท์กฎหมายไทยในอดีตและปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: 68 การพิมพ์ หน้า 187

¹⁰ สำนักประธานศาลฎีกา. (2549). *คู่มือการปล่อยชั่วคราว*. รุ่งศิลป์การพิมพ์(1977) หน้า 1

จากตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ด้านกฎหมายที่ปรากฏให้ศึกษา ได้แก่ บทบัญญัติประมวลกฎหมายพระเจ้าฮัมมูราบี ในสมัยกรุงบาบิโลนซึ่งมีการค้นพบแท่งศิลาจารึกที่เก่าแก่ที่สุดมีการบันทึกในเรื่องของคำสั่งคำบัญชาหรือข้อบัญญัติบทกฎหมาย เพียงแต่ไม่มีการบัญญัติหรือเขียนในเรื่องที่เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวหรือการประกันตัวเป็นที่แน่ชัด จึงไม่สามารถที่จะนำเสนอเป็นหลักฐานได้

ต่อมาในสมัยของโรมัน ได้มีหลักฐานเรื่องหลักการปล่อยชั่วคราวหรือการประกันตัวตามบทบัญญัติกฎหมายโต๊ะทองแดงของโรมัน (กฎหมายสิบสองโต๊ะ) ซึ่งเป็นประมวลกฎหมายที่มีการรวบรวมขึ้นจากจารีตประเพณีที่ยึดถือกัน ในสังคมสมัยนั้น โดยมีการบัญญัติในเรื่องการปล่อยชั่วคราวหรือการประกันตัวไว้ ดังนี้

“กฎหมายสิบสองโต๊ะมีบทบัญญัติต่างๆที่เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวหรือประกันตัว ดังนี้

โต๊ะที่ 1 นั้นว่าด้วยวิธีการก่อนเริ่มพิจารณาคดี มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง

ข้อ 4. จำเลยผู้มีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์หรือมีทรัพย์สินเป็นคหบดีจะต้องหาบุคคลมีที่ดินหรือเป็นผู้เสียหายอากรเป็นผู้ประกันการมาของศาลตามวันกำหนดนัดพิจารณาคดีส่วนจำเลยที่เป็นคนจนต้องจัดหาประกันตามมีตามเกิดคู่กัน...

ข้อ 9. คู่ความจะต้องทำทานบนให้ไว้แก่ศาลว่าจะมาศาลตามวันกำหนดนัดพิจารณาต่อไป...

โต๊ะที่ 3 ว่าด้วยการบังคับคดี

ข้อ 3. ถ้าหากจำเลยไม่สามารถชำระเงินหรือนำผู้ใดมาประกันจำนวนเงินที่ต้องชำระแล้ว โจทก์อาจเอาตัวจำเลยไปกับโจทก์แล้วล้มโซ่ตรวนไว้โดยโซ่ตรวนนั้นต้องมีน้ำหนักไม่เกิน 15 ปอนด์...

ข้อ 5. ถ้าหากจำเลยไม่สามารถปฏิบัติตามคำพิพากษาได้ และได้มีประกันทำทานบนไปแล้วมีกำหนดถึง 60 วัน ทั้งได้ถูกเรียกมาศาลถึงสามครั้งแล้วด้วยก็ไม่ได้รับชำระหนี้ ก็ให้โฆษณาหนี้ จำนวนหนี้สินในกลางตลาดโดยเปิดเผย แล้วและภายหลังอาจถูกลงโทษถึงประหารชีวิต¹¹”

ประวัติความเป็นมาของสิทธิการปล่อยชั่วคราวหรือการประกันตัวที่ค้นพบกฎหมายที่มีหลักฐานกล่าวถึง สิทธิการปล่อยชั่วคราวหรือการประกันตัวตามหลักฐานที่ปรากฏในกฎหมายโต๊ะทองแดงของโรมัน (กฎหมายสิบสองโต๊ะ) ซึ่งเป็นการค้นพบแท่งโลหะที่มีการบันทึก

¹¹ หลวงสุทิวาทนฤพติ. (2516). *ประวัติศาสตร์กฎหมาย ชั้นปริญญาโท พุทธศักราช 2512 – 2513*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หน้า 30 – 31

ในเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิการปล่อยชั่วคราวหรือการประกันเป็นที่แน่ชัด เพียงพอที่จะนำเสนอเป็นหลักฐานได้ คือ มีการทำทัณฑ์บนหรือทำประกันไว้เป็นหลักฐานเพื่อเป็นประกันตัวในการจะต่อสู้อคดีหรือจะชำระหนี้ โดยมีผู้ประกันได้ทำสัญญาต่อศาล ว่าหากได้รับการประกันตัวคู่ความฝ่ายใดแล้ว หากมีการพิจารณาคดีจะนำตัวมาส่งตามที่ศาลทุกนัดและจะไม่หลบหนีเมื่อถูกบังคับคดี

และในประเทศที่ให้ความสำคัญเรื่องสิทธิเสรีภาพของบุคคลก็มีแนวคิดในการพยายามที่จะให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย โดยเฉพาะการคุ้มครองผู้ต้องหาที่จะต้องไม่ถูกควบคุมหรือคุมขังนานเกินควร (Prolonged Detention) จากอำนาจรัฐ ในงานที่ศึกษานี้จะได้กล่าวถึงกฎหมายของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี คือ ประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ซึ่งถือว่าเป็นต้นกำเนิดของกระบวนการปล่อยชั่วคราวและให้ความสำคัญของเรื่องสิทธิเสรีภาพเป็นอย่างยิ่ง นำแนวทางการปล่อยชั่วคราวมาเพื่อศึกษาหาวิเคราะห์หารูปแบบการสร้างเงื่อนไขที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ของการปล่อยชั่วคราวของไทยต่อไป

2.1 สิทธิการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาของประเทศอังกฤษ

สิทธิการปล่อยชั่วคราวหรือการประกันตัว เริ่มมีเป็นครั้งแรกในประเทศอังกฤษ เนื่องจากมีผู้ถูกกล่าวหา ผู้ต้องหา โทษ และนักโทษเป็นจำนวนมากอยู่ในสถานที่คุมขังจนล้นที่คุมขัง จึงมีความจำเป็นต้องยอมให้มีการประกันตัว ดังนั้นการประกันตัวเริ่มแรกจึงไม่ได้เกิดจากความคิดในเรื่องสิทธิเสรีภาพที่มาจากหลักสิทธิมนุษยชนแต่ประการใด โดยช่วงแรกๆเมื่อเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองท้องที่ (Sheriff) ซึ่งเป็นตำแหน่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองท้องที่ระดับหัวหน้าประจำเคาน์ตี (County) ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยและจัดการตามคำสั่งศาลในแต่ละท้องถื่นทำหน้าที่คล้ายตำรวจมีอำนาจจับกุมคุมขังผู้กระทำความผิดอาญาไว้จนกว่าผู้พิพากษาจะเดินทางมาพิจารณาคดีและมีอำนาจให้ประกันตัวระหว่างรอการพิจารณาคดีได้ โดยผู้ประกันทำสัญญาไว้กับเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองท้องที่ (Sheriff) โดยมีเงื่อนไขว่าจะส่งจะนำตัวผู้ถูกกล่าวหา มาส่งศาลเพื่อพิจารณาคดีหรือผู้ถูกกล่าวหาจะมาปรากฏตัวต่อศาลในนัดพิจารณาคดี หากไม่มาตามนัดผู้ประกันจะยอมให้ตัวเองเป็นจำเลยแทน การให้ประกันในลักษณะนี้เป็นการให้ประกันโดยอาศัยหลักความไว้นื้อเชื่อใจระหว่างผู้ถูกกล่าวหากับผู้ประกันเป็นสำคัญ มีการกำหนดให้มีความรับผิดชอบเป็นการริบทรัพย์แทนหากผิดสัญญาประกัน ต่อมาการให้ประกันแบบนี้ทำให้ผู้ถูกกล่าวหาหลบหนีประกันเป็นจำนวนมาก ไม่สามารถติดตามนำตัวมาพิจารณาคดีได้ และการให้ประกันแบบนี้ทำให้เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองท้องที่ (Sheriff) ทุจริตแสวงหาประโยชน์ที่ไม่ควรได้ โดยชอบ จนในปี ค.ศ.1275 มีการตรากฎหมาย Westminster The First เป็นกฎหมายที่จำกัดการใช้ดุลพินิจเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองท้องที่ (Sheriff) ให้มีอำนาจอนุญาตให้ประกันผู้ถูกกล่าวหาได้

เพียงบางคดี กฎหมายฉบับนี้จึงถือเป็นกฎหมายการประกันตัวฉบับแรก¹² ต่อมาในราว ค.ศ. 1275 มีการแต่งตั้งผู้พิพากษาแห่งท้องถื่น¹³ (Justice of the Peace) ซึ่งเป็นตำแหน่ง มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่มีโทษทางอาญาไม่ร้ายแรง ให้มีอำนาจในการประกันตัวผู้ถูกกล่าวหา และในช่วงศตวรรษที่ 17 ได้มีการบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวกับการประกันตัวที่สำคัญหลายฉบับใช้มาจนถึงปัจจุบัน เช่น The Petition of Right 1628¹⁴ เป็นกฎหมายฉบับแรกที่ได้บัญญัติให้ใช้หลักประกันผู้ต้องหาหรือจำเลย ส่วน The Habeas Corpus Act 1679¹⁵ เป็นกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับหลักประกันส่วนบุคคลของคนสัญชาติอังกฤษ เพื่อให้คนสัญชาติอังกฤษมีสิทธิได้รับการประกันตัวทันทีเพื่อมิให้ฝ่ายบริหารคุมขังหากศาลพิจารณาได้ว่าพยานหลักฐานในการควบคุมตัวของฝ่ายบริหารไม่รับฟังได้ และ The Bill of Rights 1689¹⁶ หรือพระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิพื้นฐานของพลเมือง ค.ศ. 1689 เป็นกฎหมายที่ได้บัญญัติให้สิทธิการประกันได้กว้างขวาง เป็นหลักเกี่ยวกับการจำกัดอำนาจศาลมิให้เรียกหลักประกันที่ใช้ประกันตัวสูงเกินควร เมื่อกฎหมายฉบับนี้บังคับใช้ปรากฏว่ามีผู้หลบหนีคดีเพียงเล็กน้อย สำหรับศาลแขวง (Magistrate Court (England and Wales)) เป็นศาลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมาย The Magistrates' Courts Act 1952¹⁷ มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีประเภทความผิดอาญาที่มีโทษไม่ร้ายแรง มีการพิจารณาที่ไม่ต้องใช้คณะลูกขุนร่วมพิจารณา มีอำนาจไต่สวนมูลฟ้องคดีอาญาทั้งปวง มีอำนาจสั่งประกันตัวก่อนหรือระหว่างการพิจารณาคดี

ในปัจจุบันนี้ ระบบการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ดำเนินภายใต้กฎหมายหลักที่สำคัญจำนวน 3 ฉบับ คือ The Magistrates' Courts Act 1952 , The Bail Act 1976 และ The Magistrates' Courts Act 1980 ซึ่งมี The Bail Act 1976 ที่เป็นกฎหมายหลักในการดำเนินการเกี่ยวกับการประกันตัว ได้บัญญัติหลักการสำคัญว่า การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือสิทธิ

¹² ชง สีพึ้งธรรม “ความเป็นมาและทฤษฎีว่าด้วยการประกันตัวในประเทศอังกฤษและอเมริกา” วารสารอัยการ 20, 2 (สิงหาคม 2522): 73 -81 หน้า 76

¹³ ฉาวร โพธิ์ทอง. (2522). คำสอนวิชาการระบบกฎหมายอังกฤษเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 20

¹⁴ G. Decker and M. Wirth (1982). Das politische System Grossbritaniens, Berlin: Wissenschaftlicher Autoren, p. 7.

¹⁵ R.J.M., Habeas Corpus, Vol 39 (American Jurisprudence The Lawyer Co-Operative Publishing Company, 1968). p. 108.

¹⁶ Stuckey, Gibert, Procedures in the Justice System (Columbus, Ohio: Charles E, Merrill Publish company, 1976), p.17-18.

¹⁷ John A. Andrews. Human Rights in Criminal Procedure A Comparative Study, London: Martinus Nijhoff Publishers, 1982, P. 52.

ในการประกันตัว(Right to Bail)โดยในกฎหมายดังกล่าวได้บัญญัติว่า “ภายใต้บทบัญญัติของมาตรานี้ บุคคลมีสิทธิได้รับการปล่อยชั่วคราว” นอกจากนี้ The Bail Act 1976 ยังได้บัญญัติหลักการในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยอีกว่าจะไม่ต้องถูกควบคุมหรือกักขังจนนานเกินควรหากไม่มีความจำเป็น¹⁸

การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นตำรวจซึ่งเป็นไปตาม The Police and Criminal Evidence Act 1984 (PACE) เมื่อมีความผิดเกิดขึ้นและพนักงานตำรวจจับผู้ต้องหามาได้ พนักงานตำรวจจะพิจารณาจากพยานหลักฐานว่าจะควบคุมตัวต่อไปหรือไม่ หากในกรณีที่พยานหลักฐานไม่เพียงพอที่จะปล่อยชั่วคราวไปทันที แล้วหาพยานหลักฐานเพิ่มเติมเพื่อที่จะขอหมายเรียกมารับทราบข้อกล่าวหาหรือขอหมายจับแล้วแต่กรณี หากกรณีมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะตั้งข้อกล่าวหาพนักงานตำรวจซึ่งควบคุมจะแจ้งข้อกล่าวหาและเห็นว่าพยานหลักฐานที่ได้มาเพียงพอที่จะฟ้องผู้ต้องหาได้อาจจะมีการปล่อยตัวไปหรือไม่ก็ได้ โดยหากมีการปล่อยตัวไปจะโดยไม่มีประกันหรือมีประกันหรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องมาศาลแขวง (Magistrate Court) ตามที่ระบุวันเวลาที่ระบุไว้ อำนาจนี้นำมาใช้กับกรณีที่พนักงานตำรวจต้องการเวลาที่จะตัดสินใจว่าควรดำเนินคดีกับผู้ต้องหาหรือไม่¹⁹

กรณีที่การประกันตัวจากการควบคุมตัวโดยมีหมายจับ การให้ประกันตัวผู้ต้องหาหลังการจับเป็นอำนาจของผู้พิพากษาศาลแขวง(Magistrate) โดยปกติหมายจับซึ่งออกโดยศาลจะระบุไว้อย่างแน่ชัดว่าให้อำนาจอนุญาตให้ประกันตัวผู้ต้องหาหรือไม่ ในกรณีให้ประกันตัวจะระบุหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการประกันตัวไว้

พนักงานตำรวจสามารถควบคุมผู้ต้องหาไว้ที่สถานีตำรวจหรือควรจะได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่นำไปที่ศาลแขวง(Magistrate Court) ได้โดยพิจารณาหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่า หากควรควบคุมตัวผู้ต้องหาต่อไปต้องเป็นเพื่อรักษาพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับความผิดหรือเพื่อต้องการสอบปากคำเพิ่มเติมและต้องถูกตรวจสอบเป็นระยะเวลาที่กำหนดเป็นกฎหมายไว้และกรณีมีการควบคุมตัวผู้ต้องหาเกินระยะเวลา 24 ชั่วโมง หากมีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมต้องร้องขอหมายขังพร้อมแสดงเหตุผลที่ต้องควบคุมผู้ต้องหาเสนอต่อผู้พิพากษาศาลแขวง (Magistrate Court) และผู้พิพากษาศาลแขวง(Magistrate Court) จะใช้ดุลพินิจว่ามีเหตุอันควรเชื่อว่ามี ความจำเป็นต้องควบคุมผู้ต้องหาที่ไว้ เพื่อป้องกันมิให้ผู้ต้องหาก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือ

¹⁸ Christopher J. Emmons, A Practical Approach to Criminal Procedure Second edition London: Financial Training publication Limited, 1983 p.345 - 346

¹⁹ John Sprack, Emmins on Criminal Procedure fifth edition London: Blackstone Press, 1992 p. 441 -

ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นอย่างร้ายแรงหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ต้องหาจะหลบหนีไม่มาตามนัดหรือจะไปยุ่งเหยิงพยานหลักฐานหรือขัดขวางการดำเนินกระบวนการยุติธรรมและมูลคดีที่มีการสืบสวนมีเพียงพอหรือไม่ หากมีเหตุผลข้างต้นพอที่จะควบคุมตัวต่อไปผู้พิพากษาศาลแขวง (Magistrate Court) จะพิจารณาออกหมายจับ แต่อย่างไรก็ตามภายหลังจาก 96 ชั่วโมง พนักงานตำรวจไม่มีอำนาจในการควบคุมตัวผู้ต้องหาต่อไปได้ ต้องพิจารณาว่าควรจะฟ้องคดีหรือต้องปล่อยตัวผู้ต้องหาไป²⁰

การประกันตัวในศาลแขวง (Magistrate Court) เมื่อมีการฟ้องคดีแล้ว โดยหลักการจำเลยจะได้รับอนุญาตให้ประกันตัวออกไปต่อสู้อุบัติตาม The Bail Act 1976 ซึ่งเป็นหลักการดำเนินการเกี่ยวกับการประกันตัว ด้วยการให้ประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือสิทธิในการประกันตัว (Right to Bail) เว้นแต่จะเข้าเงื่อนไขเหตุยกเว้นไม่อนุญาตให้ประกันตัว ในการขอประกันตัวในศาลแขวง (Magistrate Court) นั้น จะมีผู้ประกันมาขึ้นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวหรือจะเป็นตัวผู้ถูกกล่าวหาก็ได้ โดยทำสัญญาว่าจำเลยจะมาตามนัดพิจารณาที่ศาลหรือจะไปเบิกความหรือจะไม่ไปยุ่งเหยิงพยานหลักฐานหรือขัดขวางการดำเนินกระบวนการยุติธรรม หากไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขจะต้องถูกปรับเป็นเงินตามที่ทำสัญญาให้ไว้ต่อศาล²¹

การประกันตัวในศาลสูงชั้นกลาง ได้แก่ ศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาญา (Court of Appeal Criminal Division) และ ศาลชั้นสูงสุดของประเทศ (Supreme Court of the United Kingdom) ที่กระทำการในเขตอำนาจศาลบางเขต ในบางรัฐ/เขตการปกครอง หรือศาลที่เทียบเท่ากับศาลนี้ เป็นการประกันตัวระหว่างการพิจารณาคดีหรือก่อนการพิจารณาคดีในคดี ศาลแขวง (Magistrate Court) ไม่มีอำนาจปล่อยชั่วคราว การพิจารณาเรื่องการให้ประกันตัวในศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาญา (Court of Appeal Criminal Division) และ ศาลชั้นสูงสุดของประเทศ (Supreme Court of the United Kingdom) ซึ่งมีหลักเกณฑ์การพิจารณาอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเช่นเดียวกับศาลแขวง (Magistrate Court)

2.2 สิทธิการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาของประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาได้รับแนวความคิดเรื่องการปล่อยชั่วคราวมาจากประเทศอังกฤษ เพราะประชาชนของประเทศสหรัฐอเมริกาได้อพยพจากประเทศอังกฤษ การประกันตัวในสมัยยุคแรกๆยังใช้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกันกับผู้ถูกกล่าวหา หากผิดสัญญาผู้ประกันต้องรับผิดชอบยอมให้ตัวเองเป็นจำเลยแทนหรือมีการชดใช้ทางทรัพย์สิน ต่อมาประเทศสหรัฐอเมริกา

²⁰ John Sprack, Emmins on Criminal Procedure p.395 -396

²¹ คณิง ภาไชย “วิธีพิจารณาความอาญาตามกฎหมายอังกฤษ” วารสารอัยการ 10 , 110 (กุมภาพันธ์ 2530) หน้า 12

ได้มีการพัฒนาระบบปล่อยชั่วคราวไปเป็นอย่างมากมีการรับรองสิทธิการปล่อยชั่วคราวไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ 8 (Eight Amendment) ซึ่งวางหลักไว้ว่า “ห้ามเรียกประกันสูงเกินสมควร”

กฎหมายตุลาการพระราชบัญญัติ 1789 (The Judiciary Act of 1789)²² ซึ่งวางหลักไว้ชัดเจนว่า “บุคคลที่ถูกจับกุมในคดีความผิดที่มีโทษไม่ถึงประหารชีวิตจะได้รับอนุญาตให้ประกันตัว การให้สิทธิประกันตัวก่อนจะทำการตัดสินว่าบุคคลนั้นกระทำความผิด”

ต่อมาในปี ค.ศ. 1984 ได้มีการตรากฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวกับการประกัน ตามกฎหมายปฏิรูปประกัน 1984 (The Bail Reform Act of 1984)²³ ซึ่งวางหลักไว้ว่า “อำนาจในการให้ประกันตัว เจ้าพนักงานของรัฐมีอำนาจพิจารณาและมีคำสั่งให้ปล่อยชั่วคราวได้ในระหว่างการพิจารณาคดี หรือภายหลังจากศาลมีคำพิพากษา หรือระหว่างอุทธรณ์ได้” ศาลจะกำหนดเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันเพื่อความมั่นใจว่าผู้ถูกกล่าวหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวจะมาตามนัดพิจารณาและไม่เป็นอันตรายต่อบุคคลอื่นหรือต่อสังคม²⁴

เมื่อบุคคลใดถูกจับไม่ว่าจะมีหมายจับหรือไม่ก็ตาม กฎหมายกำหนดให้นำตัวบุคคลนั้น ไปยังศาลโดยไม่ชักช้า เพื่อให้ได้รับแจ้งถึงข้อหาและคำร้องทุกข์ รวมถึงสิทธิตามรัฐธรรมนูญ การกำหนดให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยมาปรากฏตัวต่อศาลโดยไม่ชักช้านี้เพื่อให้ศาลได้พิจารณาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว

การปล่อยชั่วคราวในประเทศสหรัฐอเมริกา มีวัตถุประสงค์สองประการ คือ

- 1) จำเลยจะมาปรากฏตัวต่อศาลเพื่อพิจารณาคดีในอนาคต
- 2) ป้องกันมิให้ผู้ที่ยังไม่ถูกตัดสินลงโทษถูกคุมขังโดยไม่จำเป็น²⁵

ในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาของประเทศสหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญกับการวางเงินประกัน แต่การกำหนดจำนวนเงินจะต้องไม่สูงเกินไป ด้วยเหตุผลเพียงเพื่อให้ผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวต้องมาปรากฏตัวที่ศาลเท่านั้น ต่อมารูปแบบการปล่อยชั่วคราวก็ได้ปรับปรุงรูปแบบ

²² The federal Rules of Criminal Procedure [U.S. Code] Title 18 - Crimes and Criminal Procedure, Part II - Criminal Procedure Chapter 207 - Release and Detention Pending Judicial Proceedings

²³ <http://translate.google.co.th/translate?hl=th&sl=en&u=http://bail.uslegal.com/bail-and-bail-bond-agents/the-bail-reform-act-of-1984/&prev=search>

²⁴ Wayne R. LaFave, Jerold H. Israel, Nancy J. King Criminal Procedure Third Edition St.Paul MINN, 2000 p.638

²⁵ เสียงชัย สุมิตรวสันต์ การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาก่อนการประทับฟ้องโดยองค์กรศาล วิทยานพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2537 หน้า 37

ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยไม่ยึดถือทรัพย์สินมาเป็นเงื่อนไขสำคัญในการปล่อยชั่วคราว รวมทั้งการคุมขังผู้ต้องโทษไว้ในที่อยู่อาศัย ไม่ต้องมารายงานตัวระหว่างปล่อยชั่วคราวที่เป็นอีกเงื่อนไขหนึ่งที่ศาลอาจกำหนดไว้ในการอนุญาตปล่อยชั่วคราว เนื่องจากหากนำเอาทรัพย์สินมาเป็นเงื่อนไขสำคัญในการปล่อยชั่วคราวแล้ว ก็เหมือนกับเป็นการมอบคฤหาสน์ที่จะให้หรือไม่ให้ปล่อยชั่วคราวไว้กับธุรกิจผู้ประกันอาชีพที่รุ่งเรืองในประเทศสหรัฐอเมริกา²⁶

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาการปล่อยชั่วคราวในปัจจุบัน คือ²⁷

ประการแรก การพิจารณาปล่อยชั่วคราวจะมุ่งเพียงว่าผู้กระทำความผิดจะต้องมาปรากฏตัวในการพิจารณาคดีของศาล ต้องมีสัญญาประกันไว้ที่ศาลหากไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข จะต้องถูกปรับตามจำนวนเงินที่ให้ไว้

ประการที่สอง จำเลยบางคนแม้มีแนวโน้มที่จะหลบหนีมากกว่าจำเลยคนอื่น ก็มีสิทธิที่จะได้รับการประกันตัวเช่นกัน

ประการที่สาม จำนวนเงินที่ทำสัญญาจะต้องไม่สูงเกินไป เงินประกันนั้นจะต้องกำหนดเท่าที่จำเป็นเพื่อเป็นหลักประกันให้จำเลยมาศาลได้ซึ่งเป็นข้อบังคับของศาลตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสหรัฐอเมริกา ข้อ 46(ค)²⁸

รูปแบบในการปล่อยชั่วคราวในประเทศสหรัฐอเมริกา²⁹ คือ

1. การประกันตัวโดยไม่มีหลักประกัน (Release on Recognizance) หรือ RoR หรือ RO คือ การปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีการประกันตัว วิธีการดังกล่าวนี้จะมีการปล่อยชั่วคราวจำเลยโดยเพียงแต่จำเลยสัญญาว่าจะมาศาลตามที่กำหนดนัดพิจารณาเท่านั้น

2. การปล่อยตัวโดยมีเงื่อนไข (Conditional Release) การปล่อยชั่วคราวโดยมีการกำหนดเงื่อนไขต่างๆ อันมิใช่เงื่อนไขที่เป็นการเรียกเงินประกัน เช่น การกำหนดให้มีเงื่อนไขว่า

²⁶ มนต์ชัย ชนินทรลีลา “รูปแบบของการปล่อยชั่วคราว: ข้อเสนอสำหรับประเทศไทย” วารสารกฎหมาย 15, 1 หน้า 129

²⁷ ชง ลีพีงธรรม “ความเป็นมาและทฤษฎีว่าด้วยการประกันตัวในประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา” วารสารอัยการ 2, 20 (สิงหาคม 2522) หน้า 78 - 79

²⁸ ข้อ 46 (ค) กรณีจะอนุญาตให้จำเลยประกันตัวให้ศาลหรือผู้พิพากษากำหนดวงเงินประกันเพียงเท่าที่จะเป็นหลักประกันว่าจำเลยจะต้องมาปรากฏตัวต่อศาลในวันนัดพิจารณาคดีได้ โดยพิจารณาจากลักษณะและพฤติการณ์แวดล้อมของความคิดที่กล่าวหาหรือคำฟ้องร้อง น้าหนักของพยานหลักฐานที่จะลงโทษจำเลยฐานะทางการเงินและอุปนิสัยของจำเลย

²⁹ อารีย์พร กลั่นนุรักษ์ การปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไข วิทยานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ 2545 หน้า 38 - 39

จำเลยจะติดต่อกลับมายังศาลเป็นประจำไม่ว่าโดยทางโทรศัพท์หรือมาติดต่อด้วยตนเองหรือจัดให้มีโครงการก่อนการพิจารณา

3. การปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีหลักประกัน (Unsecured Bond) กรณีไม่จำเป็นต้องใช้เงิน แต่จะมีผลให้ถูกปรับ หากกระทำผิดเงื่อนไขที่ให้สัญญาไว้

4. การปล่อยชั่วคราวโดยใช้เงินสด (Cash Bond) การปล่อยชั่วคราวกรณีนี้ ต้องมีการวางเงินสดหรือหลักประกันอื่น

5. การปล่อยชั่วคราวโดยการวางเงินมัดจำ (Deposit Bond) โดยจำเลยต้องวางเงินเป็นประกันจำนวน ร้อยละ 10 ของวงเงินประกันตามที่ศาลกำหนด

6. การประกันด้วยบุคคล (Surety Bond) โดยผู้ขอปล่อยชั่วคราวจะต้องวางเงินไว้ ร้อยละ 10 ของวงเงินประกันตามที่ศาลกำหนด

สภาพบังคับกรณีผิดเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราว

กรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาได้รับการปล่อยชั่วคราวและผิดเงื่อนไขตามที่ให้ไว้ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดบทลงโทษสำหรับความผิดนี้โดยมีบทลงโทษให้จำคุก ส่วนสภาพบังคับการฝ่าฝืนเงื่อนไขนั้น ผู้ถูกกล่าวหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวจะถูกเพิกถอนการอนุญาต โดยออกหมายจับและถูกดำเนินการฟ้องคดีในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

สรุป หลักกฎหมายที่เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวในคดีอาญาโดยมีประกันนี้ ประเทศสหรัฐอเมริกา ถือว่าการประกันเป็นสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาที่จะต้องได้รับ ส่วนการคุมขังเป็นเรื่องที่ต่อจากการประกัน คือ ศาลมีอำนาจคุมขังบุคคลโดยไม่อนุญาตให้ประกันตัวด้วยเงื่อนไข 2 ประการ

1. ถ้าให้ประกันไปผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวจะหลบหนีหรือจะไปทำลายพยานหลักฐาน ซึ่งจะก่อให้เกิดผลเสียหายแก่รูปคดี แล้วก็จะไม่ให้มีประกันตัวออกไป

2. ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวไปนั้น จะก่อให้เกิดผลเสียหายต่อสังคม และก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อย³⁰

นอกจากหลักการและเหตุผลข้างต้นนี้แล้ว พนักงานสอบสวนหรือศาลจะปฏิเสธไม่ให้ประกันตัวไม่ได้

2.3 ความเป็นมาของสิทธิการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาของประเทศไทย

ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์กฎหมายไทยเท่าที่ปรากฏและเป็นที่ยอมรับนั้น หลักศิลาจารึกเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สามารถนำมาอ้างอิงใช้ศึกษาหลักกฎหมายไทยได้

³⁰ มาลี ทองสุวรรณค์ การคุมขังและกักขังผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2524 หน้า 167 – 177

จากหลักศิลาจารึกหลักที่ 1 ถึงที่ 15 ที่ค้นพบในสมัยสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯที่พระองค์ท่านเสด็จไปที่จังหวัดสุโขทัยแล้วค้นพบกับหลักศิลาจารึก มีศิลาจารึกหลักที่ 1 ของพ่อขุนรามคำแหง เป็นหลักฐานทางที่นำมาใช้ศึกษาหลักกฎหมายไทย ผู้ศึกษาจะได้ใช้เป็นแนวทางการศึกษา โดยศึกษาความเป็นมาแบ่งเป็นยุคสมัยของการปกครองตามยุคสมัยต่างๆ เพื่อทราบหลักการคิดเรื่องการปล่อยชั่วคราวหรือการประกัน

2.3.1 สมัยสุโขทัย

หลักศิลาจารึกถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกของไทย มีเรื่องระบบกฎหมายที่ได้บันทึกไว้ แต่ไม่ได้ปรากฏชัดแจ้งเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวหรือการประกันตัว เป็นเพียงการบันทึกกฎหมายที่มีสภาพบังคับกันตามยุคสมัย ส่วนที่เกี่ยวกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เกี่ยวกับพระเจ้าแผ่นดินใช้อำนาจตุลาการมีการบัญญัติถึงคุณสมบัติของตุลาการสมัยสุโขทัยว่าอย่างไร การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีต้องเป็นไปด้วยความซื่อสัตย์ยุติธรรมไม่ว่าคู่ความฝ่ายใดจะเป็นเจ้าขุนมูลนาย ตามประวัติศาสตร์กฎหมายว่าด้วยลักษณะตระลาการ³¹

อนึ่ง คำว่า “ตระลาการ” หมายถึง(ตระ-) (โบ) น. ตำแหน่งพนักงานศาลผู้มีหน้าที่ชำระเอาความเท็จจริง³²

2.3.2 สมัยกรุงศรีอยุธยา

พยานหลักฐานทางประวัติศาสตร์กฎหมายไทยเท่าที่ปรากฏในสมัยกรุงศรีอยุธยา ตามกฎหมายลักษณะตระลาการว่าด้วยการควบคุมจำเลยในสมัยโบราณ ผู้ใดถูกฟ้องร้องแล้วไม่ประกันตัวไปก็ต้องอยู่ในความควบคุมของตระลาการในระหว่างคดีซึ่งมีข้อกฎหมายบัญญัติหลายบทกฎหมายให้มีการพิจารณาการควบคุมของตระลาการ เช่น อย่านำให้มีการข่มเหงจำเลยเป็นหลักฐานที่แสดงได้ชัดเจนว่ามีกฎหมายที่เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว จากกฎหมายลักษณะตระลาการได้บัญญัติเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวเอาไว้ในสมัยกรุงศรีอยุธยา ในบทที่ 3 ได้วางหลักไว้ว่า

“ถ้าผู้ใดค้ำประกันผู้คนซึ่งต้องคดีเนื้อความ ณ โรงสารให้ผู้ประกันทำหนังสือแก่นายภูคาย เสมิยร นายพะท่ามะรง ให้นายภูคาย เสมิยร นายพะท่ามะรง รับเอาหนังสือนั้นไว้แล้วให้นายภูคาย เสมิยร นายพะท่ามะรง เอาหนังสือแลตัวผู้ประกันไปดูเรือนผู้ประกัน แลครั้นไปถึงเรือนแล้วให้นายภูคาย เสมิยร นายพะท่ามะรง บอกแก่ลูกเมียผู้คนซึ่งอยู่ ณ เรือนให้รู้ ถ้าผู้คนลูกเมียซึ่งอยู่ ณ เรือนนั้นรับว่าให้ประกันเถิด ก็ให้นายพะท่ามะรง เอาหนังสือนั้นสักหลังให้มันคง ถ้าลูก

³¹ หลวงสุทริวาทนฤพุมิตี ประวัติศาสตร์กฎหมาย ชั้นปริญญาโท พุทธศักราช 2512 – 2513 หน้า 108.

³² พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 427

เมียผู้คนที่อยู่ ณ เรือนมิรับ อย่าให้นายพะทำมระงเอาหนังสือนั้นไว้ ให้คืนให้ๆเลือกเอาผู้อื่นซึ่งมันคง ถ้ามิได้บอกเอาไว้แล้วจะเกาะเอาลูกเมียผู้คนที่อยู่ ณ เรือนมิได้ เพราะเขามิได้รู้มิได้เห็น³³”

อนึ่ง คำว่า

“ภูคาย” หมายถึง เสมียนศาล

“พะทำมระง” หมายถึง ผู้ควบคุมนักโทษ

2.3.3 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ระบบกฎหมายคล้ายกับสมัยกรุงอยุธยา มีพยานหลักฐานจากกฎหมายตราสามดวงที่มีการรวบรวม ปรับปรุง สะสางกฎหมาย ภายหลังจากการที่สูญหาย ถูกทำลายจากชาวต่างประเทศ คือ พม่าในสมัยกรุงศรีอยุธยา

ในกฎหมายโจรหรือพระไอยการลักษณโจร พิสดาร ในประมวลกฎหมายตราสามดวง จัดหมวดหมู่ออกเป็นกรณีที่มีโทษหนักหรือเบา โดยพยายามจะไม่ปะปนกันกล่าวคือ มาตรา 1 ถึง ตามมาตรา 45 ว่าด้วยเรื่องสืบสวนสอบสวน (เทียบได้กับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของปัจจุบัน)³⁴ ที่บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องปล่อยชั่วคราวหรือประกันตัว นั้นมี

“มาตรา 35 ดังตัวก่อน ถ้าไม่พิรุทให้คลายมันออก ให้มีผู้ประกันตัวไว้”

ซึ่งขอบรรยายว่า โจรแสดงความบริสุทธิ์ โดยไม่มีพิรุท ให้ถอดจากเครื่องจองจำ มีประกันตัวไป

“มาตรา 38 มาตรานี้ต่อเนื่องกับมาตรา 37 ท่านบัญญัติว่า ครอบครวัโจรผู้อยู่เรือนเดียวด้วยกับโจรๆ หนีไปแห่งใดให้อาตมาถาม ให้ช่วยเสาะแสวงหาโจรนั้นจงได้ ถ้าแลมันว่าไม่รู้ ให้มีผู้ค้ำแลเอาบนไว้”

พวกญาติที่อยู่เรือนเดียวกันจะต้องช่วยสืบหาที่อยู่ของโจร ถ้าบอกว่าไม่รู้ จะเรียกประกันทานบนไว้³⁵

“มาตรา 42 มาตราหนึ่ง นายเพชดา นายพะทำมระง ผู้จำโจรท่านให้หมั่นดูแลเกลาะขึ้นคาหัวเหล็กโซ่ตรวนวันลสามคาบ พิเคราะห์ดูผู้คนส่งข้าน้ำ ให้ผู้มีดพร้าสำคันที่ใกล้โจรจะถอนหนีนั่น...ฯลฯ...”

³³ หลวงสุทธีวาทนฤพติ. (2517). *คำบรรยาย ประวัติศาสตร์กฎหมาย*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 90

³⁴ หลวงสุทธีวาทนฤพติ “เรื่องเดียวกัน” หน้า 410

³⁵ หลวงสุทธีวาทนฤพติ “เรื่องเดียวกัน” หน้า 455

เจ้าพนักงานเรือนจำหรือคุกตาราง และหน้าที่ของคนเหล่านั้นว่า สำหรับ นายเพชรดา นั้นเคยบรรยายแล้วเป็นผู้คงต่ออาชญาเป็นผู้สืบสวนจับกุมโจรมา บางกรณีจะมีหน้าที่ทาง ที่จองจำและคุมขังด้วย ส่วนนายพะท่ามระงนั้น ปัจจุบันเรียกว่า พิศิ ทั้งสองตำแหน่งนี้ยังมีผู้คุม เป็นผู้ช่วยอีกตามสมควรแก่สถานที่ ถ้าไม่ระวังแลโจรหนีไปได้ ตนจะต้องถูกเกาะ(ควบคุม)จำไว้จน มีผู้ประกันตัวให้ไปตามโจร ให้โอกาส 4 ครั้งๆ แรก 3 วัน ครั้งที่สอง 5 วันให้ไปอีก ครั้งที่สาม 7 วัน ให้ไปอีกหนหนึ่ง ครั้งสุดท้าย 15 วัน ให้ไปตามอีกหนเดียว ตามหลักฐานที่ปรากฏนั้น การปล่อย ชั่วคราวหรือการประกันไม่ได้ใช้ในกระบวนการ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแต่ใช้ กับกรณีเป็นคดีอื่นๆ อีกด้วย³⁶

ตามหลักฐานที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวงข้างต้น การประกันตัวไม่ได้ ใช้เฉพาะคดีอาญาแต่ใช้กับทุกคดี และนอกจากนี้ใช้กับคู่ความด้วย การเป็นผู้ประกันจะทำสัญญา ประกันเพื่อเป็นการประกันว่าจะนำตัวผู้ที่ตนประกันมาส่งศาลทุกนัดและจะไม่หลบหนีและการ ประกันยังครอบคลุมไปถึงเรื่องค่าใช้จ่ายในการควบคุมด้วย

“ต่อมาในสมัยรัชการ ที่ 5 ได้มีการชำระปรับปรุงกฎหมายตราสามดวงให้มีการ พิจารณาแบบประเทศตะวันตก โดยอาศัยหลักกฎหมายอังกฤษเป็นหลักในการชำระกฎหมาย ตราสามดวง ในส่วนที่เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวหรือการประกันมิให้มีเฉพาะผู้ต้องหาในคดีอาญา เท่านั้น ส่วนในคดีแพ่งหากศาลฟังความได้ว่าจำเลยไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือคิดจะหลบหนีคดี ศาลใช้ดุลพินิจเรียกประกันได้ และยกเลิกการประกันตัวแบบ “เทครัวเรือน” เป็นสัญญาลักษณะเมื่อ สัญญายอมเสียเงินแทนซึ่งเดิมเป็นสัญญาที่ผู้รับประกันและลูกเมียผู้คน ซึ่งอยู่ ณ เรือนผู้ประกันต้อง รวมรับผิดชอบคดีหรือจำแทนผู้ที่ตนรับประกันด้วย การเปลี่ยนแปลงหลักการประกันตัวใหม่นี้หาก ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวหลบหนีหรือประวิงคดีแล้ว ผู้ประกันคงต้องรับผิดชอบโดยเสียค่า สิ้นไหมพิไบนแทนเท่านั้นและผู้ประกันยังมีสิทธิไล่เบี้ยในค่าสินไหมพิไบนยที่ตนต้องเสียไปได้

อย่างไรก็ตาม การปรับปรุงหลักการขอลปล่อยชั่วคราวหรือการประกันตัว ยังคงคำนึงถึงด้านความจำเป็นของรัฐเป็นหลักอยู่นั่นเอง ส่วนด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของ ประชาชนยังเป็นเพียงผลพลอยได้เท่านั้น

³⁶ หลวงสุทธีวาทนฤพุฒิ “เรื่องเดียวกัน” หน้า 457

มีแนวคิดการร่างกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งเป็นหลักการที่ใช้ในปัจจุบัน ในส่วนเรื่องของการปล่อยชั่วคราวหรือการประกันตัวนั้นมีการเสนอมาเป็นแนวร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้³⁷

1. ร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฉบับแรก เสนอโดย Mr.Rene A. Guyon ในปี พ.ศ. 2452 แต่ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการประกันตัว ต่อมาคณะกรรมการฯจึงได้ปรับปรุงเพิ่มเติมในลักษณะที่ 3 การประกันและหลักประกัน (Bail and Securities) โดยผู้พิพากษาไต่สวนแห่งศาลโปริสภา มีอำนาจใช้ดุลพินิจในการให้ประกันตัวหรือไม่ก็ได้

2. ร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฉบับที่ 2 เสนอโดย Mr. Delesstree ในปี พ.ศ.2458 ซึ่งบัญญัติเรื่องการประกันไว้ในบรรพ 4 ลักษณะ 8 เงื่อนไขของผู้ต้องหาขณะควบคุม จับกุม หรือโดยมีหมายจับและการปล่อยชั่วคราว มีลักษณะที่สำคัญ คือ การประกันยื่นประกันได้ทั้งในชั้นสอบสวนหรือชั้นศาล โดยต้องเป็นผู้ต้องหาเท่านั้น

3. ร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับที่ 3 เสนอโดย Mr. Rene A.Guyon ในปี พ.ศ. 2460 มีการแก้ไข เพิ่มเติมเรื่องประกันไว้ในหมวด 6 การปล่อยชั่วคราวประกัน และสัญญาประกัน(Provisional Release Bail and Bond)มีลักษณะที่สำคัญ คือ ให้อำนาจพนักงานอัยการใช้ดุลพินิจให้ประกันเฉพาะความผิดซึ่งเกิดในเขตอำนาจของตน นอกนั้นเป็นอำนาจของผู้พิพากษาไต่สวน ผู้มีสิทธิร้องขอประกันจะเป็นใครก็ได้ การใช้ดุลพินิจอนุญาตหรือไม่ของผู้พิพากษาหรือพนักงานอัยการใช้ได้อย่างกว้างขวาง การขอประกันตัวกระทำได้ทั้งในชั้นสอบสวนและในชั้นพิจารณา ต้องพิจารณาคำร้องแล้วมีคำสั่งภายใน 2 วัน นับแต่ได้รับคำร้อง จะใช้หลักประกันเป็นเงินหรือหลักทรัพย์ ก็ได้ มีอำนาจออกหมายจับหรือหมายขังหากผู้ต้องหาที่ได้รับ การปล่อยชั่วคราวไม่มาตามนัด หรือหลักทรัพย์ไม่น่าเชื่อถือ

4. ร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับที่ 4 ในปี พ.ศ. 2475 มีการปรับปรุงอีกหลายครั้ง จนมาเป็นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ใช้งานในปัจจุบัน โดยมีสำคัญในส่วนปล่อยชั่วคราว คือมีการกำหนดอัตราโทษขั้นสูงขั้นต่ำเป็นหลักในการพิจารณาอนุญาตให้ประกันตัว ซึ่งมีผลบังคับใช้ใน ปี พ.ศ. 2477

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในปัจจุบัน ได้บัญญัติเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวไว้ในภาค 1 ข้อความเบื้องต้น ลักษณะ 5 จับ ขัง จำคุก คั่น ปล่อยชั่วคราว หมวด 3 ปล่อยชั่วคราว ตั้งแต่มาตรา 106 – 119 ทวิ ที่ศาลใช้บังคับเป็นหลักในการใช้ดุลพินิจพิจารณาปล่อย

³⁷ สุขุมลย์ สุโขบล (2524) การประกันในชั้นสอบสวน: ศึกษาในแง่การใช้ดุลพินิจเจ้าหน้าที่ในทางปฏิบัติ วิเคราะห์ตามแนวทางสังคมศาสตร์ วิชานิติพนธ์สังคมสังเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หน้า 81 – 89

ชั่วคราวประกอบกับระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ.2548 ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2548 เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติเกี่ยวกับการพิจารณาปล่อยชั่วคราว ซึ่งจะ ได้ศึกษาต่อไปในบทที่ 3

3. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิการปล่อยชั่วคราว

3.1 แนวคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพ

การปล่อยชั่วคราวเป็นสิทธิตามกฎหมายที่กระบวนการยุติธรรมได้สร้างความสมดุลระหว่างอำนาจหน้าที่ของรัฐในรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมกับต้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลไม่ให้ถูกระทบมากจนเกินไป

ในเรื่องสิทธิเสรีภาพ มีแนวความคิด 2 ทฤษฎีที่แตกต่างกัน คือ

ทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติ (The Natural Law Theory) มีหลักคิดว่า สิทธิและหน้าที่ของบุคคลนั้นเป็นเหตุผลและความยุติธรรมที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติและอยู่เหนือกฎหมายที่ผู้ปกครองรัฐได้ตราขึ้นไว้

ทฤษฎีกฎหมายบ้านเมือง (The Positive Law Theory) มีหลักคิดว่า สิทธิเสรีภาพเป็นสิ่งที่รัฐบัญญัติเป็นผู้รับรองและคุ้มครองให้หรือมีที่มาจากคำสั่งของผู้มีอำนาจสูงสุดในการปกครอง (Sovereign)³⁸

แนวคิดของทฤษฎีทั้งสอง ต่างก็มีข้อดีข้อเสียด้วยกันกล่าวคือ ทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติ มีข้อดี คือ คำนึงถึงเหตุผลความเป็นธรรม แต่มีข้อเสีย คือ เป็นลักษณะนามธรรมเกินไป ส่วนทฤษฎีกฎหมายบ้านเมือง มีข้อดี คือ มีความชัดเจนแน่นอน แต่มีข้อเสีย คือ เป็นหลักกฎหมายที่แข็งกระด้างไม่เหมาะสมกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าการนำทฤษฎีทั้งสองมาผสมผสานนำข้อดีของแต่ละทฤษฎีมาพัฒนาเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม³⁹

บุคคลใดจะถูกลิดว่ามีความผิดอันมีโทษทางอาญาใดๆ ด้วยเหตุที่ตนได้กระทำหรือละเว้นการกระทำใดๆ ซึ่งกฎหมายของประเทศหรือกฎหมายระหว่างประเทศ ในขณะที่ได้กระทำนั้นมิได้ถูกระบุว่ามีความผิดทางอาญามีได้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นหนักกว่าโทษที่ใช้อยู่ในขณะที่การกระทำความผิดทางอาญานั้นเกิดขึ้นมิได้⁴⁰

³⁸ พันธ ทัศนียานนท์ “ปรัชญากฎหมายธรรมชาติ” วารสารอัยการ 3 (มีนาคม 2523) หน้า 38 – 39

³⁹ วิษณุ เครืองาม “ปรัชญากฎหมายฝ่ายบ้านเมือง” บทบัญญัติ 34, 3 (มิถุนายน 2520) หน้า 441 – 442

⁴⁰ ปฎิญาสากล่าวด้วยเรื่อง สิทธิมนุษยชน ข้อ 11

3.2 แนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชน

สหประชาชาติให้การรับรองสิทธิมนุษยชนทางอาญาไว้เป็นมาตรฐานสากลโดยบัญญัติไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights 1948) และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights 1966) และต่อมามาตรฐานดังกล่าวได้รับการบัญญัติรับรองสิทธิของภูมิภาคและองค์กรต่างๆ ของสิทธิมนุษยชนได้แก่ The European Convention on Human Rights and Fundamental Freedoms, The American Convention on Human Rights 1969⁴¹

สาระสำคัญของมาตรฐานสากลในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหามีดังนี้

1) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กำหนดมาตรฐานเรื่องบุคคลใดจะถูกจับกักขังหรือเนรเทศโดยพลการไม่ได้ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่ง (พลเมือง) และทางการเมืองได้รับรองสิทธิดังกล่าวไว้เพื่อกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันการใช้อำนาจจับหรือกักขังโดยพลการไว้ใน ข้อ 9.1 และ ข้อ 9.3 ดังนี้

ข้อ 9.1 บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพและความมั่นคงของตน บุคคลใดจะถูกจับกุมหรือคุมขังโดยพลการมิได้ บุคคลใดจะถูกกลั่นแกล้งเสรีภาพของตนมิได้ยกเว้นโดยอาศัยกระบวนการตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย...

ข้อ 9.3 มิให้ถือเป็นหลักทั่วไปว่าระหว่างรอการพิจารณาคดีบุคคลจะต้องถูกคุมขังอยู่ แต่การปล่อยชั่วคราวจะกระทำเฉพาะที่มีหลักประกันว่าจะมีตัวผู้นั้นอยู่ในการพิจารณาหรือการบังคับตามคำพิพากษา หลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ หลักความสัมฤทธิผล

บรรดามาตรการใดที่กฎหมายให้อำนาจรัฐออกมาใช้บังคับแก่ราษฎรได้นั้น รัฐต้องใช้พิจารณาญาณเลือกออกมาตรการที่สามารถดำเนินการให้เจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนั้นสำเร็จลุล่วงไปได้เท่านั้น มาตรการใดที่ไม่สามารถทำให้เจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับที่ให้อำนาจปรากฏเป็นจริงขึ้นมาได้โดยยอมเป็นมาตรการที่ขัดต่อหลักการดังกล่าวจึงไม่มีผลบังคับใช้ได้ มาตรการที่รัฐกำหนดมาใช้บังคับกับสิ่งที่กฎหมายให้อำนาจประสงค์จะให้เกิดขึ้น ทั้งนี้โดยให้มาตรการที่ฝ่ายปกครองออกมาใช้บังคับเป็นเหตุและให้สิ่งที่กฎหมายฉบับที่ให้อำนาจประสงค์จะให้เกิดขึ้นเป็นผล ดังนั้นหลักความสัมฤทธิผลจึงเป็นสิ่งเดียวกับสามัญสำนึกนั่นเอง มาตรการที่ไม่อาจก่อให้เกิดผลตามที่ประสงค์จะให้เกิดขึ้น ได้อย่างแน่แท้หรือมาตรการที่ก่อให้เกิดผลตรงกันข้ามกับที่ประสงค์จะให้เกิดขึ้น ได้อย่างแน่แท้หรือมาตรการที่ก่อให้เกิดผลตรงกันข้ามกับที่ประสงค์จะให้เกิดขึ้นแท้จริงแล้วเป็นมาตรการที่ไร้ความหมายอย่างสิ้นเชิง ดังนั้นหากรัฐตัดสินใจออก

⁴¹ ณรงค์ ใจหาญ และคณะ (2540). *โครงการศึกษา สิทธิผู้ต้องหา จำเลยและผู้ต้องโทษในคดีอาญา เสนอต่อสำนักคณะกรรมการกฤษฎีกา*. กรุงเทพฯ: สำนักคณะกรรมการกฤษฎีกา. หน้า 90.

มาตรการที่ไม่สามารถดำเนินการให้เจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับที่ให้อำนาจสำเร็จลุล่วงไปได้ อย่างแน่แท้ จำต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่ารัฐมีความมุ่งหมายภายในใจที่จะใช้มาตรการนั้นเป็น เครื่องมือดำเนินการให้เกิดผลอย่างอื่นนอกเหนือไปจากผลที่กฎหมายให้อำนาจประสงค์จะให้ เกิดขึ้นเข้าข่ายเป็น “การใช้อำนาจโดยมิชอบ”⁴²

3.3 หลักความจำเป็น

หลักความจำเป็น มีมาตรการหลายๆมาตรการที่ออกโดยชอบตามหลักความ สัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย แต่มาตรการทั้งหมดนั้นมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของ บุคคลแตกต่างกัน รัฐจึงควรใช้มาตรการที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล จึงกระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็นแก่การดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

3.4 หลักความได้สัดส่วน

หลักความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ เป็นหลักการเรียกร้องให้เกิดดุลภาพ ระหว่างเอกชนกับประโยชน์ส่วนรวมเพื่อมีการนำมาตราการใดๆมาบังคับใช้เพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ ของกฎหมาย การที่จะมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลน้อยที่สุด หลักการจึงนำมาพิจารณาว่า มาตรการที่ใช้บังคับแก่บุคคลอาจก่อให้เกิดโทษมากกว่าประโยชน์แล้วมาตรการนั้นย่อมไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย จึงไม่นำมาบังคับใช้ การซึ่งผลดีผลเสียของมาตรการแต่ละมาตรการหากส่งผล ประโยชน์แก่มหาชนน้อย ไม่คุ้มกับความเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่เอกชน รัฐต้องห้ามมิให้ออกมา บังคับใช้ถึงแม้มาตรการนั้นจะเป็นมาตรการที่สามารถดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ของ กฎหมาย

การปล่อยชั่วคราวเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามหลักปรัชญาสากล ว่าด้วยเรื่อง สิทธิมนุษยชน ตามข้อ.11 บัญญัติไว้ว่า “บุคคลที่ถูกกล่าวหาด้วยความผิดทางอาญา มี สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่า มีความผิดตามกฎหมาย ในการพิจารณาโดยเปิดเผย ณ ที่ซึ่งตนได้รับหลักประกันทั้งหมดที่จำเป็นในการต่อสู้คดี”

3.5 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 มิได้วาง หลักเกี่ยวกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรมโดยแจ้งชัด วางหลักเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค เป็นพื้นฐาน ไว้ตาม

⁴² วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ การควบคุมการใช้อำนาจดุลพินิจทางปกครอง โดยองค์กรตุลาการ ในข้อความคิด และหลักการพื้นฐานในกฎหมายมหาชนรวมบทความบางเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายปกครองและกฎหมาย

มาตรา 4 ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ

และความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทย

ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้

จากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ฉบับปัจจุบันจึงสามารถนำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่ได้ยกเลิกแล้ว ซึ่งมีสาระเกี่ยวกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรมมาบังคับใช้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ ฉบับปัจจุบัน

ตามมาตรา 39 “... ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด

ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

และตามมาตรา 40 “... (7) ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ถูกต้องรวดเร็ว และเป็นธรรม โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การตรวจสอบหรือได้รับทราบพยานหลักฐานตามสมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความ และการได้รับการปล่อยชั่วคราว”

การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยจากการควบคุมหรือขัง ประธาน วัฒนวานิชย์ นักวิชาการทางด้านกฎหมายอาญา ได้กล่าวไว้ว่า การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยจากการควบคุมหรือคุมขัง ถือเป็นมาตรการทางกฎหมายที่ถูกคิดค้นขึ้นเพื่อประสานผลประโยชน์ระหว่างระบบการดำเนินคดีอาญาในรูปแบบการควบคุมอาชญากรรม ที่คำนึงถึงความปลอดภัยในสังคม โดยเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นสังคมย่อมต้องการให้ผู้กระทำความผิดได้รับการถูกลงโทษ จนเกิดหลักการในการดำเนินคดีอาญาที่ต้องมีผู้กระทำความผิดมาปรากฏตัวในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี ซึ่งหากศาลพิสูจน์ได้ว่ากระทำความผิดจริงย่อมต้องนำตัวไปลงโทษได้ทันที จากหลักการนี้ รัฐจึงต้องควบคุมหรือขังผู้ต้องหาหรือจำเลยเอาไว้ เพื่อป้องกันมิให้หลบหนีหรือไปก่อภัยอันตรายใดๆ ให้เกิดขึ้นอีก แต่ภายใต้หลักการที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าเขากระทำความผิดจริง ตามระบบการดำเนินคดีอาญาในรูปแบบกระบวนการนิติธรรม (The Due Process Model) การควบคุมหรือขังผู้ต้องหาหรือจำเลยก่อนที่จะพิสูจน์ได้ว่า เขาได้กระทำความผิดจริงตามข้อกล่าวหาเพียงเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีอาญา จึงเท่ากับเป็นการลงโทษบุคคลนั้นไว้ล่วงหน้า ซึ่งอาจเป็นการไม่เป็นธรรม ด้วยเหตุนี้ การปล่อย

ชั่วคราวโดยการกำหนดประกันและหลักประกันเพื่อประกันว่าหากมีการพิจารณาดีของศาลจะมาตามนัดพิจารณา จึงเป็นมาตรการทางกฎหมายที่ถูกนำมาใช้ประสานผลประโยชน์ระหว่างส่วนได้ส่วนเสียของระบบการดำเนินคดีอาญาทั้งสองรูปแบบ เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย และคุ้มครองความปลอดภัยของสังคมไปในขณะเดียวกัน สำหรับประเทศไทยจะมุ่งเน้นระบบความยุติธรรมทางอาญาโน้มเอียงเน้นหนักไปในทางทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรมมากกว่าทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม⁴³

การปล่อยชั่วคราวเป็นหลักประกันที่จำเป็นสำหรับการต่อสู้คดีเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการดำเนินคดีอาญาของไทย การดำเนินคดีอาญาของไทยเป็นระบบผสมระหว่างระบบกล่าวหา (Accusatorial System) และระบบไต่สวน (Inquisitorial System) ซึ่งมีแนวโน้มมาทางให้ความสำคัญกับระบบกล่าวหามากกว่า ส่วนระบบไต่สวนนั้นมีการใช้ในทางปฏิบัติน้อยมาก การที่ประเทศไทยนำระบบกล่าวหามาใช้กับการพิจารณาคดีเป็นหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ลักษณะระบบกล่าวหาดังกล่าวถือได้ว่าโจทก์จำเลยมีฐานะเท่าเทียมกัน แต่ความเป็นจริงแล้วรัฐย่อมมีฐานะเหนือกว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยทั้งในด้านเครื่องมือในการแสวงหาพยานหลักฐาน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่มีความพร้อมมากกว่าในการที่จะค้นหาความจริง ดังนั้นการปล่อยชั่วคราวจึงเป็นหลักประกันที่จำเป็นสำหรับการต่อสู้คดีเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดอาญา โดยการเปิดโอกาสให้เขามีเวลามากพอที่จะค้นหาหรือแสวงหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน

การดำเนินคดีอาญาส่วนหนึ่งคือ การค้นหาความจริงให้ได้มากที่สุด การควบคุมหรือการขังผู้ต้องหาแม้จะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะนำมาสู่การแสวงหาพยานหลักฐานในชั้นสอบสวนของพนักงานตำรวจหรือพนักงานอัยการ แต่การสอบสวนผู้ต้องหานั้น ต้องกระทำโดยมิชักช้า และจะทำการในที่ใด เวลาใด แล้วแต่จะเห็นสมควร โดยผู้ต้องหาไม่จำเป็นต้องอยู่ด้วย⁴⁴ และการสอบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานนั้นก็เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ พอที่จะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา ดังนั้นจึงไม่มีความจำเป็นต้องควบคุมหรือกักขังผู้ต้องหาและไม่จำเป็นต้องให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวมารายงานตัวระหว่างที่พนักงานสอบสวนมายื่นคำร้องขอฝากขัง เว้นแต่ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวจะขอใช้สิทธิในการคัดค้านการขอฝากขังของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ดังนั้นในการค้นหา

⁴³ ประชาน วัฒนวานิชย์, “ระบบความยุติธรรมทางอาญา: แนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมอาชญากรรมและและกระบวนการนิติธรรม” วารสารนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 9, 2 (กันยายน – พฤศจิกายน 2520) หน้า 142 – 156

⁴⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 130

ความจริงเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีอาญาของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการจะต้องไม่เป็นการกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวในระหว่างการสอบสวน เพราะผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวได้รับการสันนิษฐานตามหลักที่ว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าเขากระทำผิดจริง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวมีเวลาที่จะไปแสวงหาความจริงไว้สำหรับต่อสู้คดี

4. หลักเกณฑ์ของศาลในการปล่อยชั่วคราวของต่างประเทศ

4.1 หลักเกณฑ์ในการปล่อยชั่วคราวของประเทศอังกฤษ

4.1.1 ตาม The Bail Act 1976 มาตรา 4 บัญญัติ รับรองสิทธิที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราวเอาไว้เช่นกัน การปฏิเสธไม่ให้ประกันตัวต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ของกฎหมาย กล่าวคือ ผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจไม่ได้รับอนุญาตให้ประกันตัวเฉพาะในกรณี ดังต่อไปนี้⁴⁵

1) มีเหตุผลอันควรให้ศาลเชื่อว่า หากมีการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจจะกระทำความผิดกำหนดการควบคุมตัวหรือกระทำความผิดในระหว่างการได้รับประกันอีกหรือเข้าไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานในคดีหรือขัดขวางการดำเนินกระบวนการพิจารณาไม่ว่าเกี่ยวกับตนเองหรือผู้อื่น

2) เป็นที่พอใจแก่ศาลว่า การควบคุมตัวไปก็เพื่อความปลอดภัยของผู้ต้องหาหรือจำเลยเองกรณีเป็นเด็กหรือเยาวชนซึ่งควรควบคุมเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพ

3) มีคำสั่งควบคุมไว้

4) เป็นที่พอใจแก่ศาลว่า เป็นช่วงระยะเวลาตาม (1) - (3) เป็นต้นมาทำให้อุณหภูมิได้ว่าเป็นการประวิงคดี

5) เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกจับเพราะหลบหนีในระหว่างที่ได้รับการประกันตัวตาม The Bail Act 1976 มาตรา 7

4.1.2 วิธีการปล่อยชั่วคราวในประเทศอังกฤษ อาจแบ่งวิธีการปล่อยชั่วคราวได้ 2 วิธี⁴⁶ คือ

⁴⁵ Christopher J. Emmons *A Practical Approach to Criminal Procedure* pp. 347 - 348

⁴⁶ กุลพล พลวัน “ปัญหาทางประการเกี่ยวกับสัญญาประกัน” *วารสารอัยการ* 2 (พฤศจิกายน 2522) หน้า

1) การปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีเงื่อนไข คือ ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยไม่จำเป็นต้องหาผู้ประกันมารับรองในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เพียงแต่ผู้ต้องหาหรือจำเลยยอมรับข้อกำหนดว่าจะมาปรากฏตัวตามวันเวลาและสถานที่ที่กำหนดเท่านั้น โดยใช้กับความผิดลักษณะคดีที่มีอัตราโทษไม่สูง เช่น ความผิดลหุโทษ

2) การปล่อยชั่วคราวโดยมีเงื่อนไข คือ การปล่อยชั่วคราวโดยมีข้อกำหนดให้ต้องมีผู้ประกันมารับรองจะจ่ายเงินจำนวนหนึ่งตามที่ตกลงไว้ให้แก่เจ้าพนักงานหรือศาล หากผู้ต้องหาหรือจำเลยที่รับรองได้กระทำความผิดข้อกำหนดที่ตกลงไว้สำหรับเงื่อนไขหรือข้อกำหนดนั้น กฎหมายให้ศาลกำหนดเฉพาะสิ่งที่เห็นว่าจำเป็นเพื่อมิให้มีการหลบหนีหรือมีการกระทำความผิดอื่นในระหว่างประกันตัวหรือมิให้มีการรบกวนพยานซึ่งอาจรวมถึงคำสั่งที่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องปฏิบัติตามข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อตามแต่จะเห็นสมควร ดังต่อไปนี้⁴⁷

- (1) มารายงานตัว ณ สถานีตำรวจสัปดาห์ละ 1 ครั้ง หรือวันละครั้ง
- (2) ส่งมอบหนังสือเดินทางต่อศาล
- (3) ต้องอยู่ในสถานที่ที่แจ้งไว้ต่อศาลหรือต้องรายงานต่อศาลหากมีการย้ายที่อยู่
- (4) มีคำสั่งห้ามผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวติดต่อกับพยานในคดี
- (5) ห้ามพุดจาหรือติดต่อกับพยานในคดี
- (6) ห้ามเข้าไปในสถานที่ที่กำหนดซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่ของพยาน

4.2 หลักเกณฑ์ในการปล่อยชั่วคราวของประเทศสหรัฐอเมริกา

1) ตาม The Judiciary Act 1789 และ The Federal Rules of Criminal Procedure (Title 18 U.S Code) 1966 Rule 46 ได้วางหลักการว่า ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญามีสิทธิได้รับการประกันตัวในทุกคดี เว้นแต่คดีที่ถูกกล่าวหาว่านั้นจะมีโทษถึงขั้นประหารชีวิต ในกรณีที่ผู้ต้องหาถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดในความผิดที่มีโทษถึงขั้นประหารชีวิต อาจได้รับการประกันตัวได้หากศาลได้พิจารณาอนุญาตโดยคำนึงถึงพยานหลักฐาน ลักษณะและพฤติการณ์แวดล้อมของความผิดที่ถูกกล่าวหา⁴⁸ รวมทั้งพยานหลักฐานของความผิดและการใช้กฎหมาย

2) บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกา ฉบับที่ 8 (Eighth Amendment) วางหลักการว่า “ห้ามเรียกประกันสูงเกินสมควร” หลักการเรียกวงเงินประกันตัวของสหรัฐอเมริกา อยู่บนแนวความคิดที่ตั้งสมมติฐานที่ว่าความเสี่ยงต่อการสูญเสียทางการเงินที่มี

⁴⁷ โปนบูลย์ อาชวานันทกุล (2536) *บทบาทของผู้ประกันอาชิตต่อกระบวนการยุติธรรม* วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน้า 19 - 20

⁴⁸ Paul E. Dow *Discretionary Justice: A Critical Inquiry* Cambridge: mass Ballinger Pub, 1981 p 66

ปริมาณเพียงพอและเหมาะสมต่อการที่จะสามารถระงับยังผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ให้หลบหนีและให้มาปรากฏตัวต่อศาลในวันนัดพิจารณา

3) ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อมีการจับกุมผู้ต้องหาแล้ว ไม่ว่าจะเพราะบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้าหรือมีหมายจับก็ตาม เจ้าพนักงานต้องนำตัวผู้ต้องหานั้นไปศาลโดยไม่ชักช้า เพื่อให้ศาลได้พิจารณาเหตุในการควบคุมตัว และพิจารณาลิทธิกรที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราว ซึ่งตามหลักกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาได้อย่างชัดเจนว่าให้ผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมในคดีความผิดที่มีโทษไม่ถึงประหารชีวิตจะได้รับการปล่อยชั่วคราวไม่ว่าจะมีการประกันหรือไม่ก็ตาม โดยมีเงื่อนไขหลักของการปล่อยชั่วคราวว่าผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวหรือจำเลยจะต้องมาปรากฏตัวต่อศาลตามกำหนดนัดพิจารณาเท่านั้น ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี จะไม่ทำตัวให้เป็นภัยอันตรายต่อบุคคลอื่นหรือชุมชนหรือสังคม ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน และผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น

หลักเกณฑ์ในการปล่อยชั่วคราวของประเทศสหรัฐอเมริกา⁴⁹

1. ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญามีสิทธิได้รับการประกันตัวในทุกคดี การพิจารณาการประกันตัวมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้มาปรากฏตัวในการพิจารณาคดีของศาล ตามเงื่อนไขที่ต้องให้คำรับรองจนเป็นที่พอใจว่าจะมาปรากฏตัวในการพิจารณาคดีของศาล ตามเงื่อนไขที่ให้ไว้ในคำรับรองจนเป็นที่พอใจแก่ศาล และยินยอมที่จะรับโทษถ้าพบว่ากระทำความผิดจริง โดยต้องมีสัญญาประกันหรือการวางเงินจำนวนหนึ่งเพื่อเป็นหลักประกันเพิ่มขึ้น ซึ่งหากผิดสัญญาประกันตัวต้องถูกริบเงินตามจำนวนที่ทำประกันไว้

2. แม้ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาบางคนมีแนวโน้มที่จะหลบหนี ก็ยังมีสิทธิที่จะได้รับการประกันตัว เพราะการจะผดุงให้เกิดความยุติธรรมจำเป็นต้องมีการเสี่ยงภัยที่ว่าผู้ถูกกล่าวหาอาจจะหลบหนีบ้าง แต่ก็ได้กำหนดวิธีการในกรณีที่มีการหลบหนีไว้

3. จำนวนเงินประกันจะต้องไม่กำหนดจนสูงเกินไปตามรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขครั้งที่ 8 แต่ต้องกำหนดให้เหมาะสมเพื่อลดความเสี่ยงภัยจากการที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยว่ากระทำความผิดอาญาหลบหนี หรือเพียงเพื่อให้เขามาปรากฏตัวในการพิจารณาคดีต่อศาล

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาคำร้องขอปล่อยชั่วคราว

การพิจารณาคำร้องขอปล่อยชั่วคราวนั้น ตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา กำหนดหลักในการวินิจฉัยโดยพิจารณาเหตุผลดังนี้

⁴⁹ ธง ลิขิตธรรม “ความเป็นมาและทฤษฎีว่าด้วยการประกันตัวในประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา”

1. ความหนักเบาของความผิดที่ถูกกล่าวหา

พฤติการณ์ต่างๆแห่งคดี น้ำหนักของพยานหลักฐานที่ปรากฏในคดี สาเหตุแห่งการกระทำความผิด เรื่องประวัติส่วนตัว ความประพฤติ สถิติปัญญา การศึกษาอบรม สภาพร่างกาย สภาพจิต อาชีพ ฐานะทางการเงิน อุปนิสัยของจำเลย ความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคม ประวัติการมาศาลตามกำหนด การถูกคุมประพฤติ หรือถูกลงโทษในคดีอื่นหรือไม่

2. ความร้ายแรงหรืออันตรายที่จะเกิดขึ้นกับบุคคลใดหรือจะเกิดขึ้นในสังคมซึ่งศาลอาจจะกำหนดขึ้นเองหรือโดยการร้องขอของพนักงานอัยการ⁵⁰

กรณีที่ศาลชั้นต้นไม่อนุญาตให้ประกัน ผู้ประกันสามารถอุทธรณ์คำสั่งที่ไม่ให้ประกันต่อศาลอุทธรณ์ได้ ในการพิจารณาคำร้องอุทธรณ์ของศาลอุทธรณ์ที่จะอนุญาตให้ประกันหรือไม่ พิจารณา 3 ประการ ดังนี้⁵¹

1. ค้นหาข้อเท็จจริงที่อาจพิจารณาอย่างผิดพลาด
2. สรุปหลักกฎหมายซึ่งเป็นความเห็นของศาลล่าง
3. พิจารณาดุลพินิจของศาลระหว่างการพิจารณาว่าเป็นดุลพินิจที่ผิดพลาดหรือไม่

หลักเกณฑ์การบังคับกรณีพิสดารหรือปฏิบัติฝ่าฝืนเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราว เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับอนุญาตปล่อยชั่วคราวแล้ว หากผู้ประกันผิดสัญญา กรณีที่ไม่สามารถส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาตามกำหนดนัดพิจารณาของศาล ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา ค.ศ.1996 มาตรา 3147, 3148 กำหนดโทษสำหรับความผิดที่ผิดสัญญา⁵² ดังนี้

ตามมาตรา 3147 บัญญัติว่า “บุคคลที่ถูกตัดสินว่ากระทำความผิดในระหว่างที่ได้รับอนุญาตปล่อยชั่วคราวตามที่กำหนดไว้จะต้องถูกเพิ่มเติมโทษซึ่งกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ดังนี้

- (1) ลงโทษจำคุกไม่เกินสิบปีในกรณีที่เป็นการผิดร้ายแรง
 - (2) ลงโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีในกรณีที่เป็นการผิดเล็กน้อย
- การกำหนดโทษจำคุกตามมาตรานี้ให้นับโทษต่อจากโทษจำคุกอื่นๆ”

⁵⁰ สุรินทร์ มากชูจิต (2555) ระบบปล่อยชั่วคราวผู้ถูกกล่าวหา: ศึกษาการใช้หลักประกันในคดีอาญา วิทยาลัยพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หน้า 58

⁵¹ อรรถรรณ ไทวานิช (2538) การปล่อยชั่วคราว วิทยาลัยพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หน้า 31

⁵² สุรินทร์ มากชูจิต “เรื่องเดียวกัน” หน้า 62

ส่วนสภาพบังคับกรณีที่น่ามาใช้ กรณีที่มีการฝ่าฝืนเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราวนั้น ตามมาตรา 3184 ได้ว่าหลักไว้ว่า

(A) บุคคลผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไข ตามมาตรา 3142 ของกฎหมายนี้ และได้ฝ่าฝืนเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราวให้ยกเลิกการปล่อยชั่วคราวนั้นและสั่งขังและฟ้องคดีในข้อหาละเมิดอำนาจศาล

(B) การยกเลิกการปล่อยชั่วคราว พนักงานอัยการอาจเสนอให้มีการยกเลิกหมายปล่อยโดยการยื่นคำร้องต่อศาล ศาลอาจออกหมายจับบุคคลผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวในข้อหาฝ่าฝืนเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราวและให้นำตัวบุคคลดังกล่าวมายังศาลเพื่อดำเนินคดีตามบทบัญญัติแห่งมาตรานี้ นอกจากนี้บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาว่าฝ่าฝืนเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราวซึ่งได้กระทำความผิดตามกฎหมายของรัฐบาลกลาง กฎหมายท้องถิ่น ในระหว่างที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวให้นำตัวบุคคลนั้นมายังศาลซึ่งได้ออกหมายปล่อย ผู้พิพากษามีอำนาจที่จะเพิกถอนหมายปล่อยและออกหมายขังหลังจากที่ได้ดำเนินการไต่สวนและ

(1) เป็นที่พอใจแก่ศาลว่า

(A) มีเหตุอันควรเชื่อว่าบุคคลดังกล่าวกระทำความผิดต่อกฎหมายของรัฐบาลกลางกฎหมายของรัฐและกฎหมายท้องถิ่น ในระหว่างที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว หรือ

(B) มีพยานหลักฐานรับฟังได้โดยปราศจากความสงสัยว่าบุคคลดังกล่าวได้ฝ่าฝืนเงื่อนไขใดๆในการปล่อยชั่วคราว และ

(2) เป็นที่พอใจแก่ศาลว่า

(A) ไม่มีเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราวซึ่งจะประกันได้ว่าบุคคลดังกล่าวจะไม่ก่ออันตรายแก่บุคคลอื่นหรือชุมชน ทั้งนี้ตามที่กำหนดไว้ ตามมาตรา 3142(g) ของบทบัญญัตินี้ หรือ

(B) บุคคลดังกล่าวมีลักษณะจะไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราว

ในกรณีที่มีเหตุอันสมควรเชื่อได้ว่า ในระหว่างที่มีการปล่อยชั่วคราวบุคคลดังกล่าวกระทำความผิดตามกฎหมายของรัฐบาลกลาง กฎหมายของรัฐ และกฎหมายท้องถิ่น ซึ่งเป็นความผิดร้ายแรง ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าไม่มีเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราวที่จะประกันได้ว่าบุคคลดังกล่าวจะไม่ก่ออันตรายต่อบุคคลอื่นหรือต่อชุมชน หากเป็นที่พอใจแก่ศาลว่ามีเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราวที่ได้ประกันได้ว่าบุคคลดังกล่าวจะไม่ก่ออันตรายต่อบุคคลอื่นหรือต่อชุมชน และบุคคลนั้นจะปฏิบัติตามเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราว ศาลอาจดำเนินการกับบุคคลนั้นตามที่กำหนดไว้ ตามมาตรา 3142 ของบทบัญญัตินี้ และอาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราวได้ตามที่เห็นสมควร

(C) เจ้าพนักงานศาลสามารถฟ้องคดีฐานละเมิดอำนาจศาลได้ ตามมาตรา 401 แห่งบทบัญญัตินี้ เมื่อบุคคลใดฝ่าฝืนเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราว

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้ จะเป็นได้ว่ากฎหมายมุ่งคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาในการปล่อยชั่วคราว เพราะขอบเขตการพิจารณาของผู้มีอำนาจสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวนั้นเริ่มตั้งแต่ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกกล่าวหาจนกระทั่งก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดจริง และตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว ข้อบังคับของประธานฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ประกอบกับความผิดนั้น เป็นหลักเกณฑ์ที่มุ่งคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวเพิ่มขึ้นแต่ก่อนมาก แต่ในปัจจุบันวิธีการปล่อยชั่วคราวตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขยังไม่เพียงพอที่จะคุ้มครองสิทธิเสรีภาพที่ใช้ได้อีกต่อไป ควรที่จะมีวิธีการใหม่ๆที่มีประสิทธิภาพ

บทที่ 3

การปล่อยชั่วคราวตามกฎหมายไทย

จากทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวตามบทที่ 2 ที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้ศึกษาจะกล่าวถึงหลักเกณฑ์การปล่อยชั่วคราวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ในส่วนของการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในระหว่างฝากขัง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาวิเคราะห์ในบทที่ 4 โดยเริ่มตั้งแต่ขอบเขตของศาลในการปล่อยชั่วคราว จนถึงหลักเกณฑ์ที่ศาลใช้ในการปล่อยชั่วคราวตามลำดับต่อไป

1. การปล่อยชั่วคราวตามกฎหมายไทย

กฎหมายและระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวของไทยมีกฎหมายและระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวของไทย

1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

1.2 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

1.3 ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ.2548

1.4 ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2547

1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศที่ได้บัญญัติหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลในเรื่องการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเอาไว้ โดยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสิทธิการปล่อยชั่วคราว

รัฐธรรมนูญ (Constitution) เป็นกฎหมายที่เป็นรากฐานของประเทศซึ่งก่อตั้งสถาบันทางการเมือง กำหนดขอบเขตอำนาจรัฐ กำหนดหลักประกันสิทธิเสรีภาพของบุคคล ตลอดจนมีกลไกในการถ่วงดุลอำนาจระหว่างสถาบันทางการเมืองไม่ให้องค์กรใดองค์กรหนึ่งมีอำนาจสูงสุดจนพ้นจากการตรวจสอบหรือใช้อำนาจโดยมิชอบได้ รัฐธรรมนูญจึงเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของบุคคลเพราะรัฐจะก้าวล่วงเข้ามาจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลได้ก็แต่เฉพาะเมื่อ

รัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้เท่านั้น ดังนั้นรัฐธรรมนูญจึงเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับเมื่อมีความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน⁵³

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 มิได้วางหลักเกี่ยวกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรมโดยแจ้งชัด วางหลักเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค เป็นพื้นฐาน ไว้ตาม

มาตรา 4 ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครอง ประเทศไทย ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้

ในที่นี้จะได้ศึกษาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งได้ยกเลิกไปแล้ว ได้บัญญัติหลักการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของประชาชนไว้ ดังต่อไปนี้

“มาตรา 4 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง”

รัฐธรรมนูญกำหนดคุ้มครอง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ด้วยความมีศักดิ์ศรีของมนุษย์ มีคุณค่าของความเป็นมนุษย์ที่มีอยู่ในตัวของบุคคลทุกคน ดังนั้น รัฐจะปฏิบัติต่อประชาชนเสมือนหนึ่งประชาชนไม่ใช่มนุษย์ไม่ได้ เช่น รัฐให้โอกาสประชาชนไปเพื่อหาพยานหลักฐานมาเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน และจะกำหนดเงื่อนไขเกินกว่าที่กฎหมายหรือเกินกว่าความจำเป็นนั้นไม่ได้ ต้องเคารพถึงความเป็นมนุษย์ที่มีศักดิ์ศรี

“มาตรา 26 บัญญัติว่า การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้”

ข้อ 1. รัฐธรรมนูญกำหนดการใช้อำนาจรัฐโดยองค์กรทุกองค์กร จะต้องเคารพและตระหนักถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และสิทธิเสรีภาพของประชาชน เนื่องจากศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นสิทธิพื้นฐานที่ประชาชนมีอยู่ติดตัว ไม่ควรกระทำการอันเป็นการละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เช่น รัฐจะกำหนดมาตรการหรือเงื่อนไขใด เพื่อให้บุคคลใช้สิทธิของตน ก็ควรกำหนดเพียงเท่าที่จำเป็น และการตีความตามมาตรการหรือเงื่อนไขก็ควรตีความอย่างเคร่งครัดและตีไปในทางที่เป็นคุณต่อบุคคลผู้รับมาตรการหรือเงื่อนไขนั้นๆ

⁵³ มานิตย์ จุมปา (2555) คำอธิบายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย(พ.ศ.2550) เล่ม 1 พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุงใหม่ สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน้า 1

“มาตรา 28 บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

บุคคลย่อมสามารถใช้สิทธิทางศาลเพื่อบังคับให้รัฐต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในหมวดนี้ได้โดยตรงหากการใช้สิทธิเสรีภาพในเรื่องใดมีกฎหมายบัญญัติรายละเอียดแห่งการใช้สิทธิเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้แล้ว ให้การใช้สิทธิเสรีภาพในเรื่องนั้นเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือจากรัฐในการใช้สิทธิตามความในหมวดนี้”

รัฐธรรมนูญกำหนดให้การใช้สิทธิเสรีภาพสามารถใช้ได้ทันทีโดยไม่ต้องรอให้มีกฎหมายบัญญัติขึ้นเสียก่อนเพราะได้มีการตัดข้อความ “ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ในมาตราต่างๆ ออกและบัญญัติสาระแห่งสิทธิเสรีภาพไว้ในเนื้อหาของแต่ละมาตราแทน⁵⁴

“มาตรา 29 การจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นและจะกระทบ กระเทือนสาระสำคัญของสิทธิเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติในวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลม”

รัฐธรรมนูญกำหนดหลักการในการจำกัดสิทธิเสรีภาพ ที่ใช้บังคับเฉพาะกับกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติและกฎเท่านั้น ไม่รวมไปถึงข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

ข้อ 2. หลักสำคัญในการจำกัดสิทธิเสรีภาพ คือ

⁵⁴ คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ สาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ พร้อมตารางเปรียบเทียบกับรัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช 2540 ฉบับปรับปรุงความคิดเห็น สำนักกรรมาธิการ 3 สำนักงานเลขานุการ สภาผู้แทนราษฎร 2550 หน้า 11 - 12

(1) หลัก คือ การจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้

(2) ข้อยกเว้น คือ การจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิเสรีภาพนั้นมิได้

(3) กฎหมายที่จำกัดสิทธิเสรีภาพนั้น ต้องมีผลเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจงและต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย⁵⁵

การที่รัฐจำกัดสิทธิเสรีภาพที่แม้จะกระทำได้ เพราะเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ แต่เมื่อเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพเกินความจำเป็นหรือกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิเสรีภาพ ย่อมไม่สามารถกระทำได้

“มาตรา 39 บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด

ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

ข้อ 3. รัฐธรรมนูญกำหนดในเรื่องการรับประกันสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกกล่าวหาในคดีอาญาว่า ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ บทบัญญัติดังกล่าวได้รับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานของกฎหมายอาญาที่อารยประเทศมีบทบัญญัติรับรองไว้ซึ่งมีหลักการว่าในคดีอาญาโจทก์มีภาระที่ต้องนำสืบถึงการกระทำของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีให้ครบถึงองค์ประกอบความผิดอาญา ส่วนผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่จำเป็นต้องหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน

“มาตรา 40 บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ดังต่อไปนี้

...

⁵⁵ มานิตย์ จุมปา คำอธิบายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย(พ.ศ.2550) เล่ม 1 หน้า 124

(1) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานในคดีมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิในการได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง

...

(7) ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ถูกต้องรวดเร็ว และเป็นธรรม โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การตรวจสอบหรือได้รับทราบพยานหลักฐานตามสมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความ และการได้รับการปล่อยชั่วคราว...”

ข้อ 4. สิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราว ได้มีการบัญญัติรับรองไว้อย่างชัดเจน อันเป็นการยืนยันรับรองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยตามรัฐธรรมนูญว่ายังคงเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะพิพากษาถึงที่สุด เพื่อจะได้เป็นแนวทางให้มีการใช้สิทธิการปล่อยชั่วคราว ในกรณีที่มีการจับ ควบคุมตัวบุคคลไว้ในอำนาจของรัฐในชั้นสอบสวน สิทธิการปล่อยชั่วคราวเป็นการพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลถึงการสอบสวนที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรมอันจะก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนส่วนรวม และธำรงรักษาไว้ซึ่งความยุติธรรมของสังคมสืบไปในชั้นการตั้งฟ้องหรือในชั้นพิจารณาของศาล

1.2 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

การปล่อยชั่วคราวตามกฎหมายไทย เริ่มเมื่อมีการกระทำความผิดและมีการจับกุมตัวผู้ต้องหา เมื่อจับได้แล้วหากมีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้เพื่อดำเนินคดีอาญาต่อไป แต่ด้วยกฎหมายให้อำนาจพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการในการควบคุมผู้ต้องหาได้ระยะเวลาหนึ่งและได้เท่าที่จำเป็น หากไม่มีการปล่อยชั่วคราวพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการจะต้องนำผู้ต้องหาไปศาลเพื่อยื่นคำร้องขอหมายจับต่อศาลเรียกว่า “การฝากขัง” ระยะเวลาในการฝากขังเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 ส่วนการปล่อยชั่วคราวหรือการประกันตัวผู้ต้องหาที่เป็นมาตรการหนึ่งที่ช่วยผ่อนคลายให้ผู้ต้องหาได้รับอิสรภาพไปชั่วคราวตามหลักกฎหมายที่ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ และเพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยใช้ช่วงระยะเวลาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวไปแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อนำมาต่อสู้คดีพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน

หลักการปล่อยชั่วคราวจึงบัญญัติไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.2477 หมวด 3 เริ่มตั้งแต่มาตรา 106 ถึง มาตรา 119 ทวิ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.2.1 ความหมายของถ้อยคำที่เกี่ยวข้อง

“คู่ความ” หมายความว่าถึง โจทก์ฝ่ายหนึ่งและจำเลยอีกฝ่ายหนึ่ง จากนิยามการที่จะเป็นคู่ความในคดีอาญาได้จึงต้องมีการฟ้องคดีต่อศาลเสียก่อน

“ผู้ถูกกล่าวหา” หมายความว่าถึง ผู้กระทำความผิด ผู้ต้องสงสัย ผู้ถูกค้น ผู้ถูกจับ ผู้ถูกควบคุม ผู้ต้องขัง ผู้ต้องหา ผู้ที่ถูกผู้เสียหายฟ้อง จำเลย ผู้ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษ หรือนักโทษ

“ผู้กระทำความผิด” หมายความว่าถึง บุคคลที่กระทำการหรืองดเว้นกระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำหรืองดเว้นกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ได้รับการสันนิษฐานว่ายังไม่มีความผิดหรือยังเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ากระทำความผิดตามกฎหมาย จึงได้รับการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรมและได้รับการเคารพในศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์พึงจำแนกแยกออกจากผู้ต้องโทษกับได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกันตามความเหมาะสมและสถานอันมิใช่คนโทษ (รัฐธรรมนูญ, ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

“ผู้ถูกจับ” หมายความว่าถึง บุคคลที่ถูกเจ้าพนักงานจับได้ โดยมีหมายจับหรือไม่มีหมายจับ ตามแต่พฤติการณ์ที่กฎหมายให้อำนาจจับได้ (ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66, 78, 80)

“ผู้ถูกควบคุม” หมายความว่าถึง บุคคลที่ถูกจับแล้วโดยมีเหตุที่จะถูกควบคุมโดยเจ้าพนักงานเป็นควบคุมตามแต่จำเป็น เช่น ผู้ถูกจับขัดขวางหรือพยายามจะหลบหนี (ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 83, 84, 86, 87)

“ผู้ต้องหา” หมายความว่าถึง บุคคลผู้ถูกหาว่าได้กระทำความผิดแต่ยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาล กล่าวคือ เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นมีผู้ไปแจ้งความต่อพนักงานสอบสวนกล่าวหาว่าผู้ใดกระทำความผิด ผู้นั้นตกเป็นผู้ต้องหาตั้งแต่บัดนั้น พนักงานสอบสวนได้จับกุมตัวผู้ซึ่งถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดแล้ว ได้ทำการควบคุมตัว กรณีนี้ถือว่าเป็นผู้ต้องหาแล้ว หลังจากควบคุมตัวไว้พนักงานสอบสวนจะแจ้งข้อกล่าวหาและทำการสอบสวนจนกระทั่งมีคำสั่งฟ้องเพื่อส่งไปยังพนักงานอัยการเพื่อตรวจสำนวนอีกครั้งหนึ่ง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(2))

“ผู้ต้องขัง” หมายความว่าถึง บุคคลที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องขอต่อศาลขอหมายขังผู้ถูกควบคุมหรือผู้ต้องหาและศาลอนุญาตให้ขังผู้ถูกควบคุมหรือผู้ต้องหามีสิทธิที่ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว (ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87)

“จำเลย” หมายความว่า บุคคลซึ่งถูกฟ้องยังศาลแล้ว โดยข้อหาว่าได้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (3) กล่าวคือ หลังจากพนักงานสอบสวนส่งตัวผู้ต้องหาและสำนวนให้กับพนักงานอัยการตรวจสำนวนแล้ว พนักงานอัยการมีความเห็นควรสั่งฟ้องและเมื่อได้นำตัวผู้ต้องหามาฟ้องศาล เมื่อศาลสั่งประทับฟ้องแล้ว

“พนักงานสอบสวน” หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน จากความหมายนี้พนักงานสอบสวนอาจเป็นเจ้าพนักงานอื่นซึ่งมิใช่เจ้าพนักงานตำรวจที่มียศตั้งแต่ ร้อยตำรวจตรีก็ได้ พนักงานสอบสวนต้องมีอำนาจและหน้าที่

“การสอบสวน” หมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือการพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การสอบสวนเป็นอำนาจเฉพาะกิจเป็นรายคดีจะกระทำได้อีกต่อเมื่อความผิดอาญาได้เกิดขึ้นแล้วเท่านั้นและต้องทำตามห้วงระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

“พนักงานอัยการ” หมายความว่า เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวต่อศาล ทั้งนี้จะเป็นข้าราชการในกรมอัยการ หรือเจ้าพนักงานอื่นผู้มีอำนาจเช่นนั้นก็ได้

“ผู้ประกัน” หมายความว่า ผู้ที่ทำสัญญาประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยต่อพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาล แล้วแต่กรณี โดยสัญญาว่าจะนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาตามที่พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาลกำหนด เพื่อให้ได้ตัวมาพิจารณาคดีตามกฎหมาย

“การพิจารณา” หมายความว่า กระบวนพิจารณาทั้งหมดในศาลใดศาลหนึ่ง ก่อนศาลนั้นชี้ขาดตัดสินหรือจำหน่ายคดีโดยคำพิพากษาหรือคำสั่ง

จากนิยามจึงมีความหมายเฉพาะถึงกระบวนพิจารณาในศาลหรือส่วนหนึ่งส่วนในกระบวนพิจารณาอันเกี่ยวกับคดีซึ่งได้กระทำโดยคู่ความในคดีหรือโดยศาลหรือตามคำสั่งของศาลไม่ว่าการนั้นจะเป็นโดยคู่ความฝ่ายใดทำต่อศาลหรือต่อคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง หรือศาลทำต่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทุกฝ่าย

1.2.2 บุคคลผู้มีสิทธิยื่นขอปล่อยชั่วคราว มีด้วยกัน 3 ประเภท คือ

- 1) ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิขอประกันตนเองได้
- 2) ผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง เช่น ญาติพี่น้อง ผู้บังคับบัญชา นายจ้าง เพื่อนฝูง

3) ผู้ประกันอาชีพ แบ่งได้เป็นรูปแบบ ลักษณะนายหน้าผู้ประกันและ ลักษณะนิติบุคคลซึ่งต้องมีค่าตอบแทนในการยื่นขอปล่อยชั่วคราว

1.2.3 วิธีการปล่อยชั่วคราว

สิทธิในการปล่อยชั่วคราวของไทยได้ยึดถือตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นหลัก โดยแบ่งวิธีการยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ออกเป็น 3 วิธี คือ

1) การปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกัน คือ ปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยไป โดยไม่มีสัญญาประกัน หรือไม่มีหลักประกันแต่อย่างใด เพียงแต่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลย สาบาน หรือปฏิญาณตนว่าจะมาตามนัดหรือหมายเรียก

สาบาน คือ สบถโดยให้คำปฏิญาณ คือ การให้คำมั่นสัญญาหรือการแสดง ยืนยัน โดยถือเอาสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือความสุจริตในเป็นที่ตั้ง⁵⁶และ

ปฏิญาณ คือ ให้คำมั่นสัญญาโดยมากมักเป็นไปตามแบบพิธี⁵⁷

และจะใช้ประกอบกับคดีมีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีลงมา จะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลยหรือมีประกันหรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้

2) การปล่อยชั่วคราวโดยมีประกัน คือ ปล่อยโดยมีสัญญาว่าผู้ต้องหาหรือ จำเลยจะมาเมื่อถูกหมายเรียกหรือตามนัด ถ้าไม่มาต้องเสียค่าปรับตามจำนวนที่ระบุไว้ในสัญญา ประกัน การทำสัญญาประกันนี้ ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะประกันตัวเองหรือให้บุคคลอื่นมาทำสัญญา ประกันตัวเอง หรือให้บุคคลอื่นมาทำสัญญาประกันก็ได้

3) การปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกัน คือ นอกจากสัญญา ประกันแล้วยังต้องนำหลักประกัน ได้แก่ เงินสด หลักทรัพย์ หรือใช้ตำแหน่งบุคคลมาประกัน โดย อาจให้มีการแสดงหลักทรัพย์อีกด้วย การปล่อยชั่วคราวนี้ ผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจจะทำเองหรือให้ บุคคลอื่นเป็นผู้กระทำก็ได้ ซึ่ง ตามมาตรา 114 บัญญัติว่า

“เมื่อจะปล่อยชั่วคราว โดยให้มีประกันและหลักประกันด้วยก่อนปล่อยตัว ไปให้ผู้ร้องขอประกันจัดหาหลักประกันมา ดังต้องการ

หลักประกันมี 3 ชนิดคือ

- 1) มีเงินสดมาวาง
- 2) มีหลักทรัพย์อื่นมาวาง

⁵⁶ กุศล บุญเย็น คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ 2536 หน้า 126

⁵⁷ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หน้า 800

3) มีบุคคลมาเป็นหลักประกัน โดยแสดงหลักทรัพย์”

ความหมายหลักประกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 114

1) เงินสด นำเงินสดมาวางไว้ที่ศาลเพื่อเป็นการประกันว่าจะนำตัวผู้ต้องหา หรือจำเลยมาส่งต่อศาลตามนัดทุกนัด หากไม่นำตัวจำเลยมาส่งตามกำหนด ศาลก็สามารถยึดเงินประกันมาชำระค่าปรับได้ทันที

2) หลักทรัพย์อื่น มาวางไว้ที่ศาลซึ่งทรัพย์นั้นอาจเป็น โฉนดที่ดิน ที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3 หรือ น.ส.3 ก) เชื้อคแทนการวางเงินที่ธนาคารเป็นผู้สั่งจ่าย (แคชเชียร์เช็ค) เชื้อคที่ธนาคารรับรอง ศาลก็อาจรับไว้เช่นเดียวกับการวางเงิน หรือตัวแลกเงินที่ธนาคารเป็นผู้จ่ายและธนาคารผู้จ่ายรับรองตลอดไป ตัวสัญญาใช้เงินที่ธนาคารเป็นผู้ออกตัว สมุดบัญชีฝากประจำที่ธนาคารรับรองยอดเงินภายใน 1 เดือนก่อนยื่นคำขอประกัน พันธบัตรรัฐบาล สลากออมสิน สลากออมสินพิเศษ หนังสือรับรองของบริษัทประกันภัย เป็นต้น เพื่อเป็นการประกันว่าจะนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งต่อศาลตามนัดทุกนัด หากไม่นำตัวจำเลยมาตามกำหนดศาลก็สามารถบังคับเอาทรัพย์สินที่นำมาวางไว้ได้ เพื่อนำเงินมาชำระค่าปรับตามสัญญา

3) บุคคลมาเป็นหลักประกัน โดยแสดงหลักทรัพย์ ในกรณีนี้ไม่ต้องนำหลักทรัพย์มาวางต่อศาลเพียงแต่ให้บุคคล โดยมีตำแหน่งเป็นข้าราชการ พนักงานของรัฐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ สมาชิกสภาต่างๆ ทนายความ เป็นต้น จะมาเป็นผู้ประกัน ทั้งนี้บุคคลดังกล่าวต้องเป็นผู้มีความสัมพันธ์กับผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว โดยมีสิทธิทำสัญญาประกันได้ในวงเงินไม่เกิน 10 เท่าของอัตราเงินเดือนหรือรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และต้องนำหนังสือรับรองจากต้นสังกัดแสดงสถานะตำแหน่งและระดับอัตราเงินเดือน กรณีนี้ในทางปฏิบัติอาจจะต้องแสดงหลักทรัพย์อื่นต่อศาลว่ามีทรัพย์สินเพียงพอที่จะบังคับเอาชำระค่าปรับตามสัญญาประกันได้หากมีการผิดสัญญาประกันต่อศาลได้ เช่น บ้านพร้อมทะเบียนบ้านของตนเอง รถยนต์ ที่ดิน อาคารพาณิชย์ แต่จะไม่มี การอายัดไว้เพียงแต่นำมาแสดงให้ศาลพอใจและเชื่อถือ

1.2.4 หลักเกณฑ์การวินิจฉัยคำร้องขอปล่อยชั่วคราว

หลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของศาลในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่สำคัญ คือ การพิจารณาสั่งอย่างรวดเร็ว และจะเรียกหลักประกันเกินสมควรแก่กรณีไม่ได้ การไม่ให้ประกันต้องอาศัยเหตุตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในกฎหมายไทย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2548 ข้อบังคับของประธานฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2548

คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับบัญชีมาตรฐานกลางหลักประกันการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา หรือจำเลย พ.ศ. 2547 และหนังสือเวียนของสำนักงานศาลยุติธรรม ลงวันที่ 14 พฤศจิกายน 2545 เรื่องการจัดส่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวทางโทรสารมาประกอบกับข้อกล่าวหาว่าการกระทำความผิด ข้อเท็จจริงที่ได้จากการไต่สวน หรือพิจารณาของศาลในคดี และต้องแจ้งเหตุผลให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยและผู้ประกันทราบเป็นลายลักษณ์อักษรเหตุแห่งการไม่ปล่อยชั่วคราว และแจ้งสิทธิในการโต้แย้งคำสั่งเป็นอุทธรณ์การไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราว โดยเปรียบเทียบหลักเกณฑ์ วิธีการปล่อยชั่วคราวของกฎหมายต่างประเทศ

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 ประกอบกับ มาตรา 109 ในการวินิจฉัยคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ต้องพิจารณาข้อเหล่านี้ประกอบ

- 1) ความหนักเบาแห่งข้อหา
- 2) พยานหลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงใด
- 3) พฤติการณ์ต่างๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร
- 4) เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด
- 5) ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่
- 6) ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใด

หรือไม่

7) ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องขังตามหมายศาล ถ้ามีคำคัดค้านของ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ โจทก์ หรือผู้เสียหาย แล้วแต่กรณี ศาลนำมาประกอบการวินิจฉัยได้

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการ เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลอาจรับฟังข้อเท็จจริง รายงานหรือความเห็นของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวกับการนั้นเพื่อประกอบการพิจารณาสั่งคำร้องด้วยก็ได้

ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราว หรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวหรือกำหนดเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อป้องกันภัยอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวก็ได้

ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องหาหรือถูกฟ้องในความผิดมิอัตราโทษ จำคุกอย่างสูงเกินสิบปี ถ้ามีคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวในระหว่างสอบสวนหรือระหว่างการศึกษาของศาลชั้นต้น ศาลจะต้องถามพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือโจทก์ว่าจะคัดค้าน

ประการใดหรือไม่ ถ้าไม่อาจถามได้โดยมีเหตุอันควร ศาลจะงดการถามเสียก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุ
นั้นไว้หลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของศาลในการปล่อยชั่วคราว

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นกฎหมายหลักในการที่เจ้า
พนักงานหรือศาลจะใช้เป็นหลักในการพิจารณาสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราว โดยต้องพิจารณาดังนี้

1. ความหนักเบาแห่งข้อหา หมายถึง ข้อหาหรือฐานความผิดที่พนักงาน
สอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบหรือที่ฟ้องต่อศาล

2. พยานหลักฐาน ข้อเท็จจริงในคดีมีเพียงใด หมายถึง ศาลได้พิจารณาถึง
ข้อหาประกอบกับพยานหลักฐานที่ได้มาจากการสืบสวน สอบสวน ใต้วสวน พิจารณา สืบพยาน
เบื้องต้นว่ามีมูลความจริง มีความน่าเชื่อถือได้ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะกระทำความผิดเพียงใด

3. พฤติการณ์แห่งกรณีเป็นอย่างไร หมายถึง ข้อมูลอย่างกว้างๆ มูลเหตุจาก
การกระทำผิด จากประสบการณ์การทำงานพิจารณา ว่าคดีมีลักษณะเป็นการกระทำความผิดอย่างไร เช่น มี
การวางแผนการกระทำผิดเป็นกระทำโดยลักษณะ โหดร้ายทารุณ ผลกระทบของการกระทำผิดมีต่อ
ประชาชนเป็นวงกว้างหรือไม่

4. ความน่าเชื่อถือของหลักประกัน มีความน่าเชื่อถือ มั่นคง สามารถบังคับ
คดีได้เต็มตามจำนวน หากผิดสัญญา เป็นของผู้ประกันอาชีพหรือญาติของผู้ต้องหา หรือกรณีเป็น
การใช้บุคคลเป็นหลักประกันมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องเป็นญาติกับผู้ต้องหาใกล้ชิดเพียงใด

5. ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่ เป็นชาวต่างชาติหรือไม่ เพื่อ
หากปล่อยชั่วคราวจะได้ไม่หลบหนี หรือไม่มาในวันนัดพิจารณาคดีและสืบพยานหรือไม่

6. ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับ พยานหลักฐาน ผู้เสียหาย
สังคมส่วนรวม หากผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับปล่อยชั่วคราวมีมากน้อยเพียงใด

7. มีการคัดค้านของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ โจทก์ ผู้เสียหายใน
คดีหรือไม่เพียงใด เพื่อประกอบการใช้ดุลพินิจวินิจฉัย เพราะจะทำให้ทราบถึงพฤติการณ์หรือความ
เป็นมาแห่งคดีได้ดีกว่าดูแลเฉพาะคำร้องฝากขังหรือคำฟ้อง

1.2.5 หลักเกณฑ์การพิจารณาประกันและสัญญาประกัน

หลักเกณฑ์การพิจารณาประกันและหลักประกัน ตามรัฐธรรมนูญที่ผ่านมามี
หลักการเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวตรงกันว่า การขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาจะต้อง
ได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันเกินควรแก่กรณีไม่ได้ การไม่ให้ประกันตัวต้องอาศัยตาม
หลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในกฎหมายและจะต้องแจ้งเหตุที่ไม่ให้ประกันให้ผู้ต้องหาหรือ
จำเลยรับทราบ ส่วนรัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติรายละเอียดไว้ชัดแจ้งมีเพียงมาตรา 40 อนุ 7 เท่านั้นที่
กล่าวถึงว่า บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ดังต่อไปนี้

“ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ถูกต้องรวดเร็ว และเป็นธรรม โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การตรวจสอบหรือได้รับทราบพยานหลักฐานตามสมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความและการได้รับการปล่อยชั่วคราว”

แต่ก็พอที่จะพิจารณานำหลักการเดิมของรัฐธรรมนูญมาเปรียบเทียบให้เห็นได้ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องมีสิทธิในการได้รับการพิจารณาปล่อยชั่วคราว

สำหรับรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาในบทแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 8 (Eighth Amendment) ได้บัญญัติห้ามเรียกหลักประกันเกินสมควร โดยต้องกำหนดหลักประกันให้เหมาะสมเพียงเพื่อลดความเสี่ยงภัยจากการที่ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาจะหลบหนีหรือเพียงเพื่อให้เขาปรากฏตัวในการพิจารณาคดีเท่านั้น⁵⁸

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 112 กำหนดหลักเกณฑ์ในการปล่อยชั่วคราวซึ่งใช้เป็นหลักสำคัญ เช่น รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ประกัน หลักทรัพย์ นอกจากนี้กฎหมายก็บังคับโดยบัญญัติในสัญญาประกันต้องมีข้อความ ดังนี้

1) ผู้ที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวหรือผู้ประกัน แล้วแต่กรณี จะปฏิบัติตามนัดหรือหมายเรียกของเจ้าพนักงานหรือศาล ซึ่งให้ปล่อยชั่วคราว

2) เมื่อผิดสัญญาจะใช้เงินจำนวนที่ระบุไว้

ในสัญญาประกันจะกำหนดภาระหน้าที่หรือเงื่อนไขให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวหรือผู้ประกันต้องปฏิบัติเกินความจำเป็นแก่กรณีมิได้

การพิจารณาประกันและหลักประกันในทางปฏิบัติศาลจะอนุญาตปล่อยชั่วคราว เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย แต่ก็ต้องมีการคุ้มครองความสงบเรียบร้อยของสังคมส่วนรวม กล่าวคือ เพื่อให้ผู้ต้องหาปรากฏตัวในการพิจารณาของศาลและให้เพื่อให้ได้รับการลงโทษตามคำพิพากษาของศาลนั่นเอง จึงต้องมีการให้ประกันและหลักประกันไว้บังคับก่อนปล่อยตัวไป การจัดหาหลักประกัน ตามคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับบัญชีมาตรฐานกลางหลักประกันการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย พ.ศ. 2547 เพื่อให้การปล่อยชั่วคราวเป็นการใช้ดุลพินิจของศาลภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศเป็นเอกภาพและโปร่งใสในการบริหารงาน เว้นแต่กรณีมีสภาพหรือฐานะพิเศษของผู้ต้องหา เหตุผลหรือพฤติการณ์อื่นอันจำเป็นต้องได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษเฉพาะคดีก็สามารถลดหรือเพิ่มวงเงินประกันได้

⁵⁸ ธง สิทธิธรรม ความเป็นมาและทฤษฎีว่าด้วยการประกันตัวในประเทศอังกฤษและอเมริกา หน้า 80

ในทางปฏิบัติคำร้องขอปล่อยชั่วคราวและสัญญาประกันจะยื่นพร้อมกันเพื่อความสะดวกและรวดเร็ว ซึ่งผู้ประกันจะทราบวงเงินประกันที่เป็นมาตรฐานกลางได้ที่ป้ายประกาศประชาสัมพันธ์ของศาลทุกศาล

1.2.6 การเปลี่ยนสัญญาประกันหรือการเรียกหลักประกันเพิ่ม

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 115 ภายหลังจากที่มีคำสั่งปล่อยชั่วคราวแล้วโดยความปรากฏต่อมาหรือเนื่องจากกลั่นแกล้งหรือผิดหลงปรากฏว่าสัญญาประกันต่ำไปหรือหลักประกันไม่เพียงพอ หรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ไม่เหมาะสมให้เจ้าพนักงานหรือศาลมีอำนาจสั่งเปลี่ยนสัญญาประกัน ให้จำนวนเงินสูงขึ้นหรือเรียกหลักประกันเพิ่ม หรือเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขที่กำหนดไว้ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นและในกรณีที่ศาลปล่อยชั่วคราวและคดีขึ้นไปสู่ศาลสูง ศาลสูงมีอำนาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงจำนวนเงินตามสัญญาประกันหรือเงื่อนไขที่ศาลล่างกำหนดไว้ได้ตามที่เห็นสมควร

1.2.7 การถอนสัญญาประกันหรือขอถอนหลักประกัน

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 116 ได้วางหลักการขอถอนสัญญาประกันหรือขอถอนหลักประกันยอมทำได้เมื่อผู้ประกันมอบตัวผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวหรือจำเลยคืนต่อเจ้าพนักงานหรือศาล

1.2.8 การผิดสัญญาประกัน

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 119 ในกรณีผิดสัญญาประกันต่อศาล ศาลมีอำนาจสั่งบังคับตามสัญญาประกันหรือตามที่ศาลเห็นสมควร โดยมีต้องฟ้องเมื่อศาลตั้งประการใดแล้ว ฝ่ายผู้ถูกบังคับตามสัญญาประกันหรือพนักงานอัยการมีอำนาจอุทธรณ์ได้ คำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด

เพื่อประโยชน์ในการบังคับคดีให้ศาลชั้นต้นที่พิจารณาชี้ขาดตัดสินคดีนั้น มีอำนาจออกหมายบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินของบุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบตามสัญญาประกันได้เสมือนว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาและให้ถือว่าหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในส่วนที่เกี่ยวกับหนี้ตามสัญญาประกันดังกล่าว

การผิดสัญญาประกัน คือ กรณีที่ไม่สามารถส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาตามกำหนดนัดของศาล ไม่ว่าจะคดีนั้นในที่สุดจำเลยจะถูกศาลพิพากษาว่ามีความผิดหรือไม่ คดีมีการถอนคำร้องทุกข์ ขอมความกันหรือไม่ หรือแม้กระทั่งการมีกฎหมายนิรโทษกรรม ผู้ประกันก็ผิดสัญญาประกัน

กรณีไม่ถือว่าเป็นการผิดสัญญาประกัน

- 1) กรณีมีการส่งมอบตัวจำเลยไม่ได้เพราะจำเลยถูกควบคุมไว้ในคดีอื่น

2) การกำหนดส่งตัวผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวต่อพนักงานสอบสวน ตามสัญญาประกันนั้น มิใช่ถือเครื่องครัด ผ่อนผันไม่ได้ปรากฏว่าในวันก่อนถึงกำหนดนัดส่งตัวผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว 1 วัน ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวมาพบพนักงานสอบสวนนำเงินและเช็คมามอบให้พนักงานสอบสวน เพื่อชำระหนี้ตามเช็ค วันนัดส่งตัวอยู่ระหว่างผ่อนผันเพื่อให้ประนีประนอมยอมความ ให้เงินเท่ากับยังไม่มีวันนัดส่งตัวที่แน่นอนเมื่อผู้ประกันไม่ส่งตัวผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวให้พนักงานสอบสวนในวันนัดของพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนจะถือว่าจำเลยผิดสัญญาประกันตัวได้ไม่ (ฎีกาที่ 1019/2518)

3) กรณีถือว่ายังไม่ทราบวันนัด จึงไม่เป็นการผิดสัญญาประกัน

1.2.9 อำนาจจับกุมของผู้ประกัน

เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยหนีหรือจะหลบหนี ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือพนักงานตำรวจที่พบการกระทำความผิดกล่าวมีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ แต่ในกรณีที่บุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกันเป็นผู้พบเห็นการกระทำความผิด อาจขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือพนักงานตำรวจที่ใกล้ที่สุดจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ ถ้าไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานได้ทันทั่วถึง ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้เอง แล้วส่งไปยังพนักงานฝ่ายปกครองหรือพนักงานตำรวจที่ใกล้ที่สุด และให้เจ้าพนักงานนั้นรีบจัดส่งผู้ต้องหาหรือจำเลยไปยังเจ้าพนักงานหรือศาล โดยคิดค่าพาหนะจากบุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกันนั้น

1.2.10 การอุทธรณ์คำสั่งที่ไม่อนุญาตให้ประกัน

เนื่องจากหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของศาลในการปล่อยชั่วคราวที่ใช้ในปัจจุบัน เป็นการให้ศาลใช้อำนาจได้อย่างกว้างขวางเป็นเหตุให้ศาลสามารถที่จะอนุญาตหรือไม่อนุญาตได้โดยชอบด้วยกฎหมาย แต่เพื่อมิให้เป็นการเปิดโอกาสให้เป็นการใช้อำนาจตามอำเภอใจโดยปราศจากเหตุผล จึงจำเป็นต้องมีการควบคุมไว้โดยบัญญัติไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 119 ทวิ ในกรณีที่ศาลสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ร้องขอมิสิทธิยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งนั้นได้ ดังต่อไปนี้

1) คำสั่งของศาลชั้นต้น ให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์

2) คำสั่งของศาลอุทธรณ์ ให้อุทธรณ์ไปยังศาลฎีกา

ให้ศาลชั้นต้นที่รับคำร้องอุทธรณ์คำสั่งรีบส่งคำร้องดังกล่าวพร้อมด้วยสำนวนความ หรือสำเนาสำนวนความเท่าที่จำเป็นไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา แล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาและมีคำสั่งโดยเร็ว

คำสั่งของศาลอุทธรณ์ที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวยื่นตามศาลชั้นต้นให้เป็นที่สุด แต่ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิที่จะยื่นคำร้องให้ปล่อยชั่วคราวใหม่

1.3 ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ.2548

โดยที่ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวได้วางหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา เพื่อความสะดวก รวดเร็วในการพิจารณาคำร้องขอการทำสัญญาประกัน

ข้อ 8. ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยปฏิบัติเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อป้องกันภัยอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวก็ได้ เช่น ให้รายงานตัวต่อเจ้าพนักงานหรือบุคคลตามที่ศาลเห็นสมควร วางข้อจำกัดเกี่ยวกับสถานที่อยู่อาศัยหรือการเดินทางออกไปนอกสถานที่อยู่อาศัย วางข้อจำกัดเกี่ยวกับการประกอบอาชีพหรือการงานบางอย่าง หรือวางข้อจำกัดเกี่ยวกับการเข้าไปในสถานที่บางแห่งที่อาจก่อให้เกิดการกระทำความผิดอีก เป็นต้น และหากผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นก็ให้ศาลพิจารณาเพิกถอนคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้

...

ข้อ 11. เพื่อให้การปฏิบัติตามระเบียบนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยให้ศาลกำหนดแนวทางปฏิบัติของศาลนั้นเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ เช่น...

(2) การกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติระหว่างได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว

การสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีเงื่อนไข

ตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ศาลยุติธรรมได้ให้ความสำคัญแก่ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันของประชาชนที่จะได้รับการประกันตัวในระหว่างถูกดำเนินคดีตลอดมา เห็นได้จากการออกระเบียบราชการฝ่ายตุลาการและคำแนะนำเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวตั้งแต่ พ.ศ.2523 ถึง พ.ศ.2548 เป็นจำนวนถึง 10 กว่าฉบับ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติให้แก่ผู้พิพากษาในการใช้ดุลพินิจปล่อยชั่วคราวภายใต้หลักเกณฑ์ของกฎหมายได้อย่างเหมาะสมและเป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ รวมทั้งเพื่อเป็นหลักประกันในการทำงานแก่ผู้พิพากษาที่จะทำหน้าที่รักษาค้ำครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนด้วยความมั่นใจ โดยมีต้องหวั่นเกรงต่อข้อครหาหรือข้อกล่าวหาใดๆ ในภายหลัง

กฎระเบียบที่ใช้อยู่ปัจจุบัน คือ ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2548 ซึ่งมีผลใช้บังคับ เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2548 ได้ยกเลิกระเบียบและ

คำแนะนำของประธานสภาฎีกาที่ได้ออกไว้แล้ว⁵⁹ และรวบรวมหลักเกณฑ์ตามระเบียบ คำแนะนำดังกล่าวไว้ด้วยกันรวมทั้งปรับปรุงให้เหมาะสมมากขึ้นกับสภาพการณ์ปัจจุบัน โดยมีสาระสำคัญในการส่งเสริมความเสมอภาคและความเท่าเทียมกัน ดังนี้

การรับรองเจตนาารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ถือเป็นหลักให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวและให้แสดงเหตุให้พอสมควรแก่กรณีเพื่อไม่ให้เป็นการประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยจนเกินไปให้ศาลใช้ดุลพินิจกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวมารายงานเพื่อรับรองสิทธิในความเสมอภาคและความเท่าเทียม

วางหลักเกณฑ์ในการรายงานตัวในวันนัดวันอื่นที่ไม่เป็นไปตามกฎหมายไม่จำเป็นต้องมาศาลเพื่อพิจารณา สืบพยานต่างๆ ทราบโดยใช้เทคโนโลยี ใดกว้างขวางและชัดเจนยิ่งขึ้นเพื่อให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวสามารถเลือกใช้วิธีการได้หลายทาง

ในกรณีที่ศาลเห็นสมควรศาลอาจอนุญาตปล่อยชั่วคราวโดยมีเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือจะกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยปฏิบัติเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือภัยอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวก็ได้ เช่น ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานตามที่ศาลกำหนด หรือห้ามเดินทางออกนอกราชอาณาจักรหรือให้ละเว้นกิจกรรมบางอย่างที่อาจเป็นเหตุให้เกิดการกระทำผิดขึ้นอีก เป็นต้น ผู้ต้องหาหรือจำเลยและผู้ประกันต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าว แต่มีข้อควรระวังว่า ศาลจะกำหนดภาระหน้าที่หรือเงื่อนไขให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือผู้ประกันต้องปฏิบัติตามความจำเป็นแก่กรณีมิได้

ในการพิจารณาคำร้องขออนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวนั้น ศาลจะอนุญาตให้ปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวหรือไม่ เป็นดุลพินิจของศาลโดยแท้ หากศาลเห็นสมควรอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว การกำหนดเงื่อนไขให้มารายงานตัวระหว่างปล่อยชั่วคราวถือเป็นภาระเกินความจำเป็น

กรณีตัวอย่างศาลใช้ดุลพินิจสั่งอนุญาตไม่ต้องมาตามศาลนัดหรือตามหมายเรียกให้เหตุผลประกอบ

1.กรณีเจ็บป่วย

“ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวป่วยเป็นโรคเบาหวานตามใบรับรองแพทย์ตามร่องพฤติกรรมของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวไม่น่าจะหลบหนี ประกอบกับยาเสพติดของกลางมีจำนวนไม่มากนักอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ตีราคาประกันเป็นจำนวน...บาท ยึดหลักทรัพย์ ทำสัญญาประกัน แจ็งอายัด”

⁵⁹ ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2548 ข้อ 1

2. กรณีพฤติการณ์แห่งคดีไม่ร้ายแรงหรืออัตราโทษไม่สูง

“แม้พนักงานสอบสวนจะคัดค้านการขอให้ปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว แต่ไม่ปรากฏว่าผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวเป็นผู้มีอิทธิที่สามารถไปข่มขู่พยานได้ ทั้งข้อหาตามคำร้องขอฝากขังของพนักงานสอบสวนก็ร้ายแรงนัก ไม่มีเหตุให้เชื่อว่าผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวจะหลบหนี อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวระหว่างสอบสวน ตีราคาประกัน.....บาท ยึดหลักทรัพย์ ทำสัญญาประกัน แจ้งอายัด”

ข้อสังเกต

หากอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวชาวต่างประเทศ ให้กำหนดเงื่อนไขป้องกันการหลบหนีออกนอกประเทศและอาจกำหนดระยะเวลาให้มารายงานตัวต่อเจ้าพนักงานศาลก็ได้

“พิเคราะห์แล้วเห็นว่า คดีนี้จำเลยให้การปฏิเสธ ศาลชั้นต้นนัดสืบพยานโจทก์เดือน... ประกอบกับจำเลยซึ่งเป็นชาวต่างประเทศ มีเอกสารที่แสดงว่าจำเลยไม่เคยกระทำความผิดมาก่อน จึงมีเหตุอันควรอนุญาต ให้ปล่อยชั่วคราวระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น ตีราคาประกัน.....บาท ให้วางหลักประกันเป็นเงินสด และกำหนดเงื่อนไขให้จำเลยไปรายงานตัวต่อผู้อำนวยการประจำศาลชั้นต้นเดือนละ1 ครั้ง จนกว่าศาลชั้นต้นจะมีคำพิพากษาตามวันเวลาที่ศาล

ให้ศาลชั้นต้นกำหนด ห้ามจำเลยเดินทางออกนอกประเทศ และจำเลยยินยอมให้ยึดหนังสือเดินทางของจำเลยเก็บไว้ที่ศาลชั้นต้น ให้ศาลชั้นต้นแจ้งสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองก่อนปล่อยตัว”⁶⁰

กรณีมีมาตรการห้ามคณะกรรมการบริษัทในตลาดหลักทรัพย์เดินทางออกนอกประเทศ ตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พุทธศักราช 2535 ขัดต่อรัฐธรรมนูญเรื่องการจำกัดเสรีภาพในการเดินทางออกนอกราชอาณาจักรหรือไม่

“ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า มาตรการห้ามออกนอกราชอาณาจักรไม่ใช่โทษทางอาญา และมีใช้การปฏิบัติต่อผู้ที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้กระทำความผิดทางอาญา แต่เป็นบทกำหนดมาตรการป้องกันมิให้ผู้ถูกกล่าวหา ตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พุทธศักราช 2535 เดินทางออกนอกราชอาณาจักร จะใช้อำนาจห้ามคณะกรรมการฯ ออกนอกราชอาณาจักรในกรณีฉุกเฉินจำเป็นเร่งด่วนเท่านั้น และมีอำนาจห้ามได้จำกัด ถือเป็นมาตรการชั่วคราว เพื่อประโยชน์ในการนำตัวมาดำเนินคดี แม้บทมาตรานี้จะเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพในการเดินทางของบุคคลตามรัฐธรรมนูญรับรองไว้อยู่บ้าง แต่ก็เป็นการกระทำตามรัฐธรรมนูญเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และเป็นบทที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่กระทบต่อสาระสำคัญของ

⁶⁰ คำสั่งคำร้องศาลอุทธรณ์ 213/2548

เสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ บทมาตราที่ห้ามเดินทางออกนอกราชอาณาจักร จึงไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ”⁶¹

ข้อสังเกต

หากอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ถูกกล่าวหา การกำหนดเงื่อนไขห้ามเดินทางออกนอกราชอาณาจักรภายในระยะเวลาระหว่างฝากขังหรือพิจารณา จะไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

กรณีขอผิดผ่อนของการมารายงานตัว

หากผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวมีเหตุจำเป็นไม่สามารถมาศาลได้ เช่น ผู้ต้องหาหรือจำเลยป่วย ผู้ประกันอาจขอผิดส่งผู้ต้องหาหรือจำเลยได้

1.4 ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2548⁶²

การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 239 บัญญัติห้ามมิให้เรียกหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาจนเกินควรแก่กรณี และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 110 วรรคสาม บัญญัติให้ประธานศาลฎีกาออกข้อบังคับวางหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกัน ประธานศาลฎีกาจึงออกข้อบังคับนี้ซึ่งมีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา 29 ประกอบกับมาตรา 30 มาตรา 31 และมาตรา 36 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายไว้ ดังต่อไปนี้...

ข้อ 4. เมื่อศาลพิจารณาคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวแล้วเห็นว่าเป็นกรณีที่สมควรให้ปล่อยชั่วคราวได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 ก็ให้ศาลพิจารณาว่าจะให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันหรือไม่มีประกัน

ในการพิจารณาว่าการปล่อยชั่วคราวควรมีประกันหรือไม่ต้องมีประกันให้ศาลพิจารณาถึงความร้ายแรงแห่งข้อหา สาเหตุ และพฤติการณ์การกระทำความผิด รวมทั้งบุคลิก ลักษณะนิสัย สภาพทางร่างกายและจิตใจ การศึกษา การประกอบอาชีพการงาน ประวัติการกระทำความผิดอาญา สภาพและฐานะของครอบครัว และความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคมของผู้ต้องหาหรือจำเลย

⁶¹ ตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ 6/2556

⁶² สำนักประธานศาลฎีกา (2549) *คู่มือการปล่อยชั่วคราว* รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977) หน้า 1-22

หากการพิจารณาตามวรรคสองมีเหตุจำเป็นและสมควรที่จะปล่อยชั่วคราวโดยต้องมีประกัน ก็ให้กำหนดวงเงินประกันให้เหมาะสมแก่ข้อหาและสภาพแห่งคดี รวมทั้งแนวโน้มที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนีหากพฤติการณ์แห่งคดีเปลี่ยนแปลงไป

กรณีที่ต้องเรียกหลักประกันก็ให้พิจารณาว่าหลักประกันนั้นคุ้มกับวงเงินประกันที่กำหนดหรือไม่ โดยให้คำนึงถึงความน่าเชื่อถือของผู้ประกัน หลักประกัน และฐานะของผู้ต้องหาหรือจำเลยประกอบด้วย

จะเห็นได้ว่า ข้อ 4. ของข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2548 ได้บัญญัติให้สอดคล้องกับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 ที่ให้ศาลใช้ดุลพินิจที่จะให้มีปล่อยชั่วคราวโดยพิจารณาถึงความร้ายแรงแห่งข้อหา สาเหตุและพฤติการณ์การทำความผิด รวมทั้งบุคลิกลักษณะนิสัย สภาพทางร่างกายและจิตใจ การศึกษา การประกอบอาชีพการงาน ประวัติการการทำความผิดอาญา สภาพและฐานะของครอบครัว และความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคมของผู้ต้องหาหรือจำเลยอันจะทำให้ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย เพื่อได้ข้อมูลแล้วจะได้ปล่อยชั่วคราวเพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีโอกาสที่จะไปแสวงหาพยานหลักฐานในการต่อสู้คดีเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของตนได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องหลักการในคดีอาญาที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยยังเป็นผู้บริสุทธิ์ ซึ่งหากพิจารณาให้ปล่อยชั่วคราว อาจกำหนดเงื่อนไขหรือที่อยู่ของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวหรือกำหนดเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อป้องกันอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวก็ได้ อย่างไรก็ตามแม้ว่าการสร้างเงื่อนไขให้มารายงานตัวระหว่างที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวระหว่างฝากขังนั้นอาจใช้เพื่อป้องกันการหลบหนีได้ มีข้อน่าสังเกตว่าหากผู้ต้องหาหรือจำเลยคิดจะหลบหนี การสร้างเงื่อนไขให้มารายงานตัวก็ไม่น่าจะป้องกันได้เพราะเมื่อได้รับการปล่อยชั่วคราวแล้ว ผู้ต้องหาหรือจำเลยก็สามารถหลบหนีได้ แต่เงื่อนไขนี้จะส่งผลกระทบกับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่บริสุทธิ์ ที่ต้องการใช้ระยะเวลาดังกล่าวไปแสวงหาพยานหลักฐานในการต่อสู้คดีเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของตน

2. การรายงานตัวระหว่างปล่อยชั่วคราวชั้นฝากขัง

แม้บทบัญญัติของกฎหมายและแนวปฏิบัติของกฎระเบียบข้างต้นเป็นการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวทุกคนในอันที่จะได้รับสิทธิเสรีภาพและได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันทุกคน แต่การบังคับใช้กฎหมายในส่วนสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวนั้นยังไม่สามารถคุ้มครองได้อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

ขั้นตอนและวิธีดำเนินการรายงานตัวระหว่างปล่อยชั่วคราวชั้นฝากขัง

การควบคุมตัวผู้ต้องหาระหว่างสอบสวนของศาลในชั้นฝากขังมีการกำหนดระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนด เมื่อศาลอนุญาตออกหมายขังระหว่างสอบสวนให้ขังผู้ต้องหาไว้จนกว่ามีการฟ้องคดีหรือไม่ฟ้องคดี ระหว่างนั้นผู้ต้องหาสิทธิยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวเพื่อต่อสู้คดี โดยมีการทำสัญญาประกันเพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนของผู้ต้องหาที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดถือว่าเป็นหลักการจะประกันสิทธิเสรีภาพของตนที่ถูกอำนาจรัฐใช้กระบวนการตามกฎหมายในการควบคุมผู้ต้องหา

เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องขอหมายขังผู้ต้องหาต่อศาล ให้ศาลไต่สวนจากคำร้องขอฝากขังและใช้ดุลพินิจว่าจะอนุญาตให้มีการขังผู้ต้องหาหรือไม่ และมีการสอบถามผู้ต้องหาว่าจะมีข้อคัดค้านการฝากขังหรือไม่ อย่างไร และศาลอาจเรียกพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมาชี้แจงเหตุแห่งความจำเป็น หรืออาจเรียกพยานหลักฐานมาเพื่อประกอบการพิจารณา ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่าหกเดือนแต่ไม่ถึงสิบปี หรือปรับเกินกว่าห้าร้อยบาทหรือทั้งจำทั้งปรับซึ่งศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติดๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวันและรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินสี่สิบแปดวัน ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไปจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตามศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติดๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวันและรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินแปดสิบสี่วัน ในกรณีเมื่อศาลสั่งขังครบสี่สิบแปดวันแล้ว หากพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอขังต่อไปอีกโดยอ้างเหตุจำเป็น ศาลจะสั่งขังต่อไปได้ก็ต่อเมื่อพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนได้แสดงถึงเหตุแห่งความจำเป็นและนำพยานหลักฐานมาให้ศาลไต่สวนจนเป็นที่พอใจแก่ศาล ในการไต่สวนคำร้องขอหมายขัง ผู้ต้องหาสิทธิแต่งตั้งทนายความเพื่อแถลงข้อคัดค้านและซักถามพยานก็ได้ หรือถ้าผู้ต้องหาไม่มีทนายความและผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวร้องขอให้ศาลตั้งทนายความให้ก็ขออนุญาตใช้สิทธินั้นก็ได้

การร้องขอปล่อยชั่วคราวในระหว่างสอบสวน ผู้ประกันจะยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว พร้อมกับบัญชีทรัพย์สิน เอกสารหลักทรัพย์ สัญญาประกัน ให้ผู้ประกันและผู้ต้องหา ลงลายมือชื่อเพื่อนำเสนอผู้พิพากษาเพื่อพิจารณาสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราว

เมื่อผู้พิพากษามีคำสั่งอนุญาตปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานศาลมีหน้าที่บันทึกข้อมูลใบนัดรายงานตัววันที่จะต้องส่งตัวผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวในระบบคอมพิวเตอร์เพื่อจัดเก็บข้อมูล เมื่อบันทึกเสร็จแล้ว พิมพ์หมายนัดหรือใบนัดรายงานตัวให้ผู้ประกันเพื่อทราบวันนัดในการนำผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวมารายงานตัวต่อศาล ทุกนัดที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการร้องขอหมายจับผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว ซึ่งจะตรงกับวันที่พนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนยื่นคำร้องขอหมายจับต่อศาล พร้อมทั้งอ่านคำสั่งของ ผู้พิพากษาให้ผู้ประกันฟัง โดยต้องอธิบายให้ฟังว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องมาศาลตามกำหนดนัดฝากขัง โดยต้องมาให้ตรงเวลา หากผิดนัดรายงานตัวหรือไม่มาศาลตามหมายศาล ผู้ประกันจะถูกปรับเพิ่มเติมตามสัญญาประกันตัว เมื่อผู้ประกันนำตัวผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวที่มารายงานตัวต่อศาลตามนัดฝากขังทุกครั้ง จะต้องมียุติบัตรประจำตัวประชาชนผู้ประกันและผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว และใบนัดรายงานตัวที่เจ้าพนักงานศาลออกให้ โดยมีการลงลายมือชื่อในสำนวนฝากขังและใบนัดรายงานตัว

สำหรับการมารายงานตัวฝากขังครั้งที่ 2 ถึงครั้งที่ 4 จะไม่มีการไต่สวนคำร้องของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการหรือสอบถามข้อคัดค้านของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวและไม่มีการอนุญาตให้มีการซักถามพยานในสำนวนฝากขัง และศาลจะใช้ดุลพินิจอนุญาตให้มีการฝากขัง ส่วนในครั้งที่ 5 ถึงครั้งที่ 7 ต้องมีการไต่สวนคำร้องของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการซึ่งเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด และมีการสอบถามข้อคัดค้านของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวและมีการอนุญาตให้มีการซักถามพยานหลักฐานในสำนวนฝากขัง และศาลจะใช้ดุลพินิจอนุญาตให้มีการฝากขังในแต่ละครั้งในทุกๆ 7 วันหรือ 12 วัน เป็นเวลารวมกันทั้งหมด 48 หรือ 84 วัน ตามหลักกฎหมาย

การมารายงานตัวฝากขังทุกครั้ง เจ้าพนักงานศาลผู้รับผิดชอบในการมารายงานตัวผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว จะเรียกสำนวนฝากขังจากงานหมายหรืองานรับฟ้องซึ่งเป็นผู้จัดเก็บสำนวนฝากขัง เมื่อรับใบนัดรายงานตัวของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวและผู้ประกันมารายงานตัว ให้เจ้าพนักงานศาลตรวจบัตรประชาชนหรือเอกสารที่ทางราชการออกให้ ทั้งนี้ เพื่อแสดงตัวว่าเป็นผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว เมื่อเจ้าพนักงานศาลที่มีหน้าที่รับรายงานตัวให้ผู้ประกันและผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวได้รับการปล่อยชั่วคราว ลงลายมือชื่อรับทราบนัดการมารายงานตัวในครั้งต่อไปในสำนวนฝากขัง และ เจ้าพนักงานที่มีหน้าที่รับรายงานตัวจะแจ้งวันนัดให้มารายงานตัวในครั้งต่อไปด้วย

ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวต้องมารายงานตัวพร้อมผู้ประกันตั้งแต่เวลา 8.30 นาฬิกาของวันที่ครบฝากขังและรอฟ้องพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องฝากขัง อาจต้องรอดตลอดทั้งวัน หรือรอถึงเวลา 16.30 นาฬิกา จนกว่าพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการจะนำคำร้องเสนอต่อศาล เมื่อมีการไต่สวนคำร้องของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวสามารถใช้สิทธิในการสอบถาม การแถลงขอคัดค้านในการฝากขัง ซึ่งผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวต้องรอคำสั่งศาลในห้องควบคุมรอประกันตัวซึ่งจะอยู่บริเวณอาคารศาล ทั้งนี้เพื่อป้องกันการหลบหนีในกรณีที่ศาลอาจสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเมื่อมีเหตุไม่อนุญาตปล่อยชั่วคราว

บทที่ 4

บทวิเคราะห์เกี่ยวกับการรายงานตัวระหว่างปล่อยชั่วคราว ระหว่างฝากขัง

การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวในระหว่างฝากขังนั้นเป็นกระบวนการยุติธรรมที่สำคัญตามหลักสิทธิมนุษยชน ที่ศาลต้องคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล สิทธิการคุ้มครองในกระบวนการยุติธรรม ได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้ไม่มีความผิด หากศาลมีคำสั่งและกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวในระหว่างฝากขังมารายงานตัวระหว่างที่มีการปล่อยชั่วคราวซึ่งเป็นกระบวนการก่อนฟ้องคดี ส่งผลกระทบต่อการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล ไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนสากลและหลักนิติธรรมที่นานาประเทศให้การรับรองไว้แล้ว และยังขัดต่อหลักของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รวมไปถึงระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ.2548 และข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2548

ดังนั้นในบทนี้ผู้ศึกษาจึงวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาการกำหนดเงื่อนไขการรายงานตัวระหว่างปล่อยชั่วคราวระหว่างฝากขัง โดยกำหนดประเด็นวิเคราะห์ออกเป็น 2 ประเด็นหลัก ดังรายละเอียดของประเด็นการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดเงื่อนไขการมารายงานตัวในระหว่างฝากขัง

การกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวมารายงานตัวระหว่างที่มีการปล่อยชั่วคราวนั้น ผู้ศึกษาได้พิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมาย ตลอดจนกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวของเจ้าพนักงานศาลหรือศาลแล้ว เห็นว่าจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวได้กำหนดเงื่อนไขเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาพิพากษาคดี และเพื่อความคุ้มครองต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมส่วนรวมซึ่งจำเป็นต้องมีตัวจำเลยอยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล และต้องมีตัวจำเลยไว้เพื่อลงโทษหากพิสูจน์ได้ว่าเขาได้กระทำ

ความผิดจริง โดยหลักการปล่อยชั่วคราวให้ศาลใช้ดุลพินิจพิจารณาจากหลักเกณฑ์การปล่อยชั่วคราวให้ได้ความจนเชื่อได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาจะไม่หลบหนี ไม่ไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน ไม่ไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น และจะมาปรากฏตัวตามวันเวลาที่ศาลนัดพิจารณาคดีและหากผู้ถูกกล่าวหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวไม่มาตามกำหนดนัด ศาลมีอำนาจที่จะบังคับคดีอาากับทรัพย์สินตามที่ได้ทำสัญญาประกันต่อศาลและศาลออกหมายจับผู้ถูกกล่าวหาเพื่อนำตัวมาลงโทษตามความผิดได้ภายในอายุความ

เมื่อมีการปล่อยชั่วคราวในระหว่างฝากขัง ศาลจะกำหนดหน้าที่ให้ผู้ประกันต้องควบคุมดูแลผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวแทนหน่วยงานของรัฐ โดยมีการหลักเกณฑ์และเงื่อนไขให้ผู้ประกันนำผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวมารายงานตัวต่อศาล ทั้งนี้เพราะเชื่อว่าเป็นการป้องกันมิให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวจะหลบหนี หรือไปก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคมขึ้นอีก แต่ตามหลักปณิญาสากลว่าด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชนและรัฐธรรมนูญที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้กระทำความผิดจริง จากหลักกฎหมายดังกล่าวเท่ากับว่าศาลไม่ควรปฏิบัติต่อผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวเช่นเดียวกับผู้ที่ศาลได้พิจารณาพิพากษาแล้วว่ามี ความผิดจริง ด้วยการกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ประกันนำตัวผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวมารายงานตัวระหว่างฝากขังถือเป็นวิธีการหนึ่งที่ตัดสิทธิเสรีภาพถือเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิด ซึ่งเมื่อพิจารณาให้ดีแล้วผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวในระหว่างฝากขังเป็นเพียงบุคคลที่ตกอยู่ในฐานะผู้ถูกกล่าวหาเท่านั้น และในระหว่างการสอบสวนของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการตามหลักกฎหมายไม่จำเป็นที่จะต้องให้ผู้ต้องหาอยู่ด้วย แต่ในขณะเดียวกัน บุคคลที่ตกอยู่ในฐานะจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวในชั้นพิจารณาของศาล กลับไม่มีการกำหนดเงื่อนไขให้มารายงานตัวระหว่างพิจารณาคดี แต่ในขณะเดียวกันบุคคลที่ตกอยู่ในฐานะเป็นผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดจริง แต่มีเหตุขอการลงโทษ ศาลมีคำสั่งให้ไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติที่สำนักงานคุมประพฤติ ซึ่งเป็นการควบคุมความประพฤติ ภายหลังจากศาลมีคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดจริง ดังนั้นการให้มารายงานตัวผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวในระหว่างฝากขังก็เท่ากับเป็นการปฏิบัติต่อบุคคลที่ตกอยู่ในฐานะเป็นผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดจริง

ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่า การให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวมารายงานตัวระหว่างฝากขังไม่มีความจำเป็น เพราะเป็นการตัดสิทธิเสรีภาพในการต่อสู้คดี เป็นลงโทษก่อนที่จะมีคำพิพากษาว่ากระทำความผิดและหากพนักงานอัยการไม่มีการฟ้องคดีก็ไม่มีการเสียหายใดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้น ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวและผู้ประกันจะต้องมารายงานตัวในวันนัดต่อเจ้าพนักงาน ซึ่งเจ้าพนักงานศาลจะต้องจัดเตรียมสำนวนฝากขังในแต่ละวันให้พร้อมเสนอศาล และ

เมื่อนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการมายื่นคำร้องแล้วนั้น เจ้าพนักงานศาลจะต้องเร่งเสนอศาลเพื่อมีคำสั่งในวันนัดจึงเป็นปัญหาในการดำเนินการอย่างมาก

ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อใช้เป็นแนวทางในประเด็นการวิเคราะห์จากกฎหมายและระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับการรายงานตัวระหว่างปล่อยชั่วคราวระหว่างฝากขัง ดังมีประเด็นที่เกี่ยวข้องดังนี้

1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 มิได้วางหลักเกี่ยวกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรม โดยแจ้งชัด วางหลักเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาค เป็นพื้นฐาน ไว้ตาม

มาตรา 4 ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้

จากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ฉบับปัจจุบัน จึงสามารถนำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่ได้ยกเลิกแล้ว มาบังคับใช้ได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้ง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดให้องค์กรทุกองค์กรของรัฐจะต้องเคารพและตระหนักถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และสิทธิเสรีภาพของประชาชน

การจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ ยกเว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นและจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิเสรีภาพนั้นมิได้ การจำกัดสิทธิเสรีภาพต้องมิใช่เป็นการทั่วไปและไม่มุ่งให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจงและต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย โดยไม่เกินความจำเป็นหรือกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิเสรีภาพ ย่อมไม่สามารถกระทำได้

ด้วยเหตุผลดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการปล่อยชั่วคราวในระหว่างฝากขัง โดยการกำหนดเงื่อนไขการให้มารายงานตัวระหว่างการที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว เป็นการกำหนดเงื่อนไขที่เกิดจากดุลพินิจที่ไม่เป็นธรรม

ในส่วนที่ 4 สิทธิในกระบวนการยุติธรรม บัญญัติว่า

“มาตรา 39 บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด

ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้กำหนดหลักประกันเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในอันที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเสมอภาค ถูกต้อง รวดเร็ว จากการทำงานของพนักงานของรัฐและการปล่อยชั่วคราวเป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญ เพราะเป็นการใช้อำนาจของรัฐที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล ในขณะที่เดียวกันการใช้อำนาจดังกล่าวนั้นรัฐจะต้องปฏิบัติต่อผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวอย่างเป็นธรรม เสมอภาค ถูกต้อง และรวดเร็ว นอกจากนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยรับประกันสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดให้ยังคงเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดจริง จึงปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้ เพราะในการดำเนินการยื่นคำร้องขอฝากขังของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการนั้น เหตุผลของการยื่นคำร้องขอฝากขังต้องมีหลักฐานตามสมควรว่า ผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญา และมีเหตุอันควรเชื่อว่า ผู้นั้นจะหลบหนี หรือจะไปข้องเกี่ยวกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่นด้วย แต่ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมัดผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวอยู่ด้วยขณะสอบสวน เว้นแต่ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวจะใช้สิทธิคัดค้านในการฝากขัง แต่ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวก็สามารถแต่งตั้งทนายมาขึ้นแทนหรือดำเนินการแทนก็ได้จึงไม่จำเป็นต้องมาด้วยตนเอง ทั้งนี้การมาขึ้นคำร้องต่อศาลเพียงเพื่อประโยชน์ในการใช้สิทธิคัดค้านการขอฝากขังเท่านั้น ซึ่งผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวจะใช้หรือไม่ก็ได้ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ได้เพิ่มความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหามากขึ้น โดยห้ามมิให้คุมขังผู้ต้องหาในทันที แต่จะต้องมีการนำเสนอพยานหลักฐานมาพิสูจน์ให้เป็นที่พอใจแก่ศาล ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเสียก่อนศาลจึงจะมีอำนาจสั่งคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยในระหว่างการพิจารณาคดีได้ อันเป็นการยืนยันรับรองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาตามรัฐธรรมนูญว่ายังคงเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะพิพากษาถึงที่สุด อีกทั้งเป็นการส่งเสริมความเท่าเทียมกันของบุคคลและการไม่เลือกปฏิบัติต่อบุคคลภายใต้กฎหมาย เพราะประชาชนในทุกระดับชั้นจะต้องอยู่ภายใต้กฎหมายเช่นเดียวกัน ซึ่งหากศาลสามารถนำหลักเกณฑ์ตามบทบัญญัตินี้ไปใช้ให้สัมฤทธิ์ผลอย่างจริงจัง ย่อมเป็นประโยชน์ต่อประชาชนอย่างยิ่งและจะลดความเหลื่อมล้ำรวมถึงปัญหาความไม่เท่าเทียมกันในการปล่อยชั่วคราวลงไปได้อย่างมาก เพราะหากผู้ต้องหาที่

ได้รับการปล่อยชั่วคราวมีเจตนาจะมาศาลเพื่อต่อสู้คดีในชั้นพิจารณาคดี การสร้างเงื่อนไขเพียงแต่ให้มารายงานตัวในระหว่างฝากขังในวันอื่นที่ไม่ใช่วันนัดพิจารณาคดีของศาลจึงไม่มีความจำเป็น แต่เป็นการสร้างภาระสร้างเงื่อนไขให้ต้องปฏิบัติเกินความจำเป็นแก่กรณี

ดังที่รัฐธรรมนูญ ได้รับรองสิทธินี้อย่างชัดเจนปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 40 ข้อ 7 ดังต่อไปนี้

“ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การตรวจสอบหรือได้รับทราบพยานหลักฐานตามสมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความ และการได้รับการปล่อยชั่วคราว”

ในบทบัญญัตินี้ได้ให้ความคุ้มครองรับรองสิทธิเสรีภาพ เมื่อองค์กรของรัฐให้สิทธิแก่บุคคล การใช้สิทธิของบุคคลย่อมจะใช้อำนาจนั้นหรือไม่ก็ได้ หรือจะใช้อำนาจเพียงบางส่วนหรือบางประการก็ได้ ทั้งนี้แล้วแต่เจตจำนงของบุคคลนั้น ในสิทธิทางกระบวนการยุติธรรมของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวจึงไม่ควรถูกละเมิดจากการปฏิบัติหน้าที่องค์กรของรัฐ หรือผู้เกี่ยวข้องตามกฎหมาย ซึ่งสิทธิในกระบวนการยุติธรรมดังกล่าวถือเป็นมาตรการทางกฎหมายที่สำคัญของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวในการช่วยป้องกันการถูกละเมิดสิทธิ ในขั้นตอนกระบวนการยุติธรรมทางอาญาซึ่งศาลมีหน้าที่เกี่ยวข้องกัสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว ศาลเห็นควรใช้ดุลพินิจกำหนดเงื่อนไขให้มีความเหมาะสมและคุ้มครองสิทธิ รวมถึงไม่ควรกำหนดเงื่อนไขที่เป็นการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว ดังนั้นการกำหนดเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราวโดยให้มารายงานตัวในระหว่างฝากขัง จึงมีผลต่อการอำนวยความสะดวกยุติธรรมทางอาญาเป็นอย่างมาก เพราะหากต้นธารแห่งกระบวนการยุติธรรมเริ่มต้นจากการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ไม่ถูกต้อง ล่าช้า เป็นการละเมิดสิทธิ และปราศจากความเป็นธรรมแล้ว ย่อมไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมทางอาญาในองค์กรรวมแต่อย่างใด

เมื่อรัฐให้สิทธิแก่ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาได้แสวงหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ต่อสู้คดี และหากจะคัดค้านการขอฝากขังก็ใช้สิทธิในการคัดค้านคำร้องขอนั้นก็ได้ แต่เมื่อผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวไม่คัดค้านการขอฝากขังศาลจะอ้างเหตุที่ให้มารายงานตัวเพื่อคัดค้านการขอฝากขังโดยบังคับ หรือใช้อำนาจองค์กรเข้าไปแทรกแซงให้มาคัดค้านการขอฝากขังนั้น ก็ไม่สมควรกระทำ อีกทั้งเป็นการสร้างภาระให้แก่ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวเกินควรอันไม่ถูกต้อง ไม่ได้รับความเป็นธรรม สมดังเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 40 (7) ทั้งนี้ เพื่อจะได้เป็น

แนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการและศาล เกิดการพัฒนา ระบบไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้การสอบสวนและการพิจารณาที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนส่วนรวม และธำรงรักษาไว้ซึ่ง ความยุติธรรมของสังคม

การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในคดีอาญาในปัจจุบันนั้น ยังมีข้อขัดข้องหลายประการ ที่ทำให้การปล่อยชั่วคราวไม่ถูกต้อง ล้าช้า และไม่เป็นธรรมเท่าที่ควร โดยปัญหาข้อขัดข้องที่ทำให้ การปล่อยชั่วคราวไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และไม่ได้ กำหนดรายละเอียดของสิทธิในกระบวนการ ยุติธรรมไว้ ด้วยหากมีการปรับปรุง เพิ่มเติม เพื่อให้ คຸ່ມครองประชาชนในสิทธิเสรีภาพให้เหมาะสมเมื่อเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงไปในกระบวนการ ยุติธรรมจะกระทำได้อย่าง หากแต่เพียงกำหนดไว้ในหลักการที่เป็นสาระสำคัญ ส่วนรายละเอียดนั้น ควรกำหนดในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เนื่องจากการให้ประกันตัวเป็นสิทธิขั้น พื้นฐานที่มีความสำคัญ อาจแบ่งได้เป็นปัญหาด้านกฎหมาย คือปัญหาข้อขัดข้องที่เกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ และปัญหาด้านอื่นๆ คือ ปัญหาข้อขัดข้องที่ไม่เกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ กรณีการสอบสวนที่ไม่ถูกต้อง อาจเกิดจากปัญหาด้านกฎหมาย อันได้แก่ความเข้าใจ ที่คลาดเคลื่อน การปล่อยชั่วคราวอาจนำมาซึ่งการแสวงหาประโยชน์อันมิชอบ ปัญหาข้อขัดข้องที่ ทำให้การปล่อยชั่วคราวไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 39 , 40 (7) ดังกล่าว นั้น หากไม่เร่งรีบดำเนินการปรับปรุงแก้ไข อาจส่งผลกระทบต่อความอำนวย ความยุติธรรมทางอาญา ความน่าเชื่อถือ ความศรัทธา และภาพลักษณ์ขององค์กรในกระบวนการ ยุติธรรมของไทย และอาจส่งผลเสียหายต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในองค์กรรวม และหลัก สิทธิมนุษยชนสากลและหลักนิติธรรมที่นานาประเทศให้การรับรองไว้แล้ว

1.2 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

1.2.1 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วยการฝากขัง

ตามมาตรา 87 วางหลักไว้ว่า ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็นตาม พกติการณ์แห่งคดี

ในกรณีความผิดเหตุโทษจะควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้เท่าเวลาที่จะถามคำให้การ และที่จะรู้ตัวว่าเป็นใคร และที่อยู่ของเขาอยู่ที่ไหนเท่านั้น

กรณีที่ผู้ถูกจับไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราว และมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการ สอบสวน หรือการฟ้องคดีให้นำตัวผู้ถูกจับไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับตั้งแต่วันที่ผู้ถูกจับ ถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน ตามมาตรา 83 หากแต่เจ้าพนักงานสอบสวนต้องการ

ควบคุมตัวต่อเพราะมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวนหรือการฟ้องคดีให้นำตัวผู้ถูกจับไปศาลภายใน สี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน

เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นอันมีอาจกล่าววงเสียได้ โดย ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายขังผู้ต้องหานั้นไว้ ให้ศาล สอบถามผู้ต้องหาว่าจะมีข้อกีดค้านประการใดหรือไม่ ซึ่งศาลอาจเรียกพนักงานสอบสวนหรือ พนักงานอัยการมาชี้แจงเหตุจำเป็นหรืออาจเรียกพยานหลักฐานมาเพื่อประกอบการพิจารณาก็ได้

สำหรับกรณีความผิดอาญาที่ได้กระทำลงมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน หกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังได้ครั้งเดียว มีกำหนดไม่ เกินเจ็ดวัน และในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่าหกเดือนแต่ไม่ถึงสิบปี หรือปรับเกินกว่าห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติดต่อกันได้ แต่ครั้ง หนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวันและรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินสี่สิบแปดวัน ในกรณีความผิดอาญาที่มี อัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ศาลมีอำนาจสั่งขังหลาย ครั้งติดต่อกันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวันและรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินแปดสิบสี่วัน

ในกรณีตามวรรคหก เมื่อศาลสั่งขังครบสี่สิบแปดวันแล้ว หากพนักงาน อัยการ หรือพนักงานสอบสวนยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอขังต่อไปอีกโดยอ้างเหตุจำเป็น ศาลจะสั่งขัง ต่อไปได้ก็ต่อเมื่อพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนได้แสดงถึงเหตุจำเป็น และนำพยาน หลักฐานมาให้ศาลได้สวนจนเป็นที่พอใจแก่ศาล

ในการไต่สวนตามวรรคสามและวรรคเจ็ด ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อย ชั่วคราวมีสิทธิแต่งตั้งทนายความเพื่อแถลงข้อกีดค้านและซักถามพยาน ถ้าผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อย ชั่วคราวไม่มีทนายความเนื่องจากยังไม่ได้มีการปฏิบัติตาม มาตรา 134/1 และผู้ต้องหาที่ได้รับการ ปล่อยชั่วคราวร้องขอให้ศาลตั้งทนายความให้ โดยทนายความนั้นมีสิทธิได้รับเงินรางวัลและ ค่าใช้จ่ายตามที่กำหนดไว้ใน มาตรา 134/1 วรรคสาม โดยอนุโลม

ตามมาตรา 113 วางหลักไว้ว่า เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ สั่งปล่อยชั่วคราว ไม่ว่าจะมิประกันหรือมีประกันและหลักประกันหรือไม่ การปล่อยชั่วคราวนั้นให้ ใช้ได้ระหว่างการสอบสวนหรือจนกว่าผู้ต้องหา ถูกศาลสั่งขังระหว่างสอบสวนหรือจนถึงศาล ประทับฟ้อง แต่มิให้เกินสามเดือนนับแต่วันแรกที่มีการปล่อยชั่วคราว ไม่ว่าเป็นการปล่อยชั่วคราว โดยพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นทำให้ไม่อาจทำการสอบสวนได้ เสร็จภายในกำหนดสามเดือนจะยืดเวลาการปล่อยชั่วคราวให้เกินสามเดือนก็ได้ แต่มิให้เกินหก เดือน

เมื่อการปล่อยชั่วคราวสิ้นสุดลงตามวรรคหนึ่งแล้ว ถ้ายังมีความจำเป็นที่
จะต้องควบคุมผู้ต้องหาไว้ต่อไป ให้ส่งผู้ต้องหามาศาลและให้นำทนายผู้พิพากษา 7 วรรคสี่ ถึง
วรรคเก้ามาใช้บังคับ

แนวคิดของการฝากขังมาจากระบบที่ใช้ในหลายๆ ประเทศ เช่น ประเทศ
อังกฤษ เมื่อมีความผิดเกิดขึ้นและพนักงานตำรวจสามารถจับผู้ต้องหา หากจะควบคุมตัวผู้ต้องหา
ต่อไปจะต้องเป็นไปเพื่อรักษาพยาน หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับความผิด หรือเพื่อต้องการสอบปากคำ
เพิ่มเติม และต้องถูกตรวจสอบเป็นระยะเวลาที่กำหนดเป็นกฎเกณฑ์ไว้ และกรณีมีการควบคุมตัว
ผู้ต้องหาเกินระยะเวลา หากมีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมต้องร้องขอหมายขังพร้อมแสดงเหตุผลที่
ต้องควบคุมผู้ต้องหาต่อไป จะต้องเสนอต่อศาลว่ามีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีความจำเป็นต้องควบคุม
ผู้ต้องหาที่ไว้เพื่อป้องกันมิให้ผู้ต้องหาก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่น หรือก่อให้เกิดความเสียหาย
แก่บุคคลอื่นอย่างร้ายแรง หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ต้องหาจะหลบหนีไม่มาตามนัดหรือจะไป
ยุ่งเหยิงพยานหลักฐาน หรือขัดขวางการดำเนินกระบวนการยุติธรรม และมูลคดีที่มีการสืบสวนมี
เพียงพอหรือไม่ หากมีเหตุที่จะควบคุมตัวต่อไปตามเหตุผลข้างต้น ศาลก็จะออกหมายขัง แต่อย่างไร
ก็ตามภายหลังจากมีการควบคุมเกินเวลาควบคุมแล้วพนักงานตำรวจไม่มีอำนาจในการควบคุมตัว
ผู้ต้องหาต่อไปได้ ต้องพิจารณาว่าควรจะฟ้องคดีหรือต้องปล่อยตัวผู้ต้องหาไป

ความจำเป็นในการฝากขังผู้ต้องหา การควบคุมและขังตามประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลในช่วงก่อนการพิจารณาของศาล
กล่าวคือ หลังจากผู้ต้องหาถูกจับ ได้รับการแจ้งสิทธิแล้วจะถูกควบคุมตัวไว้ที่สถานีตำรวจหรือใน
การควบคุมของพนักงานสอบสวนรวมแล้วไม่เกิน 48 ชั่วโมง ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการสืบสวน
สอบสวน และเพื่อให้ความคุ้มครองต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมส่วนรวมซึ่งจำเป็นต้องมีตัว
จำเลยที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดมาปรากฏในระหว่างการพิจารณาคดีและรับโทษหากพิสูจน์ได้ว่าได้
กระทำความผิดจริง จึงต้องมีการควบคุมหรือขังผู้ต้องหาไว้เพื่อป้องกันมิให้หลบหนีหรือไปก่ออันตราย
หรือความเสียหายต่อสังคมขึ้นอีกซึ่งจะกระทำได้ที่จำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดีและไม่เกิน
ระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้

เจ้าพนักงานตำรวจหรือพนักงานอัยการจะพิจารณาปล่อยชั่วคราวไปจะมี
การทำประกันหรือมีหลักประกัน โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องมาศาลตามที่ระบุวันเวลาที่ระบุไว้ อำนาจ
นี้นำมาใช้กับกรณีที่พนักงานตำรวจต้องการเวลาที่จะตัดสินใจว่าควรดำเนินคดีกับผู้ต้องหาหรือไม่
การประกันตัวโดยหลักการจะได้รับการอนุญาตให้ประกันตัวออกไปต่อผู้คดี ซึ่งเป็นหลักการ
ดำเนินการเกี่ยวกับการประกันตัว ด้วยการให้ประกันตัวผู้ต้องหาหรือสิทธิอย่างหนึ่ง หรือสิทธิใน
การประกันตัว(Right to Bail)เว้นแต่จะเข้าเงื่อนไขเหตุยกเว้นไม่อนุญาตให้ประกันตัว โดยทำสัญญา

ว่าจำเลยจะมาตามนัดพิจารณาที่ศาล หรือจะไปเบิกความ หรือจะไปยื่นเหียงพยานหลักฐาน หรือ ขัดขวางการดำเนินกระบวนการยุติธรรม หากไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขจะต้องถูกปรับเป็นเงินตามที่ทำ สัญญาให้ไว้

ระหว่างที่มีการฝากขังของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ศาลจะ ไล่สวนคำร้องและสอบถามผู้ต้องหาว่าจะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่ แต่ทางปฏิบัติไม่ว่าจะมี การคัดค้านของผู้ต้องหาหรือไม่ ศาลมักจะอนุญาตให้มีฝากขัง โดยอาจเพียงแต่แจ้งเตือนให้พนักงาน สอบสวนหรือพนักงานอัยการเร่งการสอบสวนเท่านั้น การคัดค้านจึงมักไม่ค่อยเป็นผลหรือไม่มีการ คัดค้าน ทั้งนี้ นับแต่เวลาที่มีการฝากขัง ผู้ต้องหาที่มีสิทธิขอให้ปล่อยชั่วคราวได้ เพื่อให้ความคุ้มครอง สิทธิเสรีภาพ เพราะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด พิสูจน์ได้ว่ากระทำผิดจริง และเพื่อให้ได้รับหลักประกันที่จำเป็นสำหรับการต่อสู้คดีเพื่อพิสูจน์ ความบริสุทธิ์ของตนเองได้อย่างเต็มที่ ทั้งยังเป็นการป้องกันมิให้มีการแสวงหาพยานหลักฐานจาก ตัวผู้ต้องหาโดยมิชอบ และเพื่อเป็นการป้องกันที่อาจเป็นการลงโทษก่อนที่จะมีคำพิพากษาว่าเขาได้ กระทำผิดจริง

ในทางปฏิบัติระหว่างของการสอบสวน เจ้าพนักงานสอบสวนหรือพนักงาน อัยการมีอำนาจปล่อยชั่วคราวระหว่างสอบสวนได้ ถือเป็นอำนาจที่จะกระทำได้ แต่เจ้าพนักงาน สอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่ใช่อำนาจนั้น แต่กลับมาใช้อำนาจของศาลในการขอฝากขัง โดย หลักแล้วพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการควรจะใช้อำนาจในการปล่อยชั่วคราวของตนซึ่งจะ สัมฤทธิ์ผลมากกว่า เพราะตนนั้นมีทั้งอำนาจหน้าที่และกำลังเจ้าพนักงานที่จะติดตามจับกุมได้ หาก ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวหลบหนีไม่มาตามนัดของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ

อำนาจควบคุมของเจ้าพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการที่จะควบคุม ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวไว้จนกว่าการสอบสวนจะเสร็จสิ้น โดยไม่คำนึงว่าจุดมุ่งหมาย ของการควบคุมตัวระหว่างคดีจะมีอยู่หรือไม่ การตีความดังกล่าวเป็นการตีความเพื่อความสะดวก ของเจ้าพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการเพียงอย่างเดียว และทำให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อย ชั่วคราวตกเป็นผู้ต้องใช้กรรมในคดีไปโดยสิ้นเชิง การขอฝากขังของพนักงานสอบสวนหรือ พนักงานอัยการนั้นเป็นการควบคุมตัวผู้ต้องหาก่อนฟ้องต่อศาล เป็นการควบคุมตัวเพื่อให้การ สอบสวนดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยเท่านั้นและโดยเหตุที่การควบคุมเป็นการจำกัดเสรีภาพขั้น พื้นฐานของบุคคล การกระทำดังกล่าวจะกระทำได้ก็ต่อเมื่อกรณีมีความจำเป็นอย่างยิ่งเท่านั้น ดังนั้น การใช้กฎหมายจึงต้องตีความ โดยเคร่งครัดไม่ควรเป็นการตีความที่ทำให้เกิดภาระแก่ผู้ต้องหา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นเป็นกฎหมายที่กำหนดอำนาจหน้าที่ของรัฐในการรักษา

ความสงบเรียบร้อย แต่วิธีการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมนั้น จะต้องไม่ไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคล ศาลจึงมีหน้าที่ใช้กฎหมายเพื่อให้เกิดความสมดุลของอำนาจและสิทธิดังกล่าว

การที่ศาลจะอนุญาตให้มีการฝากขังในครั้งต่อไป ศาลต้องทราบว่ามิเหตุแห่งการควบคุม มิใช่จะควบคุมหรือมาขอหมายขังไว้โดยไม่ทำการสอบสวนหรือทำการสอบสวนยังไม่เสร็จแล้วต้องการที่จะขอให้ศาลสั่งขังต่อไป หรือละเลยไม่เร่งรัดการสอบสวนให้ดำเนินไปโดยรวดเร็วตามสมควร สำหรับในทางปฏิบัติ โดยมากศาลจะอนุญาตให้ฝากขังได้ตามคำร้องของพนักงานสอบสวน

การที่จะใช้วิธีสอบถามผู้ต้องหาเพื่อคัดค้านการฝากขัง ไม่ค่อยมีผลต่อการอนุญาตให้มีฝากขัง เพราะผู้ต้องหามักไม่ทราบว่ามิเหตุจำเป็นจริงหรือไม่และไม่ทราบว่าทางปฏิบัติหรือข้อกฎหมาย จึงไม่คัดค้านการฝากขัง การไต่สวนในระหว่างฝากขังนี้ศาลย่อมไม่จำเป็นต้องค้นหาข้อเท็จจริงของคดี ทั้งนี้ตามกฎหมาย ศาลเรียกพนักงานสอบสวนมาสอบสวนเพื่อให้ชี้แจงเหตุจำเป็นหรืออาจเรียกพยานหลักฐานมาเพื่อประกอบการพิจารณาในการร้องขอฝากขังเท่านั้น

การคัดค้านของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวยังไม่ค่อยเกิดผลมากนัก ศาลจะไม่ยกคำร้องขอฝากขัง เว้นแต่เหตุโดยชัดแจ้ง

สำหรับกรณีที่ผู้ต้องหาต้องถูกควบคุมตัวหรือถูกคุมขังตามกฎหมายแล้ว กฎหมายได้ให้สิทธิผู้ต้องหาที่จะร้องขอประกันตัวได้ รัฐธรรมนูญได้รับรองสิทธิของผู้ต้องหาโดยบัญญัติให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ ต้องพิจารณาคำขอประกันอย่างรวดเร็ว จะเรียกหลักประกันเกินควรมิได้ และหากไม่ให้ประกัน ต้องแจ้งเหตุผล ให้ผู้ต้องหาทราบโดยเร็ว หากวิเคราะห์ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายมีเจตนารมณ์ได้อย่างชัดเจนว่า ต้องการถือเป็นหลักให้ผู้ต้องหาที่รับสารภาพในความผิดที่ได้กระทำ ได้รับการพิจารณาพิพากษาคดีโดยเร็ว ไม่จำเป็นที่จะต้องให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการทำการสอบสวนต่อไปในระหว่างสอบสวน ดำเนินคดี ทั้งการบัญญัติให้กระบวนการในการร้องขอและพิจารณา เป็นไปโดยรวดเร็ว ก็มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้มีผลกระทบต่อโอกาสของผู้ต้องหาที่จะได้รับอิสรภาพ และเพื่อให้ผู้ต้องหาต้องถูกคุมขัง ในระหว่างนั้น โดยไม่มีเหตุจำเป็น

วิธีการดังกล่าวก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวที่ได้มีการฝากขังอยู่หลายประการ

- 1) ปัญหาที่เกี่ยวกับตัวผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวว่ากระทำความผิด หากผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวนั้นเป็นผู้เยาว์ที่ยังไม่รู้นิติภาวะ หญิงมีครรภ์ คนป่วยหรือคนพิการ หรือเป็นผู้ที่ต้องมีภาระในการดูแลครอบครัว บุคคลเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ต้องการดูแลหรือต้องรับการปฏิบัติที่ไม่เหมือนคนธรรมดาทั่วไปหรือต้องไปดูแลบุคคลอื่น

ตามหน้าที่ เนื่องจากปัญหาด้านสุขภาพ ภาระหน้าที่ที่ไม่เหมือนบุคคลปกติอื่นๆ บุคคลเหล่านี้ อาจจะต้องไปพบแพทย์เพื่อไปตรวจร่างกายตามกำหนด หรือบางกรณีบุคคลเหล่านี้ก็ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้จะต้องอยู่ในการดูแลของบุคคลอื่นตลอดเวลา ซึ่งบุคคลเหล่านี้เมื่อศาลใช้ดุลพินิจอนุญาตให้มีการฝากขังแล้วก็จะขอปล่อยชั่วคราว โดยศาลมักจะอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว แต่กำหนดนัดให้ต้องมารายงานตัวทุกๆ 7 วัน หรือ 12 วัน เช่นนี้ก็จะทำให้บุคคลเหล่านี้ได้รับความเดือดร้อนเกินสมควร เช่น ในคดีที่ต้องหาว่าขับรถโดยประมาททำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย แต่ตัวผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวเองก็ได้รับบาดเจ็บจนไม่สามารถมารายงานตัวได้สะดวก เป็นต้น

ในความเป็นจริงแล้ว การที่ต้องเดินทางมารายงานตัวระหว่างฝากขังต่อศาล ไม่ว่าจะภูมิลำเนาของคนๆ นั้นจะอยู่ไกลหรือใกล้ก็ตาม ก่อให้เกิดปัญหาข้อขัดข้องและไม่ได้รับความสะดวกในการเดินทาง ทั้งเป็นการสร้างภาระแก่ตัวผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวหรือญาติเกินควร หรืออาจสร้างภาระหน้าที่แก่เจ้าพนักงานที่ควรต้องปฏิบัติหน้าที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้การมารายงานตัวระหว่างฝากขังก็ไม่มีประโยชน์เท่าที่ควร

2) ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการฝากขัง

ระยะเวลาที่ศาลจะอนุญาตให้มีการฝากขังได้ ขึ้นอยู่กับอัตราโทษสำหรับความผิด พฤติการณ์และข้อเท็จจริงในการกระทำความผิดต่างๆทางคดี เช่น ในความผิดฐานเป็นผู้ขับขี่รถขณะเสพยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พุทธศักราช 2522 และพระราชบัญญัติจราจรทางบก พุทธศักราช 2522 กำหนดโทษ ต้องระวางโทษ จำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสามปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เมื่อพนักงานสอบสวนมาขึ้นคำร้องขอฝากขังก็จะขอได้ ครั้งละ 12 วัน จำนวนไม่เกิน 4 ครั้ง โดยรวมแล้วไม่เกิน 48 วัน

หากผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว ต้องมารายงานตัว ถึง 4 ครั้ง ทั้งๆ ที่ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวรับสารภาพ มีความต้องการให้มีการฟ้องคดี เพื่อจะได้รับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นๆ ตามข้อเท็จจริงนี้ โทษที่ศาลจะลงตามบัญชีมาตรฐานกำหนดโทษ คือ โทษปรับ ส่วนโทษจำคุกศาลจะรอลงอาญา ซึ่งโทษปรับก็ตามบัญชีมาตรฐาน คือ ปรับสองหมื่นบาท แต่ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว ต้องมารายงานตัวถึง 4 ครั้ง มีค่าใช้จ่ายรวมทั้งหมด บางคดีต้องเสียมากกว่าที่ต้องจ่ายค่าปรับ ก็ถือว่าเป็นการลงโทษก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเขาได้กระทำความผิดแล้ว

จากปัญหาข้างต้นหากศาลแก้ปัญหาโดยใช้วิธีลดจำนวนวันในการให้ฝากขังลงก็จะเท่ากับไปเร่งรัดการทำงานของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการซึ่งปกติก็จะมีภาระหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ และมีงานประจำวันเป็นจำนวนมาก และบางครั้งก็จะไปกระทบถึงระเบียบต่างๆ

เกี่ยวกับการดำเนินคดีของเจ้าพนักงานฝ่ายอื่น เช่น ระเบียบเกี่ยวกับการตรวจสอบประวัติการต้องโทษของผู้กระทำความผิดและในบางกรณีแม้ศาลจะลดจำนวนวันที่รับฝากขังลง เจ้าพนักงานอื่นก็ไม่สามารถดำเนินการให้ทันในเรื่องเกี่ยวกับการพิสูจน์ของกลาง แม้ศาลอาจมีคำสั่งให้ลดการฝากขังน้อยลง แต่ไม่มีผลทำให้ระยะเวลาในการตรวจพิสูจน์น้อยลงได้ ผลก็คือจะต้องปล่อยผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวไปก่อน ต่อมาเมื่อทำการสอบสวนเสร็จแล้วเห็นว่ามิมีมูลที่สามารถพิสูจน์ความผิดผู้ต้องหาได้ พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการจะต้องไปติดตามจับกุมผู้ต้องหามาฟ้องคดีภายในอายุความซึ่งไม่สามารถติดตามนำตัวผู้ต้องหามาดำเนินคดีได้โดยง่าย

การรายงานตัวโดยปกติต้องมารายงานตัวตั้งแต่เวลา 8.30 นาฬิกาของวันครบฝากขังและอาจต้องรอตลอดทั้งวัน เพราะพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมีสิทธิยื่นคำร้องขอฝากขังได้ภายในเวลาราชการ ดังนั้น ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว ญาติ และผู้ประกันจึงต้องมารอรายงานตัวต่อศาลตั้งแต่เวลา 8.30 นาฬิกา เพราะหากมาภายหลังที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการร้องขอฝากขังไปแล้วอาจเกิดปัญหาเรื่องของการผัดผ่อนรายงานตัวจนเป็นเหตุให้ผู้ต้องหาไม่ได้รับอนุญาตให้การประกันตัวต่อไปและอาจถูกปรับตามสัญญา

นอกจากนี้ หากผ่านขั้นตอนดังกล่าวมาแล้วก็อาจมีปัญหาในเรื่องที่ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว เมื่อมีการสอบสวนเสร็จแล้วมีความเห็นส่งไม่ฟ้องเพราะพยานหลักฐานชี้ชัดทำให้เชื่อว่าไม่ได้กระทำความผิดจริง หรือพนักงานสอบสวนไม่ส่งฝากขังต่ออันเนื่องมาจากเหตุอื่นตามกฎหมาย หรือพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง กรณีนี้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวก็ไม่สามารถที่จะเรียกร้องสิทธิขอค่าสินไหมทดแทนได้ เพราะกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ผู้ต้องหาเป็นบุคคลที่ได้สิทธิร้องขอรับค่าสินไหมทดแทน เช่น ขอรับเงินคืนในค่าใช้จ่ายในการเดินทางและค่าใช้จ่ายอื่นๆที่ต้องเสียไปได้ ส่วนเรื่องหลักประกันที่นำมาวางต่อศาลหากไม่ผิดสัญญาที่ร้องขอถอนคืนได้เต็มจำนวน

3) ปัญหาเกี่ยวกับปริมาณคดีที่มีการร้องฝากขัง

การร้องขอฝากขังเนื่องมาจากการบังคับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในปัจจุบันมีการเข้าใจคลาดเคลื่อนโดยเข้าใจว่าหากมีการจับแล้วจะต้องคุมขังจนกว่าจะทำสำนวนเสร็จ การแก้ไขบทกฎหมายในส่วนนี้อาจแก้ไขได้แต่ก็ต้องใช้เวลาอีกระยะหนึ่ง แต่คดีอาญานั้นได้มีการรับคำร้องฝากขังเกิดขึ้นทุกวันและจากสถิติในปี พ.ศ. 2557 คำร้องขอฝากขังและในคดีที่มีการยื่นคำร้องฝากขังเข้าสู่ศาล จำนวน 251,996 คดี มีการปล่อยชั่วคราวซึ่งศาลอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเพื่อสู้คดี จำนวน 236,132 คดี สำหรับศาลซึ่งปฏิบัติงานทุกวัน เมื่อมีการขอฝากขังก็จะทราบพฤติการณ์แห่งคดีบ้างแล้ว ศาลที่รับคำร้องฝากขังจะต้องเป็นผู้พิจารณาพิพากษาต่อไปก็มักจะทราบล่วงหน้าแล้วว่าบทลงโทษน่าจะเป็นเช่นไร เช่นนี้ศาลผู้รับคำร้องขอฝากขังน่าจะมี

บทบาทในการอำนวยความสะดวกธรรมในส่วนนี้ได้ กล่าวคือ ศาลอาจเป็นผู้พิจารณาสั่งให้ไม่ต้องมา รายงานตัวหรือหากมีการไต่สวนแล้ว ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวต้องการให้ฟ้องคดี เพราะ ตนเป็นผู้กระทำผิดก็สามารถดำเนินการให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องได้เลย ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน กับการฟ้องคดีตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499 ที่วางหลักไว้ว่าหากผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวรับสารภาพก็สามารถฟ้องด้วยวาจา ศาลจะได้พิจารณาตัดสิน หรือจะใช้กระบวนการสมานฉันท์และสันติวิธีได้ซึ่งเป็นกระบวนการที่จะ ลดขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม ภาระของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวที่ยินยอมให้มีการ พิพากษาโดยเร็วตรงตามเจตนาก็รัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแต่ เมื่อกลับมาพิจารณาถึงข้อกฎหมาย หากศาลจะเป็นผู้ดำเนินการเช่นนั้นก็ปรากฏว่า มีข้อขัดข้อง หลายประการ กล่าวคือบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาจะกำหนดให้มีการฟ้องคดีก่อน ให้ พนักงานอัยการฟ้องต่อศาลเพื่อให้ศาลมีอำนาจในคดีจึงจะสามารถเข้าไปอธิบายฟ้องตามขั้นตอน สมานฉันท์และสันติวิธีได้ ดังนั้นศาลจึงไม่อาจจะเข้าไปมีบทบาทในการอธิบายขั้นตอนพิจารณา พิพากษาได้ เพราะผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวไม่อยู่ในสถานะจำเลย บทบัญญัติตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 233 วรรคสอง ในกรณีที่จำเลยเบิกความเป็นพยาน คำเบิกความของจำเลยยอมใช้ชั้นจำเลยนั้นได้ และศาลอาจรับฟังคำเบิกความนั้น ประกอบ พยานหลักฐานอื่นของ โจทก์ได้จำเลย คำเบิกความของจำเลยที่อ้างตนเองเป็นพยานนั้น แม้ไม่เป็น พยานหลักฐานของ โจทก์แต่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานเพื่อลงโทษจำเลยได้ นำมาตรานี้มาใช้ เปรียบเทียบกับการร้องคัดค้าน

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 หากผู้ต้องหาที่ ได้รับการปล่อยชั่วคราวมาคัดค้านการร้องขอฝากขังของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการใน ทำนองที่ยื่นคำร้องขอรับสารภาพว่าตนได้กระทำความผิดจริงขอให้ศาลเร่งพิจารณาพิพากษาโดยเร็วโดย หากพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่ส่งฟ้อง เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมตรงตาม กฎหมายที่ต้องพิจารณาพิพากษาโดยเร็ว สะดวก เป็นธรรม ซึ่งไม่ยุ่งยากหรือเดือดร้อน ทั้งพนักงาน สอบสวนไม่ต้องไปสืบสวนหรือสอบสวนเพิ่มเติมให้เสียเวลา ทำให้มีเวลาไปสอบสวนในคดีอื่นๆ ได้มากยิ่งขึ้น พนักงานอัยการก็ไม่ต้องบันทึกฟ้องให้เกิดความยุ่งยาก ศาลไม่ต้องไต่สวนคำร้องฝาก ขังในครั้งต่อไป มีเวลาในการพิจารณาคดีอื่นๆ ที่มีการต่อสู้คดี และเกิดผลดีกับผู้ต้องหาที่ได้รับการ ปล่อยชั่วคราวไม่ต้องเดินมาทางรายงานตัวในนัดต่อไป ต้องเสียเวลาในการดำเนินคดีอีกด้วย

ในบางกรณีเมื่อพิจารณาสัดส่วนการกำหนดเงื่อนไขให้มารายงานตัวใน ระหว่างฝากขังกับโทษที่ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวจะได้รับ โทษ การกำหนดเงื่อนไขการ ให้มารายงานตัวระหว่างฝากขังเป็นการกำหนดเงื่อนไขการให้เกินควร เนื่องจากบางคดีอัตราโทษ

ที่จะได้รับเป็นเพียงโทษปรับเท่านั้น ปัญหาเช่นนี้อาจแก้ไขให้ลุล่วงไปได้โดยนอกจากให้ศาลใช้ดุลพินิจปล่อยชั่วคราวโดยศาลซึ่งเป็นผู้สั่งควรกำหนดระยะเวลาการรายงานตัวระหว่างสอบสวนให้น้อยลงเพื่อลดภาระต่างๆ เช่นค่าใช้จ่ายในการเดินทาง การที่ต้องสูญเสียรายได้จากการงานที่ต้องทำ โดยจะได้จะได้นำเงินส่วนนั้นไปเสียดำประกัน ค่าปรับ เช่น คดีตามมาตรา 291 ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวรับสารภาพ ผู้เสียหายจะเรียกค่าสินไหมทดแทน กรณีคดีนี้มีแนวโน้มที่ศาลจะพิพากษาให้จำคุกไม่เกิน 1 ปี ปรับไม่เกิน 5,000 บาท ซึ่งโทษจำคุก ศาลจะใช้ดุลพินิจสั่งรอกการลงโทษ ซึ่งหากพิจารณาตามอัตราโทษแล้วอาจมีการฝากขังได้ถึง 48 วัน ฝากขังครั้งละไม่เกิน 12 วัน ต้องมารายงานตัว 4 ครั้ง ในแต่ละครั้งหากมีค่าใช้จ่ายที่ต้องสูญเสียไป ครั้งละ 10,000 บาท ต้องเสียเงินเป็นจำนวน 40,000 บาท โดยหากนำเงินส่วนนี้ไปเป็นเงินค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายจะเกิดประโยชน์มากกว่าในทุกๆ ด้าน ในกรณีดังกล่าวหากมีการเช่าหลักทรัพย์ ซึ่งค่าเช่าจะต้องอิงกับระยะเวลา หากนานวันก็จะเสียค่าเช่าจำนวนมาก นำเงินส่วนต่างนั้นมาชำระเป็นค่าปรับ ค่าสินไหมทดแทนก็จะมิประโยชน์มากกว่าผู้เสียหายและต่อสังคมส่วนรวมด้วย และหากพิจารณาว่าผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวจะหลบหนี ศาลอาจสั่งปรับผู้ประกันตามสัญญาประกันที่ได้ทำไว้กับศาล อาจเท่ากับหรือมากกว่าค่าปรับที่ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว นอกจากนี้ศาลสามารถออกหมายจับให้เจ้าพนักงานตำรวจหรือผู้ประกันดำเนินการติดตามจับกุมผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวมารับโทษทางอาญาได้ภายในอายุความได้

1.2.2 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว

ตามมาตรา 108 วรรคท้าย วางหลักไว้ว่า ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งปล่อยชั่วคราวหรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวหรือกำหนดเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อป้องกันภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวก็ได้

ตาม มาตรา 111 วางหลักไว้ว่า กรณีปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันก่อนที่จะปล่อยไป ต้องให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยสาบานหรือปฏิญาณตนว่าจะมาตามนัดหรือหมายเรียก

ตามมาตรา 112 วางหลักไว้ว่า เมื่อจะปล่อยชั่วคราวโดยมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกัน ก่อนปล่อยไปให้ผู้ประกันหรือผู้เป็นหลักประกันลงลายมือชื่อในสัญญาประกันนั้น

ในสัญญาประกันนอกจากข้อความอย่างอื่นอันพึงมีต้องมีข้อความดังนี้ด้วย

(1) ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวหรือผู้ประกัน แล้วแต่กรณีจะปฏิบัติตามนัดหรือหมายเรียกของเจ้าพนักงานหรือศาลซึ่งให้ปล่อยชั่วคราว

(2) เมื่อผิดสัญญาจะใช้เงินจำนวนที่ระบุไว้

ในสัญญาประกันจะกำหนดภาระหน้าที่หรือเงื่อนไขให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราว หรือผู้ประกันต้องปฏิบัติเกินความจำเป็นแก่กรณีมิได้

หลักเกณฑ์ของศาลในการกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวของต่างประเทศ ตาม The Bail Act 1976 ในประเทศอังกฤษ และ ประเทศสหรัฐอเมริกา เงื่อนไขหรือข้อกำหนดนั้นกฎหมายได้กำหนดให้ศาลกำหนดเฉพาะสิ่งที่เห็นว่าจำเป็นเพื่อมิให้มีการหลบหนีหรือมีการกระทำผิดอื่นในระหว่างประกันตัว หรือมิให้มีการรบกวนพยาน ซึ่งอาจรวมถึง คำสั่งให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องปฏิบัติตามข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อตามแต่จะเห็นสมควร ดังต่อไปนี้

- 1) มารายงานตัว ณ สถานีตำรวจสัปดาห์ละ 1 ครั้ง หรือวันละครั้ง
- 2) ส่งมอบหนังสือเดินทางต่อศาล
- 3) ต้องอยู่ในสถานที่ที่แจ้งไว้ต่อศาล หรือต้องรายงานต่อศาลหากมีการย้าย

ที่อยู่

- 4) มีคำสั่งห้ามผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวติดต่อกับพยานในคดี
 - 5) ห้ามพุดจาหรือติดต่อกับพยานในคดี
 - 6) ห้ามเข้าไปในสถานที่ที่กำหนด ซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่ของพยาน
- ทั้งหมดนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาสามารถปฏิบัติในการพิจารณา

คดีของศาล

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาการปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนหรือฝากขัง

ปัจจุบัน คือ

ประการแรก การพิจารณาปล่อยชั่วคราวมุ่งเพียงว่าผู้ต้องหาจะต้องมาปรากฏตัวในการพิจารณาคดีของศาล ต้องมีสัญญาประกันไว้ หากไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข จะต้องถูกปรับตามจำนวนเงินที่ให้ไว้

ประการที่สอง ผู้ต้องหาบางคนแม้มีแนวโน้มที่จะหลบหนีมากกว่าผู้ต้องหาคนอื่นก็มีสิทธิที่จะได้รับการประกันตัวเช่นกัน

ประการที่สาม จำนวนเงินที่ทาสัญญาจะต้องไม่สูงเกินไป เงินประกันนั้นจะต้องกำหนดเท่าที่จำเป็นเพื่อเป็นหลักประกันให้ผู้ต้องหาสามารถมาศาลได้ซึ่งเป็นข้อบังคับตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

นอกจากหลักการและเหตุผลข้างต้นนี้แล้ว พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลจะปฏิเสธไม่ให้ประกันตัวไม่ได้

จากหลักกฎหมายการปล่อยชั่วคราวและวิธีการกำหนดเงื่อนไขให้อยู่ในดุลพินิจของเจ้าพนักงานหรือศาล โดยให้พิจารณาข้อเท็จจริง ประกอบดังนี้ คือ ความหนักเบาแห่งข้อหา พยานหลักฐานที่นำมาสืบพาดพิการณต่างๆ แห่งคดี ความน่าเชื่อถือของผู้ประกันหรือหลักประกัน ความเป็นไปได้ ที่ผู้ต้องหาจะหลบหนี ภัยอันตรายหรือความเสียหาย ที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราว และข้อคัดค้านของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือโจทก์ แล้วแต่ข้อเท็จจริง ข้อใดจะมีน้ำหนัก มีเหตุผลในการจะพิจารณาปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหามากกว่ากัน ยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ บางท่านให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับความน่าเชื่อถือของผู้ต้องหาจะมาตามกำหนดนัดทุกครั้ง ในการตัดสินใจให้ประกัน แม้ผู้ต้องหาจะไม่มีหลักประกันมาวางเลย แต่บางท่านก็ให้น้ำหนักกับข้อพิจารณาทุกข้อเท่าๆ กัน

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาถึงการสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมแก่ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวหรือผู้ประกันซึ่งมีฐานะคนยากจน ไม่มีความรู้ และอาจไม่ได้กระทำผิดแล้ว การที่ให้ความสำคัญแก่พาดพิการณของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวจะหลบหนีหรือไม่ หรือแก่ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดมากกว่า ข้อพิจารณาอื่นน่าจะถูกต้อง และในขณะเดียวกัน ความน่าเชื่อถือของผู้ประกันและหลักประกันควรให้ความสำคัญเป็นลำดับสุดท้าย

โดยเฉพาะหากความน่าเชื่อถือของผู้ประกันหรือหลักประกัน หมายถึงฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ประกันหรือหลักประกัน เพราะวัตถุประสงค์ในการให้ประกันตัวก็เพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับอิสรภาพในระหว่างถูกดำเนินคดี มุ่งหวังว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องมาปรากฏตัวต่อหน้าศาล ในช่วงเวลาที่มีการดำเนินกระบวนการพิจารณาหรือเพื่อบังคับตามคำพิพากษาลงโทษของศาล ทั้งเมื่อศาลเชื่อว่าผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวจะมารายงานตัวตามกำหนดนัดพิจารณา ให้ความสำคัญต่อความน่าเชื่อถือของผู้ประกันหรือหลักประกันก็น่าจะลดลงและในขณะเดียวกัน หากเป็นที่แน่นอนว่า ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวจะหลบหนีประกันแน่นอน หรือจะไปก่อให้เกิดอันตราย หรือความเสียหายแก่พยานหลักฐานในคดีก็ไม่ควรให้ผู้ต้องหาได้รับการประกันตัว ไม่ว่าจะวางหลักประกันในจำนวนทุนทรัพย์สูงเพียงใดก็ตาม

เหตุผลในการที่จะนำตัวผู้ต้องหาขึ้นฟ้องร้องต่อศาลนั้น หากมองในแง่วิธีการของเจ้าพนักงานแล้ว ขั้นตอนการดำเนินคดีจะเริ่มขึ้นจากภายหลังที่เจ้าพนักงานตำรวจจับกุมผู้ต้องหาและรวบรวมพยานหลักฐานที่เชื่อว่าบุคคลนั้นน่าจะกระทำความผิดเสียก่อน โดยเริ่มจากการสืบสวนสอบสวนผู้ต้องหา พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องซึ่งก็คือ ผู้เสียหาย ผู้ที่เห็นเหตุการณ์ทั้งโดยตรงและพยานแวดล้อม ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ เก็บรวบรวมวัตถุสิ่งของต่างๆ ซึ่งเห็นได้ว่า ได้ใช้ในการกระทำความผิดหรือเป็นผลมาจากการกระทำความผิด ในบางกรณีก็ต้องส่งวัตถุดังกล่าวไปตรวจ

พิสูจน์ ซึ่งการดำเนินการต่างย่อมจะต้องใช้เวลาซึ่งเป็นเหตุที่ทำให้การสอบสวนไม่เสร็จสิ้นภายในเวลาอันรวดเร็ว

นอกจากนี้หากมองในแง่ของผู้กระทำผิดก็มักจะเป็นการตรวจประวัติว่าเคยกระทำความผิดใดมาก่อนหรือไม่ ซึ่งต้องใช้เวลาพิสูจน์เช่นกัน ระยะเวลาดังกล่าวนี้ย่อมจะต้องใช้เวลามากกว่า 48 ชั่วโมง แต่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 นั้นห้ามไม่ให้เจ้าพนักงานควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่านั้น จึงต้องมีการนำตัวผู้ถูกจับเข้าฝากขังต่อศาล ในทางทฤษฎีแล้ว การควบคุมตัวผู้ต้องหากระหว่างคดีเป็นการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ โดยมีจุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้การดำเนินงานสอบสวนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย เช่น ควบคุมหรือขังผู้ต้องหาไว้สอบสวน
2. เพื่อประกันมีตัวของผู้ต้องหาในระหว่างพิจารณาคดี เช่น การกำหนดให้พนักงานอัยการส่งตัวผู้ต้องหาพร้อมฟ้อง
3. เพื่อประกันการบังคับโทษ เช่น กรณีศาลพิพากษาขังฟ้อง แต่ให้ขังไว้ในระหว่างอุทธรณ์

ผู้ที่ขังค้ำร้องต่อศาลขอให้ออกหมายขังผู้ต้องหานั้น หากคดียังอยู่ในระหว่างสอบสวน พนักงานสอบสวนจะเป็นผู้ยื่นคำร้องขอ แต่ถ้าคดีอยู่ในระหว่างพิจารณาสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องเป็นอำนาจของอัยการ พนักงานอัยการจะเป็นผู้ยื่นคำร้อง การออกหมายขังเป็นอำนาจของศาลโดยเฉพาะ

ระยะเวลาในการฝากขังแต่ละคดี ศาลที่มีเขตอำนาจจะพิจารณาจากข้อกล่าวหาและอัตราโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมาย และขึ้นอยู่กับตัวบุคคลที่ต้องหาว่ากระทำความผิดประกอบกัน และการปล่อยชั่วคราวในระหว่างฝากขังนั้น ศาลออกหมายขังผู้ต้องหาตามคำร้องขอของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วต่อมามีการยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวในระหว่างฝากขัง และศาลมีดุลพินิจอนุญาตปล่อยชั่วคราวโดยศาลจะกำหนดวันเวลาให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวมารายงานตัวระหว่างนั้นต่อศาล

1.3 ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ.2548

ตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ศาลยุติธรรมได้ให้ความสำคัญแก่ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันของประชาชนที่จะได้รับการประกันตัวในระหว่างถูกดำเนินคดีตลอดมา เห็นได้จากการออกระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติให้แก่ศาลในการใช้ดุลพินิจปล่อยชั่วคราวภายใต้หลักเกณฑ์ของกฎหมายได้อย่างเหมาะสม และเป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ รวมทั้งเพื่อเป็นหลักประกันในการทำงานแก่ศาลที่จะทำหน้าที่รักษาคู่ครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนด้วยความมั่นใจ โดยมีต้องหวั่นเกรงต่อข้อครหาหรือข้อ

กล่าวหาใดๆในภายหลัง แต่ด้วยกฎระเบียบที่ใช้อยู่ปัจจุบันมีหลักเกณฑ์อาจยังไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ที่กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับให้ผู้ต้องหาที่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวต้องปฏิบัติและการแสดงเหตุผลไม่เพียงพอสมควรแก่กรณี เพื่อให้เป็นภาระแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจนเกินไปให้ศาลใช้ดุลพินิจกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวมารายงานระหว่างฝากขัง เพื่อรับรองสิทธิในความความเสมอภาคและความเท่าเทียม

ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวได้วางหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา เพื่อความสะดวก รวดเร็วในการพิจารณาคำร้องขอการทำสัญญาประกัน

ข้อ 8. ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยปฏิบัติเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อป้องกันภัยอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวก็ได้ เช่น ให้รายงานตัวต่อเจ้าพนักงานหรือบุคคลตามที่ศาลเห็นสมควร วางข้อจำกัดเกี่ยวกับสถานที่อยู่อาศัยหรือการเดินทางออกไปนอกสถานที่อยู่อาศัย วางข้อจำกัดเกี่ยวกับการประกอบอาชีพหรือการงานบางอย่างหรือวางข้อจำกัดเกี่ยวกับการเข้าไปในสถานที่บางแห่งที่อาจก่อให้เกิดการกระทำความผิดอีก เป็นต้น และหากผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นก็ให้ศาลพิจารณาเพิกถอนคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้

...

ข้อ 11. เพื่อให้การปฏิบัติตามระเบียบนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยให้ศาลกำหนดแนวทางปฏิบัติของศาลนั้นเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ เช่น...

(2) การกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติระหว่างได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว

การสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว โดยมีเงื่อนไข

วางหลักเกณฑ์ในการรายงานตัว ในวันนัดอื่นที่ไม่เป็นวันนัดพิจารณา สืบพยาน ไม่ตามกฎหมายไม่จำเป็นต้องมาศาลเพื่อพิจารณา สืบพยานต่างๆ ทราบโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้กว้างขวางและชัดเจนยิ่งขึ้นเพื่อให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวสามารถเลือกใช้วิธีการได้หลายทาง

ในกรณีที่ศาลเห็นสมควรศาลอาจอนุญาตปล่อยชั่วคราว โดยมีเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือจะกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยปฏิบัติเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือภัยอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวก็ได้ เช่น ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานตามที่ศาลกำหนด หรือห้ามเดินทางออกนอกราชอาณาจักรหรือ

ให้ละเว้นกิจกรรมบางอย่างที่อาจเป็นเหตุให้เกิดการกระทำผิดขึ้นอีก เป็นต้น ผู้ต้องหาหรือจำเลยและผู้ประกันต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าว แต่มีข้อควรระวังว่า ศาลจะกำหนดภาระหน้าที่หรือเงื่อนไขให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือผู้ประกันต้องปฏิบัติเกินความจำเป็นแก่กรณีมิได้

ซึ่งการพิจารณาคำร้องขออนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวนั้น ศาลจะอนุญาตให้ปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวหรือไม่นั้น เป็นดุลพินิจของศาลโดยแท้ หากศาลเห็นสมควรอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว การกำหนดเงื่อนไขให้มารายงานตัวระหว่างปล่อยชั่วคราวถือเป็นภาระเกินความจำเป็น

กรณีตัวอย่างที่ศาลใช้ดุลพินิจสั่งอนุญาตไม่ต้องมาตามศาลนัดหรือตามหมายเรียก โดยให้เหตุผลประกอบ

1. กรณีเจ็บป่วย
2. กรณีพฤติการณ์แห่งคดีไม่ร้ายแรงหรืออัตราโทษไม่สูง
3. กรณีขอผิดผ่อนของคดีมารายงานตัว หากผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว

มีเหตุจำเป็นไม่สามารถมาศาลได้ เช่น ผู้ต้องหาหรือจำเลยป่วย ผู้ประกันอาจขอผิดส่งผู้ต้องหาหรือจำเลยได้

การใช้วิธีเขียนคำร้องขอการมารายงานตัวระหว่างปล่อยชั่วคราวในระหว่างฝากขัง วิธีการนี้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวต้องมีเหตุตามสมควรโดยยื่นคำร้องขอต่อศาลไว้ล่วงหน้าเป็นรายคดีซึ่งศาลจะอนุญาตหรือไม่แล้วแต่เหตุผลและดุลพินิจของศาลแต่ละท่าน และโดยวิธีนี้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องมีการปรึกษาทนายความหรือทนายความดำเนินการแทน โดยต้องเสียค่าดำเนินการของบุคคลกล่าวนั้นและในบางครั้งผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวก็ไม่ทราบหรือความไม่รู้ถึงสิทธิของตนเอง หรือไม่มีผู้จัดการแทน รวมถึงเกิดจากความขัดข้องทางการเงิน เนื่องจากไม่ทราบว่ามีการขออนุญาตใช้สิทธิร้องขอต่อศาลให้อธิบายเกี่ยวกับการดำเนินการร้องขอการรายงานตัวในระหว่างฝากขังได้

จากเหตุผลตามกฎหมายรัฐธรรมนูญที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้กระทำความผิด หลักกฎหมายดังกล่าวเท่ากับว่าไม่ควรปฏิบัติต่อผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวเช่นเดียวกับผู้ที่ศาลได้พิจารณาพิพากษาแล้วว่ามี ความผิด การให้มารายงานตัวเป็นเป็นวิธีหนึ่งที่ใช้ควบคุมผู้ต้องคำพิพากษาว่ามีความผิด แต่ให้รอการลงโทษ

ดังนั้น การกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวมารายงานตัวก็เท่ากับเป็นการปฏิบัติเช่นเดียวกับผู้ต้องคำพิพากษาว่ากระทำความผิด แต่ในทางกลับกันหากยึดถือหลักดังกล่าวโดยเคร่งครัดก็อาจเกิดปัญหาขึ้นได้ เนื่องจากหากปล่อยตัวโดยไม่มี การควบคุมทางอื่นที่จะทำให้ทราบได้ว่ามีการฟ้องคดีแล้ว อาจต้องดำเนินการพิจารณาที่อาจไม่มีตัวจำเลยอันทำให้ประโยชน์ของ

รัฐกระทบกระเทือนได้ เพื่อให้ประโยชน์อันขัดกันของปัจเจกชน (ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว) และประโยชน์ของรัฐ (การรักษาความสงบสุข) อยู่ในดุลยภาพที่พอจะยอมรับได้ จึงมีระบบการมารายงานตัวระหว่างปล่อยชั่วคราวระหว่างฝากขังเกิดขึ้น โดยเฉพาะการปล่อยชั่วคราวโดยมีประกัน โดยมีหลักการว่าทางฝ่ายรัฐจะปล่อยชั่วคราว แต่ต้องให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวมาปรากฏตัวตามวันเวลาที่ศาลในวันนัดพิจารณาพิพากษาคดี หากไม่มารายงานตัวก็จะต้องถูกบังคับในเชิงทรัพย์สิน

1.4 ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2548

ตาม ข้อ 4. ของข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2548 ได้บัญญัติให้สอดคล้องกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 ที่ให้ศาลใช้ดุลพินิจที่จะให้มีปล่อยชั่วคราวโดยพิจารณาถึงความร้ายแรงแห่งข้อหา สาเหตุและพฤติการณ์การกระทำความผิด รวมทั้งบุคลิกลักษณะนิสัย สภาพทางร่างกายและจิตใจ การศึกษา การประกอบอาชีพการงาน ประวัติการกระทำความผิดอาญา สภาพและฐานะของครอบครัว และความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคมของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวอันจะทำให้ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว เพื่อได้ข้อมูลแล้วจะได้ปล่อยชั่วคราวเพื่อให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวมีโอกาสที่จะไปแสวงหาพยานหลักฐานในการต่อสู้คดีเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของตนได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องหลักการในคดีอาญาที่ให้นับนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวยังเป็นผู้บริสุทธิ์ ซึ่งหากพิจารณาให้ปล่อยชั่วคราว อาจกำหนดเงื่อนไขหรือที่อยู่ของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวหรือกำหนดเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อป้องกันอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวก็ได้

อย่างไรก็ตาม การสร้างเงื่อนไขให้มารายงานตัวระหว่างที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวระหว่างฝากขังนั้นอาจใช้เพื่อป้องกันการหลบหนีได้ มีข้อน่าสังเกตว่าหากผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวคิดจะหลบหนี การสร้างเงื่อนไขให้มารายงานตัวก็ไม่น่าจะป้องกันไม่ให้หลบหนีได้ เพราะเมื่อได้รับการปล่อยชั่วคราวแล้ว ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวก็สามารถหลบหนีได้ แต่เงื่อนไขนี้จะส่งผลกระทบต่อผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวที่บริสุทธิ์ ที่ต้องการใช้ระยะเวลาดังกล่าวไปแสวงหาพยานหลักฐานในการต่อสู้คดีเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของตน

แม้ว่าผู้ต้องหาจะได้รับการพิจารณาปล่อยชั่วคราว แต่ขณะเดียวกันการที่ต้องมารายงานตัวตามเงื่อนไขที่เจ้าพนักงานหรือศาลได้กำหนดผูกไว้กับการร้องขอฝากขัง เสมือนเป็นการ

ลงโทษอย่างหนึ่งก่อนที่จะมีคำพิพากษา จึงสมควรที่จะไม่ต้องกำหนดเฉพาะเงื่อนไขมารายงานตัวระหว่างที่พนักงานสอบสวนสอบสวน ซึ่งตามกฎหมายเป็นกระบวนการระหว่างพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการผู้ร้องฝากขังกับศาลเท่านั้น เพราะกฎหมายแต่เพียงให้สิทธิผู้ต้องหา หากจะคัดค้านการฝากขังก็มาคัดค้านได้เท่านั้น อีกทั้งกฎหมายให้สิทธิที่จะแต่งตั้งทนายมาคัดค้านแทนก็ได้ และจะมีเหตุผลอันใดตามกฎหมายที่บังคับให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวมารายงานตัวระหว่างฝากขัง นอกจากจะเป็นการบังคับว่าป้องกันการหลบหนี ซึ่งแท้จริงแล้วผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยตัวไป หากจะหลบหนีก็สามารถกระทำได้ตั้งแต่วันที่แรกที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว ไม่จำเป็นต้องหลบหนีในวันที่จะมารายงานตัว และช่วงที่จะหลบหนีควรเป็นช่วงที่รอฟังคำพิพากษาลงโทษจะดีกว่า เพราะทราบแล้วว่าศาลจะลงโทษ

ผู้ศึกษาได้สรุปสภาพปัญหาเกี่ยวกับการรายงานตัวระหว่างปล่อยชั่วคราวระหว่างฝากขัง เป็นข้อๆ ได้ดังนี้

1. การสร้างเงื่อนไขให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวให้มารายงานตัวระหว่างฝากขังบ่อยครั้งเท่าใดด้วยเหตุที่เชื่อว่าจะทำให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวไม่หลบหนีนั้น ไม่ใช่แนวคิดที่ถูกต้อง ในทางกลับกัน เป็นการสร้างภาระแก่ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว ผู้ประกัน หรือญาติพี่น้อง ตลอดจนเจ้าพนักงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการในระหว่างที่ผู้ต้องหารายงานตัวระหว่างฝากขัง ซึ่งบุคลากรในหน่วยงานนั้นมีภาระหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติที่หลากหลายและมีภาระงานที่ล้นมืออยู่แล้ว อาจไม่ได้ให้ความสำคัญแก่การบังคับคดีเมื่อมีการผิดสัญญาประกันเท่าที่ควร เมื่อไม่มีการบังคับคดีตามสัญญาประกันจะทำให้ผู้ประกันไม่ต้องกังวลใจว่าจะถูกปรับตามวงเงินประกัน และแม้ผิดสัญญาประกันไปแล้วยังมีระยะเวลาในการติดตามผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวได้นานยิ่งขึ้น อันเป็นผลให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวหลบหนีประกันมากขึ้น นอกจากนี้ จากผลของการไม่อาจบังคับหลักประกันที่มาวางได้อย่างมีประสิทธิภาพทำให้เกิดการเข้มงวดในการกำหนดรายละเอียดหลักเกณฑ์ของหลักประกันที่นำมาวางประกันเพื่อให้ง่ายต่อการบังคับคดี แต่ผลในทางตรงข้ามกลับลดโอกาสของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวที่รับสารภาพกลับต้องรอให้พนักงานอัยการมาขึ้นฟ้อง เพราะศาลเห็นว่าไม่เป็นการลิดรอนสิทธิเสรีภาพด้วยเหตุที่ได้รับการประกันตัว รวมทั้งสร้างภาระหนักให้แก่ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวที่มีฐานะยากจนมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

2. การเดินทางมารายงานตัวระหว่างฝากขังต้องจ่ายเงินหรือหลักทรัพย์อื่นใดตามที่ศาลกำหนด ทำให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวที่มีฐานะยากจนจะต้องขวนขวายไปหยิบยืมเงิน หรือหลักทรัพย์ หรือหลักประกันจากบุคคลอื่น อีกทั้งยังต้องจ่ายเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางมารายงานตัวต่อศาล ทำให้สร้างภาระหนัก หรืออาจมีการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ

จากการกำหนดเงื่อนไขให้มารายงานตัว ตั้งแต่การเรียกรับค่าตอบแทน การให้ใช้หลักทรัพย์เป็นจำนวนมากกว่าข้อกำหนดที่วางไว้ในทุกขั้นตอนของการพิจารณาคดี หรือใช้วิธีการหลอกลวงในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเงื่อนไขของหลักทรัพย์ การปลอมแปลงใบมอบอำนาจของผู้อื่น เพื่อนำหลักทรัพย์มาใช้เป็นหลักประกันในชั้นศาล หรือหลอกลวงชาวบ้านให้มาเป็นคู่สัญญาประกันโดยตรง พร้อมกับให้วางหลักทรัพย์เป็นประกัน เพื่อแลกกับค่าตอบแทนเล็กๆ น้อยๆ โดยไม่ชี้แจงให้ทราบถึงผลที่อาจเกิดขึ้น หากผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว หลบหนีการประกัน หรือก่อให้เกิดธุรกิจผิดกฎหมายในการติดตามนำตัวผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวจำนวนที่ผิดสัญญาประกันมาส่งศาล เป็นเหตุให้ผู้ต้องหาถูกหน่วยงานเกี่ยวข้องกักขัง โดยมีชอบและอาจทำให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายและชีวิตได้

3. การยึดเงื่อนไขให้มารายงานตัวระหว่างฝากขังเป็นหลักในการพิจารณาอย่างเคร่งครัดมากเกินไป ทำให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการให้ประกันตัว ไม่กล้าตัดสินใจให้แตกต่างจากเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แม้จะเป็นการชอบด้วยกฎหมายและมีเหตุอันสมควร เพื่อเป็นการป้องกันตนเอง และเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกครหา หรือถูกกล่าวหาว่ามีการใช้อำนาจหน้าที่เกินแก่กรณีหรือมีการทุจริตเกิดขึ้น

4. จากปัญหาข้อขัดข้องในการบังคับใช้กฎหมาย ที่เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวนั้น ประเด็นสำคัญของปัญหาน่าจะมาจากการเชื่อว่าผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวจะหลบหนีไม่มาตามนัดพิจารณาสืบพยานหรือเชื่อว่าบุคคลผู้นั้นกระทำความผิดอาญาและมีเจตนาที่จะหลบหนี โดยไม่คิดว่าเขาเป็นผู้บริสุทธิ์ จึงกำหนดให้มารายงานตัวระหว่างฝากขังทั้งที่ไม่มีบทกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจนให้ต้องมารายงานตัวระหว่างฝากขัง แต่เป็นเงื่อนไขในสัญญาเป็นเงื่อนไขที่เป็นการบังคับ สร้างภาระให้แก่ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวที่มากเกินไป จึงส่งผลกระทบต่อผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว รวมถึงญาติพี่น้องที่คอยโอกาสในสังคม ทั้งยังส่งผลกระทบต่อหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมและประชาชนทั่วไป

ด้วยเหตุนี้แนวทางในการแก้ปัญหาคือข้อขัดข้องในเบื้องต้น จึงน่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลง ปรับเปลี่ยนมุมมองและทัศนคติของผู้มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาปล่อยชั่วคราว ที่ไม่จำเป็นต้องติดขัดกับการมีอคติเห็นว่าผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวเป็นคนชั่วร้ายเกินไป เพราะในเมื่อใช้ดุลพินิจปล่อยชั่วคราวแล้ว ต้องเชื่อว่าจะปฏิบัติตามสัญญา เป็นเกณฑ์ในการปล่อยชั่วคราว แต่ควรเปิดใจใช้ดุลพินิจให้เป็นไปตามกรอบที่กฎหมาย และกฎระเบียบให้อำนาจและวางแนวทางไว้อย่างเต็มที่ โดยคำนึงถึงข้อเท็จจริงและตัวผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวเป็นรายคดีไป โดยคำนึงถึงผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องในคดี

ทั้งนี้ ควรนำรูปแบบและเทคนิควิธีต่างๆ ให้หลากหลายที่จะสามารถทำให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวสามารถที่จะทราบตามนัดและมาตามกำหนดนัดพิจารณา โดยไม่ต้องมารายงานตัวมากกว่าใช้ตัวเงินและหลักประกันเป็นเกณฑ์ในการบังคับ เช่น การให้สาบานต่อหน้าพ่อแม่ หรือคนที่ได้รับความเคารพนับถือหรือคำรับรองร่วมกันของคนในหมู่บ้านที่จะช่วยกันสอดส่องดูแลและนำตัว ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวหรือจำเลยมาศาลตามกำหนดเวลา เป็นต้น

5. ปัญหาของการเข้มงวดในการกำหนดเงื่อนไขให้มารายงานตัวระหว่างฝากขังที่ผ่านมา เนื่องจากผู้ที่มีอำนาจหน้าที่พิจารณาปล่อยชั่วคราวไม่มีข้อเท็จจริงหรือข้อมูลประกอบการพิจารณาเพียงพอที่จะมั่นใจได้ว่าผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวจะไม่หลบหนีหรือไปก่อภัยอันตราย หรือความเสียหายต่อพยาน หลักฐานในคดี เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลดังกล่าว ซึ่งอาจเป็นความร่วมมือกับพนักงานคุมประพฤติ หรือได้รับจัดสรรงบประมาณ โดยเฉพาะเพื่อการจัดหาบุคลากรหรือจัดตั้งหน่วยงาน โดยเฉพาะเพื่อรับผิดชอบ ในการสืบเสาะหาข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวหรือรายละเอียดที่จำเป็นต้องใช้ เพื่อประกอบการพิจารณา มีคำสั่งปล่อยชั่วคราว

6. การนำมามาตรการอื่นมาใช้เพื่อทดแทนและช่วยลดการใช้เงินเป็นมาตรการหลักในการบังคับให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวต้องมาตามกำหนดนัด เช่น นำมาตรการที่ส่งตัวผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวไปคุมขังในที่อาศัยของผู้นั้นหรือของผู้อื่นยินยอมรับหรือสถานที่ที่คุมขังได้ทำนองเดียวกับการกักขังผู้กระทำความผิดไว้ในสถานที่อื่น การนำมามาตรการนี้มาใช้อาจจำเป็นต้องแก้ไขกฎหมาย ให้สามารถทำได้เสียก่อนหรืออาจพิจารณาใช้มาตรการกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวต้องมารายงานตัวต่อศาลเป็นระยะๆ รวมทั้งอาจให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวอยู่ในการดูแลสอดส่องพฤติกรรมและความเป็นอยู่เพื่อเป็นหลักประกัน ยืนยันว่าผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวยังอยู่ในสายตาของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาลโดยมิได้หลบหนีไปไหน

2. สภาพปัญหา แนวทางแก้ปัญหากับการรายงานตัวระหว่างปล่อยชั่วคราวระหว่างฝากขัง

แม้บทบัญญัติของกฎหมายและแนวการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้างต้น จะได้ส่งเสริมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว ในอันที่จะได้รับอย่างเสมอภาคและปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน แต่ก็ยังไม่อาจยืนยันได้ว่าในการบังคับใช้กฎหมายนี้ สิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวจะได้รับความคุ้มครองด้วยความเสมอภาคและเท่าเทียมกันได้อย่างสมบูรณ์

ปัญหาอันเกิดจากการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวนั้นสืบเนื่องมาจากการไม่นำบทบัญญัติและแนวของกฎหมายปฏิบัติมาใช้ให้เกิดผลในการสร้างความเสมอภาคได้อย่างแท้จริง การกำหนดเงื่อนไขที่มีเพียงแต่การให้ผู้ต้องหารายงานตัวระหว่างที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวมาบังคับเพียงเงื่อนไขเดียว ไม่มีกำหนดเงื่อนไขอื่นๆ ตามที่กฎหมายและข้อบังคับกำหนดไว้ เป็นการสร้างภาระให้แก่ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวมากเกินไปสังเกตได้จากสถิติการปล่อยชั่วคราวในระหว่างฝากขัง ดูเหมือนว่าจะมีการพิจารณาอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาเป็นจำนวนมาก แต่ในความเป็นจริงแล้วยังมีผู้ต้องหาอีกบางส่วนที่มีฐานะยากจนและไม่ประสงค์ที่จะขอปล่อยชั่วคราว เนื่องจากไม่มีเงินหรือหลักทรัพย์อื่นใดที่จะมาวางเป็นหลักประกันต่อศาล อีกทั้งไม่มีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง การกำหนดแต่เงื่อนไขให้มารายงานตัวที่ศาล เป็นเงื่อนไขที่ตายตัวสำหรับการปล่อยชั่วคราว โดยมีได้ครุรายละเอียดข้อเท็จจริงของความคิดในแต่ละคดี สภาพฐานะความเป็นอยู่ และภูมิฐานะของผู้ต้องหาในการมารายงานตัวต่อศาลแต่ละครั้งมาประกอบในการพิจารณาปล่อยชั่วคราวแต่อย่างใด ยิ่งทำให้สภาพดังกล่าวอย่างเห็นได้ชัด เกิดความแตกต่างระหว่างผู้ต้องหาส่งผลกระทบต่อด้านความเสมอภาพ ทั้งนี้เพราะการเดินทางมีค่าใช้จ่ายและเป็นภาระที่ถูกบังคับเกินความจำเป็น ดังนั้น

2.1 ปัญหาเกี่ยวกับการรายงานตัวระหว่างปล่อยชั่วคราวระหว่างฝากขัง

สำหรับการฝากขังครั้งที่ 2 – 4 ตามสถิติของการฟ้องคดีของเจ้าพนักงานอัยการนั้น ไม่มีการฟ้อง หรือบางครั้งในครั้งที่ 5 – 6 ก็ยังไม่ฟ้องจะฟ้องก็ในครั้งที่ 7 ซึ่งเป็นครั้งสุดท้ายของวันครบกำหนดฟ้องคดี

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปสภาพปัญหาเกี่ยวกับการรายงานตัว การแจ้งการปล่อยชั่วคราวในระหว่างฝากขัง ได้เป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. การไม่นำการปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ มาใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน หรือไม่นำเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมาใช้ในการกำหนดเงื่อนไขระหว่างการปล่อยชั่วคราว หรือไม่นำมาใช้อย่างจริงจัง ต่อเนื่อง อย่างเป็นระบบ ควรพัฒนาระบบให้ก้าวทันต่อกระแสการพัฒนาในสังคม เพื่อให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวรับทราบถึงวันนัดต่างๆ แทนการมารายงานตัวเพื่อตรวจสอบที่ศาล เช่น การใช้สื่อสารผ่านโทรศัพท์บ้าน โทรศัพท์มือถือ หรืออินเทอร์เน็ต

2. ขั้นตอนการฝากขังมีขั้นตอนยุ่งยาก มีระยะเวลาการดำเนินการที่ต้องใช้เวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ เจ้าพนักงานศาล และผู้พิพากษา ในแต่ละครั้งที่ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวมารายงานตัวศาล

3. ผลกระทบจากการกำหนดเงื่อนไขให้มารายงานตัวเพียงวิธีเดียว เป็นภาระที่ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านค่าใช้จ่าย รายได้ที่ได้จากการทำงาน เป็นสิ่งที่มีผลกระทบต่อฐานะความเป็นอยู่ของบุคคลในครอบครัว เช่น การที่ต้องหยุดงานทำให้ขาดรายได้จนเดือดร้อนครัว จำเป็นต้องหารายรายทางอื่นมาทดแทน ซึ่งอาจใช้วิธีที่ผิดกฎหมายได้ ส่งผลกระทบต่อความคิดและเกิดความเชื่อว่ากระบวนการยุติธรรมนั้น ไม่มีความยุติธรรมต่อผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว ซึ่งการมารายงานตัวระหว่างฝากขังส่งผลทำให้ประชาชนไม่ศรัทธาต่อกระบวนการยุติธรรม

4. การกำหนดเงื่อนไขให้มารายงานตัวเพียงวิธีเดียว ส่งผลต่อจิตใจผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว และอาจทำให้เกิดการกระทำผิดในกระบวนการทางกฎหมายในกรณีอื่นได้ด้วยต้องเตรียมค่าใช้จ่ายในการดำเนินการทางคดี การเดินทางส่งผลให้เกิดจากขวนขวายให้ได้เงินมาเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และเพื่อการดำรงชีพ

5. เมื่อผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวมารายงานตัว โดยไม่มีการฟ้องในนัดใด ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวประสงค์ทราบเหตุผลระยะเวลาดำเนินคดีว่าจะฟ้องเมื่อไหร่ เจ้าพนักงานศาลไม่สามารถระบุหาเหตุผลชี้แจงให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวทราบหรือไม่แจ้งเหตุผลให้ทราบ

6. การกำหนดเงื่อนไขให้มารายงานตัวต่อศาลอื่น แม้จะเป็นการลดภาระในการเดินทาง แต่ไปเพิ่มภาระในการทำงานของเจ้าพนักงานศาล ณ ภูมิลำเนา หรือศาล ณ ภูมิลำเนาที่ทำงาน และเป็นการทำให้เจ้าพนักงานแสวงหาประโยชน์จากการรายงานตัว

7. การเขียนคำร้องแจ้งเหตุจำเป็นของการไม่สามารถมารายงานตัวเป็นรายคดี เพื่อเป็นการลดภาระในการเดินทาง แต่เป็นการเพิ่มภาระการทำงานเจ้าพนักงานศาล เพิ่มการดำเนินกระบวนการเขียนคำร้อง หรือการเขียนคำร้องขอทราบวันนัดฟ้องคดี เพื่อการติดต่อประสานทราบวันนัดฟ้อง ตามโทรศัพท์ของบุคคลที่สามารถติดต่อได้หรือขอเบอร์โทรศัพท์ของศาลในการติดต่อเพื่อทราบวันนัดฟ้องหรือนัดพิจารณา

8. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 มุ่งเน้นให้พนักงานตำรวจหรือพนักงานอัยการดำเนินการสอบสวนให้รวดเร็ว โดยแบ่งอำนาจในการฝากขัง เป็นครั้งครั้งละไม่เกิน 12 วัน โดยรวมกันแล้วไม่เกิน 48 วัน หรือ 84 วัน นั้น เพื่อคุ้มครองผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมอยู่จะได้ฟ้องคดีได้เร็ว และเป็นกรณีที่ศาลจะได้ดำเนินคดีด้วยความรวดเร็ว แต่กลับกลายเป็นผลร้ายต่อผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวต้องเดินทางมารายงานตัวบ่อยขึ้น คือ 12 วัน เป็นเวลาอย่างน้อย 6 ครั้ง ก่อนถึงกระบวนการพิจารณาสืบพยานที่ต้องกระทำต่อหน้าจำเลย กรณีการฝากขังตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 กรณี ตัวอย่าง คดีประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ต้องรอผลการตรวจสอบ การสอบสวนของเจ้าพนักงานตำรวจหรือพนักงานอัยการรวม

แล้วเป็นเวลาถึง 48 วัน มีผลให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวต้องมารายงานตัว ถึง 4 ครั้ง การที่ต้องรอเป็นความยุติธรรมที่ล่าช้า เท่ากับเป็นการปฏิเสธความยุติธรรม

9. สภาพปัญหา คดีบางคดีมีการให้ประกันวงเงินไม่สูงมากนัก สามารถหาเงินมาประกันตัวได้ แต่ต้องมาเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางเป็นจำนวนมาก การขาดงาน หารายได้ในชีวิต การมารายงานตัวบางครั้งต้องมาทั้งครอบครัวมา เพราะไม่มีคนดูแล หรือต้องมาส่งผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวรายงานตัว เป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่สามารถเรียกคืนได้ แต่หลักประกัน หากไม่ผิดสัญญาก็สามารถขอคืนได้เต็มจำนวน

10. ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2544 มีผลใช้ในปี พ.ศ. 2546 ซึ่งรัฐจักช่วยชดเชยความเสียหายแก่ผู้ได้รับความเดือดร้อนจากกระบวนการยุติธรรมของรัฐนั้น ไม่รวมถึงกรณีฟ้องคดีกันเอง และผู้ต้องหา ตามพระราชบัญญัตินี้ บุคคลที่มีสิทธิเรียกร้องค่าตอบแทนหรือค่าทดแทนได้ คือ ในส่วนผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ได้แก่จำเลย ส่วนผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวไม่อยู่ในขอบเขตของกฎหมายนี้ แม้มีมาตรการตามกระบวนการยุติธรรมอื่น เช่น การฟ้องคดีแพ่ง ประกอบกับกฎหมายความรับผิดชอบละเมิดของเจ้าพนักงาน แต่ก็ไม่อาจแก้ปัญหาได้จริง

11. การงดเว้นในการไม่มารายงานตัว โดยมีเงื่อนไขที่สามารถทำให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวรับทราบถึงวันฟ้องหรือวันนัดพิจารณาสืบพยานได้ จะเกิดประโยชน์เป็นการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวมากกว่า การเดินทางมารายงานตัว ที่เป็นภาระที่ต้องเสียทั้งเวลาและค่าใช้จ่าย

12. ปัญหาความล่าช้าอันเกิดการสอบสวน ซึ่งการสอบสวนเพื่อค้นหามูลความผิดของผู้ต้องหา กฎหมายให้อำนาจพนักงานตำรวจหรือพนักงานอัยการร้องขอฝากขังได้จนครบกำหนด โดยอ้างเหตุพยานหลักฐานยังไม่ได้ หรือยังไม่เพียงพอต่อการดำเนินคดี หรือต้องรอผลการพิสูจน์หลักฐาน หรือในช่วงการสอบสวนเมื่อมีการการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวแล้ว ทำให้ไม่มีการควบคุมตัว แต่ความเป็นจริงแล้ว การให้มารายงานตัวเป็นการควบคุมอย่างหนึ่ง

2.2 แนวทางแก้ไขในขั้นตอนการมารายงานตัว

แนวทางแก้ไขในขั้นตอนการมารายงานตัวระหว่างฝากขัง โดยไม่จำเป็นต้องกำหนดเงื่อนไขการมารายงานตัว หรือการย่นระยะเวลาในการฝากขังให้กระชับยิ่งขึ้น หรือการกำหนดเงื่อนไขอื่นมากำหนดเงื่อนไขอย่างจริงจัง หรือระบบการบริหารจัดการคดีที่มีประสิทธิภาพ มาพัฒนาให้เป็นระบบมากยิ่งขึ้นหรือให้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้อย่างจริงจัง ทำให้เจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้พิพากษาสามารถปฏิบัติงานธุรการคดีด้านการรายงานตัวระหว่างการ

ฝากขัง ส่งผลให้การปฏิบัติงานด้านธุรการคดีอื่นๆ หรือการพิจารณาพิพากษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น ดังนี้

1. การลดขั้นตอนของการรายงานตัวลงจาก 7 ครั้ง มาเป็น 1 หรือ 2 ครั้ง ทำให้การบริการประชาชนได้รับความสะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม ส่งผลให้การปฏิบัติงานด้านธุรการคดีด้านอื่นๆ สำเร็จภายในกำหนดเวลา ส่งผลให้การทำงานด้านสนับสนุนการพิจารณาคดีของศาลมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

2. หลักการทางกฎหมายที่เป็นระบบมุ่งคุ้มครองสิทธิเสรีภาพประชาชนโดยทั่วไป กรณีเพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น ทางปฏิบัติควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้ให้ครอบคลุม แพร่หลาย เช่น การใช้โทรศัพท์ ระบบอินเทอร์เน็ต มานัดหมายหรือแจ้งหมายนัดการมาศาลของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว

3. สิทธิของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว โดยกำหนดเงื่อนไขให้มารายงานตัวระหว่างฝากขัง เมื่อพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนแล้ว พยานหลักฐานไม่เพียงพอที่จะดำเนินการส่งสำนวนเสนอฟ้องต่อพนักงานอัยการ หรือพนักงานอัยการมีความเห็นไม่ฟ้อง ดังนี้ พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการจะไม่ยื่น คำร้องขอฝากขังต่อศาล หรือกรณีพนักงานอัยการฟ้องแต่ศาลพิจารณายกฟ้องโดยทำการไต่สวนมูลฟ้องเห็นว่าคดีไม่มีมูล ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวไม่มีสิทธิที่จะได้รับการชดเชยความเสียหายจากการที่ต้องเสียไป ควรแก้ไขข้อความไว้ใน คำร้อง หรือคำร้องขอปล่อยชั่วคราว หรือสัญญาประกัน โดยให้มีการติดต่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อรับทราบการวินิจฉัยพิจารณาหรือวันนัดที่สำคัญ

4. ประชาชนกับกระบวนการยุติธรรม ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวมีความเชื่อมั่นในความยุติธรรมที่จะได้รับ แต่ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวไม่ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคที่เป็นเหตุทำให้ไม่มีการฟ้องคดีหรือฟ้องคดีเป็นไปด้วยความล่าช้า ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวมีความต้องการที่จะให้คดีเสร็จไปอย่างรวดเร็ว สะดวก และเป็นธรรม โดยไม่ประสงค์ที่จะมาศาลบ่อยครั้ง ในกรณีคดีที่มีการสารภาพว่ากระทำผิด

5. กระบวนการฝากขัง ที่ไม่สะดวก ล่าช้า เป็นการเลือกปฏิบัติ และมีการดำเนินการหลายขั้นตอน เป็นเหตุให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวต้องมารายงานตัวต่อศาลบ่อยครั้ง ในแต่ละครั้งมีค่าใช้จ่ายและต้องเสียเวลาในการเดินทาง ควรปรับปรุงกระบวนการฝากขังให้มีการทำสำนวนสอบสวนให้เสร็จโดยเร็วที่สุด ให้ส่งสำนวนโดยเร็ว ไม่ควรเลื่อนฟ้องคดี โดยไม่มีเหตุผล เพราะการเลื่อนฟ้องทำให้ผู้ต้องหาเสียสิทธิเสรีภาพ

6. เจ้าพนักงานของศาล สิ่งที่คุณค่าให้ความสำคัญและมีการกล่าวถึงมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง คือความรวดเร็ว อย่าให้ต้องรอนาน ควรปรับปรุงการมารายงานตัว ให้สะดวก

รวดเร็วยิ่งขึ้น ไม่หวังค่าตอบแทน คอยหาผลประโยชน์จากคดี ควรมีคำร้องขออนุญาตไม่มารายงานตัวระหว่างฝากขัง โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับการติดต่อระหว่างผู้ต้องหาที่ศาลหลายช่องทาง

7. การใช้เครื่องมือสื่อสาร Video – Conferencing เป็นเทคโนโลยีที่เป็นการสื่อสารแบบ Two - Way Communication โดยสัญญาณสามารถรับส่งข้อมูลภาพและข้อมูลเสียงระหว่างจุดต่อจุดหรือจุดต่อหลายๆจุดโดยผ่านระบบสื่อสาร (IP หรือ ISDN) ซึ่งจะเป็นลักษณะของการโต้ตอบซึ่งกันและกันแบบสองทาง คือ ระบบประชุมทางไกลที่ผสมผสานระหว่างภาพ ข้อมูล และเสียง ให้เปรียบเทียบเหมือนมีการประชุมอยู่ในห้องเดียวกัน ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่า ควรนำ Video – Conferencing มาปรับใช้ในการดำเนินการมารายงานตัวที่ศาลหรือสถานีตำรวจที่ผู้ต้องหาที่ได้รับ การปล่อยชั่วคราวมีภูมิลำเนาที่อาจจะเป็นการลดขั้นตอนในการเดินทางเพื่อประโยชน์แห่งความ ยุติธรรมและการใช้สื่อภาพและเสียงนี้ ไม่เป็นการขัดต่อเงื่อนไขการรายงานตัวของผู้ต้องหาที่ได้รับ การปล่อยชั่วคราว อีกทั้งมีความมีโอกาสตรวจสอบภูมิลำเนาของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว วิธีการดังกล่าวนี้ ศาลยังนำมาใช้กับการสืบพยาน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 ได้บัญญัติถึงสิทธิของจำเลยที่จะได้เผชิญหน้ากับพยานเอาไว้ ซึ่งการตรวจสอบหรือ ทำลายความน่าเชื่อถือของพยานบุคคลกระทำได้ 3 ประการ คือ การให้จำเลยถามค้านพยาน การให้ พยานเบิกความต่อหน้าศาลและจำเลยเพื่อให้ศาลและจำเลยได้มีโอกาสสังเกตอาการปฏิกิริยาของพยาน และการให้พยานสาบานหรือปฏิญาณตนก่อนเบิกความ อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการคุ้มครองสิทธิของ จำเลยอย่างเคร่งครัด แต่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 ก็บัญญัติข้อยกเว้น

หลักในเรื่องสิทธิของจำเลยในการเผชิญหน้ากับพยานไว้ 3 กรณี คือ

- 1) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 ทวิ
- 2) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 180
- 3) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 230 ที่ให้ศาลส่ง ประเด็นสืบพยานลับหลังจำเลย ในกรณีที่จำเลยไม่ตั้งใจไปฟังการพิจารณาคดี หรือยื่นคำถามเป็น หนังสือ

8. การให้เจ้าพนักงานใช้ดุลพินิจไม่ต้องกำหนดเงื่อนไขให้มารายงานตัว การ กำหนดเงื่อนไขให้มารายงานตัวระหว่างฝากขังทุกๆ 12 วัน เป็นเหตุที่ทำให้ผู้ต้องหาที่มีภูมิลำเนา ห่างไกลจากศาลที่เกิดเหตุ ไม่ประสงค์ขอประกันตัวเนื่องจากต้องมีภาระค่าใช้จ่ายในการประกันตัว และการเดินทาง เป็นเหตุหนึ่งของผู้ต้องหาที่ไม่ได้รับความยุติธรรมซึ่งความจริง แต่ด้วยเพราะเป็น ขั้นตอนทางปฏิบัติที่ทำสืบกันมาของเจ้าพนักงานและศาลที่วาง ข้อบังคับ กฎระเบียบ แนวทาง ปฏิบัติมีขั้นตอนที่เป็นภาระจนเกินควร

9. ผู้มีอำนาจพิจารณาปล่อยชั่วคราว ให้ศาลพิจารณาจากประวัติข้อมูลของผู้ต้องหาที่ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวประกอบดุลพินิจกำหนดเงื่อนไขภายหลังจากการปล่อยชั่วคราว ซึ่งหากปรากฏแก่ศาลว่าเป็นผู้ที่มีภูมิฐานะอยู่ไกลจากศาลที่เกิดเหตุหรือมีภาระในการทำงานการดูแลครอบครัว สุขภาพ ศาลก็จะควรนำมาพิจารณาประกอบการใช้ดุลพินิจที่ไม่ต้องมารายงานตัว แต่ให้ติดต่อกับเจ้าพนักงานทางใดทางหนึ่งเพื่อทราบวันฟ้อง วันนัดพิจารณาหรือสืบพยาน

10. หลักเกณฑ์การพิจารณากำหนดเงื่อนไขการมารายงานตัวของแต่ละศาลไม่เหมือนกัน ไม่มีความชัดเจนซึ่งเป็นดุลพินิจของแต่ละคน และกฎเกณฑ์ในการใช้พิจารณาอนุญาตให้ไม่มารายงานตัวไม่เหมือนกัน การอนุญาตให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวคนใดคนหนึ่งมาหรือไม่มารายงานตัวเป็นการใช้ดุลพินิจที่ไม่เป็นธรรม ไม่เสมอภาค ถือเป็น การปฏิบัติความยุติธรรม ควรให้มีการอบรมผู้มีอำนาจในการพิจารณากำหนดเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราว ให้มีทัศนคติเพื่อเปลี่ยนมุมมองให้เห็นว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าเขาได้กระทำความผิดจริง และการปล่อยชั่วคราวถือเป็นการให้ผู้ต้องหามีโอกาสในการแสวงหาพยานหลักฐานไว้ต่อสู้เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองได้อย่างเต็มที่

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการปล่อยชั่วคราวโดยศึกษาเงื่อนไขการรายงานตัวของผู้ต้องหาที่ได้รับ การปล่อยชั่วคราวระหว่างฝากขังมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักการ แนวคิด เนื้อหา และทฤษฎีที่ เกี่ยวข้องกับเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราว ทำให้เห็นถึงความสำคัญในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูก กล่าวหาเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศกับกฎหมายของประเทศไทยในปัญหาและ เงื่อนไขการปล่อยชั่วคราว การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดย มีกรอบแนวคิดเพื่อศึกษาเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราวของศาลระหว่างฝากขังตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม และข้อบังคับของประธานศาลฎีกาที่ เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว ตลอดจนเพื่อศึกษาสภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราว โดยเฉพาะการกำหนดเงื่อนไขการรายงานตัวระหว่างฝากขังว่าสอดคล้องกับหลักการกฎหมาย หรือไม่ เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหา และกำหนดรูปแบบ ตลอดจนค้นหาแนวทางและข้อเสนอเพื่อ ปรับปรุงการกำหนดเงื่อนไขระหว่างที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหา ตามความเหมาะสมกับ สภาพการณ์ปัจจุบัน เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนหลักการ วิธีการ หลักเกณฑ์การปล่อยชั่วคราวตามกฎหมาย ผู้ศึกษาได้สรุปและมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. บทสรุป

จากการศึกษาในบทที่ 1 ถึงบทที่ 4 จะเห็นได้ว่าการปล่อยชั่วคราวในระหว่างฝากขัง เป็นการประสานผลประโยชน์ระหว่างส่วนได้ส่วนเสียของระบบการดำเนินคดีอาญาในรูปแบบ กระบวนการนิติธรรม (The Due Process Model) ที่ให้ความคุ้มครองแก่สิทธิเสรีภาพผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งได้รับหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าเขาได้กระทำความผิดจริง และ เมื่อมีการปล่อยชั่วคราวถือเป็นการให้ผู้ต้องหามีโอกาสในการแสวงหาพยานหลักฐานไว้ต่อสู้เพื่อ พิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองได้อย่างเต็มที่ ทั้งยังเป็นการป้องกันการแสวงหาพยานหลักฐานจาก ผู้ต้องหาจนเกินควร และเป็นการป้องกันการลงโทษเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดหรือเกินกว่า คำพิพากษาเมื่อพิสูจน์ความว่าได้กระทำความผิด สอดคล้องกับสิทธิการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาของ ประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งระบบการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ดำเนิน

ภายใต้กฎหมายหลักที่สำคัญจำนวน 3 ฉบับ คือ The Magistrates' Courts Act 1952 , The Bail Act 1976 และ The Magistrates' Courts Act 1980 ซึ่งมี The Bail Act 1976 ที่เป็นกฎหมายหลักในการดำเนินการเกี่ยวกับการประกัน ได้บัญญัติหลักการสำคัญไว้ว่า การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือสิทธิในการประกันตัว(Right to Bail) บุคคลมีสิทธิได้รับการปล่อยชั่วคราวและได้รับการคุ้มครองผู้ต้องหาต้องไม่ถูกควบคุมหรือกักขังนานเกินควร หรือกำหนดเงื่อนไขเกินความจำเป็น และกรณีเมื่อมีการฟ้องคดี ศาลต้องดำเนินการส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องให้แก่จำเลยเพื่อให้จำเลยยื่นคำให้การต่อสู้คดี ทั้งนี้ไม่ควรกำหนดเงื่อนไขให้มารายงานตัวในระหว่างฝากขังโดยจำเป็น

ผู้ศึกษาเห็นว่า การกำหนดเงื่อนไขระหว่างปล่อยชั่วคราวตามกฎหมายให้เหมาะสม ถูกต้องตามกฎหมายและสภาพความเป็นจริงของแต่ละกรณีให้เป็นไปตามมาตรฐาน จึงจะสามารถประสานผลประโยชน์ส่วนได้ส่วนเสียของระบบการดำเนินคดีอาญาทั้งระบบเต็มรูปแบบ แต่การกำหนดเงื่อนไขให้มารายงานตัวระหว่างฝากขังเพียงประการเดียวจึงเป็นอุปสรรคของการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวก็ได้ หากเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องของรัฐไม่ดำเนินคดีให้เสร็จสิ้นด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม

การกำหนดเงื่อนไขที่เป็นการสร้างภาระเกินความจำเป็น โดยสั่งให้มารายงานตัวระหว่างปล่อยชั่วคราวในระหว่างฝากขัง แม้จะเป็นการดำเนินการเพื่อบังคับคดีเอาข้อหลักทรัพย์ของผู้ต้องหาเพื่อป้องกันการหลบหนี แต่โดยความเป็นจริง หากผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวคิดจะหลบหนีก็จะหลบหนีไปตั้งแต่วันที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว

จะเห็นได้ว่าการกำหนดเงื่อนไขให้มารายงานตัวจึงเป็นภาระของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายและเสียเวลาในการดำเนินการ ทั้งที่ไม่อาจเรียกร้องชดเชยคืนได้ และระหว่างเวลานั้นผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวอาจมีภาระดูแลบุคคลในครอบครัว หรืออาจต้องมีบุคคลอื่นมาดูแลแทน เป็นเหตุให้เสียเวลาในการประกอบสัมมาอาชีพ ซึ่งหากไม่ได้มารายงานตัวตามนัดจะมีเวลาไปเตรียมการต่อสู้คดีเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ ตลอดจนใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในครอบครัวและสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข และกรณีเมื่อมีการชดเชยให้ผู้เสียหาย ผู้เสียหายจะได้รับค่าสินไหมทดแทนเต็มตามสิทธิ

นอกจากนี้หากไม่มีการกำหนดเงื่อนไขให้มารายงานตัวระหว่างฝากขังยังก่อให้เกิดผลดีในส่วนอื่นอีก คือ ทำให้เจ้าพนักงานสอบสวนจะได้มีเวลาปฏิบัติหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพในกรณีที่จำเลยปฏิเสธต่อสู้คดี ทำให้ผู้พิพากษามีเวลาในการพิจารณาคดีที่มีปัญหาข้อกฎหมายยุ่งยากและสลับซับซ้อนมากขึ้นถือเป็นการให้ความยุติธรรมในด้านอื่นๆ อีกทั้งเจ้าพนักงานศาลสามารถปฏิบัติงาน บริการประชาชนในด้านอื่นๆ ได้อย่างดี มีประสิทธิภาพ ทำให้กระบวนการยุติธรรมจะได้เป็นที่พึงของประชาชนได้อย่างแท้จริง

อีกทั้งในด้านสังคมมีกำลังคนทำงานเพิ่มขึ้นในระหว่างที่ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวไม่ต้องมารายงานตัวและรอฟังคำสั่งในระหว่างการฝากขัง

2. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาในเรื่องนี้ ผู้ศึกษามีความเห็นวาทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวในส่วนการรายงานตัวระหว่างปล่อยชั่วคราวในระหว่างฝากขัง เป็นบทบัญญัติที่ไม่เป็นหลักประกันเพียงพอแก่ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว เพราะทางปฏิบัติมักจะให้มารายงานตัวทุกนัดที่มีการฝากขัง เป็นการปฏิบัติสืบต่อกันมาโดยไม่มีเหตุผลรองรับที่เพียงพอ แม้จะมีบทบัญญัติกฎหมายข้อบังคับและระเบียบในทางปฏิบัติวางแนวทางให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวได้ในระดับหนึ่ง แต่กฎหมายข้อบังคับและระเบียบดังกล่าวในทางปฏิบัติไม่นำมาใช้บังคับ จึงควรแก้ไข เพิ่มเติม กฎหมาย ข้อบังคับและระเบียบในการปฏิบัติต่างๆ เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวให้มีความชัดเจน มีประสิทธิภาพเป็นธรรมและเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันยิ่งขึ้น ดังต่อไปนี้

2.1 บทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว

2.1.1 ควรนำบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรมบัญญัติว่าด้วยในคดีอาญา ที่สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ และบุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรมที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิในการได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม มีโอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การตรวจสอบหรือได้รับทราบพยานหลักฐานตามสมควร และการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง มีสิทธิได้รับความคุ้มครอง และความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ และถือว่าการกำหนดเงื่อนไขให้มารายงานตัวระหว่างปล่อยชั่วคราวในระหว่างฝากขังเป็นการละเมิดสิทธิในลักษณะที่เป็นการสร้างภาระเกินควร การกำหนดเงื่อนไขการนัดหรือหมายเรียกให้มารายงานตัวในระหว่างได้รับการปล่อยชั่วคราวควรต้องอาศัยเหตุผลตามที่รัฐธรรมนูญฯ บัญญัติไว้จริง

2.1.2 เห็นควรเพิ่มเติมในส่วนของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 111 กรณีปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันก่อนที่จะปล่อยไป ต้องให้ผู้ต้องหาหรือจำเลย

สถาบันหรือปฏิญาณตนว่าจะมาตามนัดหรือหมายเรียก และมาตรา 112 เมื่อจะปล่อยชั่วคราวโดยมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกัน ก่อนปล่อยไปให้ผู้ประกัน หรือผู้เป็นหลักประกันลงลายมือชื่อในสัญญาประกันนั้นในสัญญาประกันนอกจากข้อความอย่างอื่นอันพึงมี ต้องมีข้อความดังนี้ด้วย

ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวหรือผู้ประกัน แล้วแต่กรณี จะปฏิบัติตามนัดหรือหมายเรียกของเจ้าพนักงานหรือศาล ซึ่งตามคำว่า “นัดหรือหมายเรียก” ให้เปลี่ยนเป็นตามนัดพิจารณา หรือนัดสืบพยานให้มีความชัดเจน หรือหากจะมีหมายเรียกให้มารายงานตัวก็กำหนดเรียกมาเพื่ออะไรในหมายเรียกตามหลักเกณฑ์การออกหมายเรียก นำส่วนท้ายของมาตรา 112 มาเป็นหลักในการพิจารณาก่อนที่จะนัดให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวมารายงานตัว

ทั้งไม่กำหนดภาระหน้าที่หรือเงื่อนไขให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราว หรือผู้ประกัน ต้องปฏิบัติเกินความจำเป็นแก่กรณีมิได้ ซึ่งจะบัญญัติเพิ่มเติมให้ชัดเจน ในเรื่องที่ไม่ต้องมารายงานตัวระหว่างได้รับการปล่อยชั่วคราว ส่วนการที่จะมายื่นคำร้องคัดค้านการฝากขังนั้นเป็นสิทธิที่กฎหมายบัญญัติไว้แล้วตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 ที่ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวจะใช้หรือไม่ก็ได้

นำข้อเสนอแนะ ข้อ 2.1.1 กับ ข้อ 2.1.2 มาประกอบการพิจารณาย่อมทำให้เห็นได้ว่าผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวไม่ควรมารายงานตัวระหว่างฝากขัง ศาลและเจ้าพนักงานควรนำไปพิจารณาปฏิบัติให้เป็นไปเป็นบรรทัดฐาน เพื่อวางขอบเขตการกำหนดนัดให้มาเฉพาะเป็นวันนัดพิจารณา วันนัดสืบพยาน หรือวันนัดฟังคำพิพากษาเท่านั้น ซึ่งมีกฎหมายบัญญัติให้เป็นกระบวนการที่พิจารณากระทำต่อหน้าจำเลยเป็นการเฉพาะ เพื่อเป็นผลประโยชน์ต่อทุกฝ่าย แต่กรณีในผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นผู้ต้องหาในการได้ส่วนคำร้องขอฝากขังของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่จำเป็นต้องกระทำต่อหน้าผู้ต้องหาแต่อย่างใด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 มาตรา 111 , มาตรา 112 และกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550

สอดคล้องกับกฎหมายของประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดเงื่อนไขในระหว่างการปล่อยชั่วคราวโดยให้ผู้ประกันส่งตัวผู้ถูกกล่าวหา มาส่งศาลในวันนัดพิจารณาคดีเท่านั้น หากกรณีมีความจำเป็นที่ศาลเห็นว่าผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาต้องมาศาลเพื่อแจ้งสิทธิ หรือรับทราบเหตุจำเป็นของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการในระหว่างการฝากขัง หรือกรณีใดๆ ที่ศาลเห็นควร ศาลจะออกหมายนัดหรือหมายเรียกให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา มาศาลเพื่อคัดค้านคำร้องขอฝากขังเป็นรายคดี

2.1.3 เห็นควรเพิ่มเติม โดยนำกระบวนการวิธีพิจารณาคดีในศาลแขวงตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.2499 มาตรา 7 มาใช้กับกรณีผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวที่ให้การรับสารภาพระหว่างฝากขัง ประกอบกับประมวลกฎหมายวิธี

พิจารณาความอาญา มาตรา 233 วรรคสอง ในกรณีที่จำเลยเบิกความเป็นพยาน คำเบิกความของจำเลยยอมใช้ชั้นจำเลยนั้นได้ และศาลอาจรบฟังคำเบิกความนั้นประกอบพยานหลักฐานอื่นของโจทก์ได้จำเลย คำเบิกความของจำเลยที่อ้างตนเองเป็นพยานนั้น แม้ไม่เป็นพยานหลักฐานของโจทก์แต่อาจรบฟังเป็นพยานหลักฐานเพื่อลงโทษจำเลยได้ เพื่อให้พนักงานสอบสวนสามารถส่งสำนวนให้พนักงานอัยการฟ้องได้

โดยเพิ่มเติมในกรณีคดีอาญาที่อยู่ในระหว่างฝากขัง ถ้าผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวให้การรับสารภาพตลอดข้อหาต่อพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนนำสำนวนที่สอบสวนมาประกอบคำร้องคำรับสารภาพของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวมายังพนักงานอัยการเพื่อยื่นฟ้องต่อศาล โดยมีต้องทำการสอบสวน และให้ฟ้องด้วยวาจา ให้ศาลถามผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวว่าจะให้การประหารใจ และถ้าผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวยังคงให้การรับสารภาพ ให้ศาลบันทึกคำฟ้อง คำรับสารภาพ และทำคำพิพากษาในบันทึกฉบับเดียวกัน แล้วให้โจทก์จำเลยลงชื่อไว้ในบันทึกเพื่อที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้องรวดเร็ว และเป็นธรรม

ซึ่งประเทศสหรัฐอเมริกาได้นำวิธีการต่อรองคำรับสารภาพ (Plea bargaining) มาใช้ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญา เพื่อลดปัญหาข้อขัดข้องในการบริหารงานยุติธรรมทางอาญาและแก้ไขความเคร่งครัดตามระบบการดำเนินคดีอาญาในรูปแบบกระบวนการนิติธรรม (The Due Process Model) สามารถช่วยในการย่นระยะเวลาการดำเนินคดีให้สั้น รวดเร็ว ประหยัด และบรรลุเป้าหมายในการบริหารงานยุติธรรมทางอาญาอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2548

2.2.1 เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2548 ข้อ 8. ดังนี้

“ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว หรือเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวปฏิบัติเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อป้องกันภัยอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวก็ได้ เช่น ให้รายงานตัวต่อเจ้าพนักงานหรือบุคคลตามที่ศาลเห็นสมควร หรือวางข้อจำกัดเกี่ยวกับสถานที่อยู่อาศัยหรือการเดินทางออกไปนอกสถานที่อยู่อาศัย หรือวางข้อจำกัดเกี่ยวกับการประกอบอาชีพหรือการงานบางอย่าง หรือวางข้อจำกัดเกี่ยวกับการเข้าไปในสถานที่บางแห่งที่อาจก่อให้เกิดการกระทำความผิดอีก เป็นต้น”

ผู้ศึกษาเห็นว่าหากผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวหรือจำเลยไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นก็ให้ศาลพิจารณาเพิกถอนคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้ โดยขยายความในส่วน

ที่ “ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานหรือบุคคลที่ศาลเห็นสมควร” ว่าหมายความว่าบุคคลใดที่ศาลมีหนังสือให้ผู้รับการปล่อยชั่วคราวไปรายงานตัวต่อบุคคลนั้นก็ได้อีก เช่น พนักงานตำรวจ เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองในอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าพนักงานประจำศาลในท้องที่ที่ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวมีภูมิลำเนาหรือผู้ประกัน ในกรณีจำเป็นและมีเหตุอันควร กรณีรายงานตัวแล้วให้บุคคลดังกล่าวแจ้งให้ศาลทราบ ผ่านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศทางใดทางหนึ่ง ซึ่งศาลสามารถทราบได้ว่าผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวจะมาศาลในวันฟ้องหรือวันนัดพิจารณา

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยได้กำหนดเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราวในหลากหลายรูปแบบ และวิธีการมารายงานตัวของผู้ถูกกล่าวหาอีกรูปแบบหนึ่งคือการให้มารายงานตัว ณ สถานีตำรวจตามภูมิลำเนาของผู้ถูกกล่าวหา หรือสถานที่ที่แจ้งไว้ต่อศาลก็ได้

2.2.2 แก้ไขเพิ่มเติมระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2548 ข้อ 11. ดังนี้

“เพื่อให้การปฏิบัติตามระเบียบนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยให้ศาลกำหนดแนวทางปฏิบัติของศาลนั้นเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้จัดระบบงานให้สามารถดำเนินงานในส่วนที่เป็นการสื่อสารทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เชื่อมโยงกับสำนักงานประจำศาลทุกศาล สถานีตำรวจ สำนักงานอัยการอย่างทั่วประเทศ เพื่อให้สามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็วและปลอดภัย”

ซึ่งกรณีที่ประเทศไทยได้มีการมีกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นหากผู้ถูกกล่าวหา มีการย้ายที่อยู่หรือภูมิลำเนาที่ได้แจ้งไว้ต่อศาล ผู้ถูกกล่าวหาสามารถแจ้งเพิ่มเติมต่อศาลโดยเขียนคำร้องขอต่อศาล เพื่อเป็นการลดปัญหาข้อขัดข้องในการรายงานตัวของผู้ถูกกล่าวหา

กรณีการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่หรือกำหนดเงื่อนไขกรณีห้ามเดินทางออกนอกราชอาณาจักร เพื่อป้องกันการหลบหนีหรือ เพื่อป้องกันภัยอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราว กรณีนี้จะนำมามาตรการห้ามคณะกรรมการบริษัทในตลาดหลักทรัพย์เดินทางออกนอกราชอาณาจักร ตามพระราชบัญญัติ หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พุทธศักราช 2535 ตามที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า มาตรการห้ามออกนอกราชอาณาจักรไม่ใช่โทษทางอาญา และมีใช้การปฏิบัติต่อผู้ที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้กระทำความผิดทางอาญา คำสั่งศาลที่ห้ามเดินทางออกนอกราชอาณาจักรจึงไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ นำมาใช้กับผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว โดยกำหนดห้ามเดินทางออกนอกราชอาณาจักรภายในระยะเวลาระหว่างฝากขัง จะขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

2.3 ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยแนวทางการนำสืบพยานหลักฐานและการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลโดยระบบการประชุมทางจอภาพ พ.ศ. 2556

ผู้ศึกษาเห็นว่า ปัจจุบันศาลยุติธรรมได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาปรับใช้ในการสนับสนุนกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากนำระบบที่ทันสมัยมาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกด้านการรายงานตัวระหว่างปล่อยชั่วคราวระหว่างฝากขัง โดยเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยแนวทางการนำสืบพยานหลักฐานและการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลโดยระบบการประชุมทางจอภาพ พ.ศ. 2556 ดังนี้

“เพื่อให้การปฏิบัติตามระเบียบนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยให้ศาลกำหนดแนวทางปฏิบัติของศาลนั้นเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับข้อบังคับนี้ ในหมวด 5 การรายงานตัวในระหว่างฝากขัง โดยผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวที่ประสงค์จะรายงานตัวต่อศาลซึ่งเป็นภูมิลำเนาของตนสามารถยื่นคำร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งอนุญาต โดยออกเอกสารเพื่อแสดงหลักฐานว่าศาลมีคำสั่งอนุญาตแล้ว โดยระบุรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับสถานะของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวหรือจำเลย อันได้แก่ ชื่อ สกุล เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน รูปถ่าย บ้านเลขที่ เลขคดี ฐานความผิด วันเวลาดังของศาล ซึ่งผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวหรือจำเลยจะต้องถือคำสั่งศาลดังกล่าวไปแจ้งให้ศาลซึ่งเป็นภูมิลำเนาของตน”

ฉะนั้นเมื่อถึงกำหนดนัดให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวไปรายงานตัวยังศาลที่ได้ร้องขอไว้ และให้ดำเนินการประชุมทางจอภาพกับศาลที่ดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี และให้เจ้าพนักงานศาลลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

ซึ่งเมื่อโจทก์ฟ้องคดีแล้ว ให้ศาลที่ดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีติดต่อแจ้งให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวและผู้ประกัน มาศาลที่รับฟ้องหรือศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อสอบคำให้การในชั้นพิจารณาต่อไป

2.4 แนวทางในการปฏิบัติงานของศาลเรื่องการปล่อยชั่วคราว ส่วนที่เกี่ยวกับการมารายงานตัวในระหว่างฝากขัง

2.4.1 ในกรณีที่ศาลถือหลักให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวต้องทราบวันนัดทุกนัด ให้ศาลกำหนดวิธีอื่นใดที่สามารถแจ้งนัดไว้ในสัญญาให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวทราบนัด อันได้แก่

- 1) การใช้เครื่องมือสื่อสารทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น เพื่อให้ทราบนัดฟ้อง นัดพิจารณา นัดพิพากษา
- 2) หากมีการให้รายงานตัวต่อเจ้าพนักงานตำรวจ เจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง ในอำเภอ กำนันผู้ใหญ่บ้าน เจ้าพนักงานประจำศาลในท้องที่ ที่ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวมี

ภูมิลาเนา และผู้ประกัน แล้วให้บุคคลดังกล่าวส่งการรายงานตัวมาที่ศาลเพื่อทราบที่อยู่ของผู้ต้องหา ที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว และผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวทราบก่อนหรือในวันฟ้อง วันนัดพิจารณา หรือวันนัดพิพากษา

2.4.2 ควรจัดให้มีการอบรม ประชุม สัมมนา ส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานปล่อยชั่วคราวแก่ ศาล เจ้าพนักงานศาล เจ้าพนักงานส่วนอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการหาแนวทางพัฒนางานนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้เหมาะสมกับสภาพการตามความเป็นจริงในปัจจุบัน

2.4.3 ควรจัดให้แต่ละศาลจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลสถิติเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว การผิดสัญญาประกัน ในชั้นสอบสวน ชั้นพิจารณา ชั้นอุทธรณ์ – ฎีกา อย่างเป็นระบบเพื่อจะได้ข้อมูลในการใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า เปรียบเทียบกับอัตราการผิดสัญญาประกัน ซึ่งจะได้ทราบถึงแนวโน้มหรือวิถีทางการปล่อยชั่วคราวในอนาคต สามารถนำข้อมูลมาปรับปรุง แก้ไข ป้องกันได้ทัน่วงที

2.4.4 ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 30) พ.ศ.2558 ได้กำหนดให้การอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่หรือเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติหรือในกรณีที่ผู้นั้นยินยอมจะสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการหลบหนี หรือภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น

ซึ่งการแก้ไขกฎหมายดังกล่าวสอดคล้องกับการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในกรณีที่ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวไม่จำเป็นต้องมารายงานตัวต่อศาล โดยนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว เป็นการป้องกันการหลบหนีได้อีกแนวทางหนึ่ง กรณีดังกล่าวจะทำให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวไม่ต้องเดินทางมารายงานต่อศาลประหยัดเวลาในการเดินทางประหยัดค่าใช้จ่าย และได้มีโอกาสทำมาหาเลี้ยงชีพเพื่อดูแลตัวเองและครอบครัว ส่งผลให้สภาพครอบครัวมีความอบอุ่นและผาสุก ลดความเสี่ยงที่จะเป็นปัญหาอันต่อเนื่องจากการขาดรายได้ ขาดการดูแลเลี้ยงดูบุคคลในครอบครัว

การนำอิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดดังกล่าวมาใช้จะเป็นรูปธรรม ยังเป็นการสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เข้มแข็งมากขึ้น และเป็นการให้อำนาจแก่ของเจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่หรือเงื่อนไขอื่นใด

ให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ เป็นการใช้ดุลพินิจตามกฎหมาย ทำให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อย
ชั่วคราวได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพอย่างแท้จริง

จะเห็นได้ว่าผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวตามสัญญาประกันนั้นเป็น
ผู้ซึ่งได้รับการสนับสนุนไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จึงน่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามหลักกฎหมาย
ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าการมารายงานตัวต่อศาลนั้นเป็นการสร้างเงื่อนไขที่เป็นภาระแก่ผู้ต้องหาที่ได้รับ
การปล่อยชั่วคราว ญาติพี่น้อง และผู้ประกัน ไม่ว่าจะ เป็นในเรื่องของเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางซึ่ง
ต้องใช้เป็นเงินจำนวนมาก และที่สำคัญต้องสูญเสียเวลาของทุกฝ่าย ทำให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อย
ชั่วคราวไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพอย่างเที่ยงธรรมเท่าที่ควร ผู้ศึกษายังเห็นว่าการบังคับใช้
กฎหมายที่เกี่ยวข้องยังไม่สมบูรณ์ครบถ้วนตามเจตนารมณ์ของกฎหมายเท่าใดนัก ซึ่งปัจจุบัน
กฎหมายได้ให้ โอกาสแก่ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างทั่วถึง ฉะนั้นการ
เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในทุกกระบวนการมีความสำคัญต่อประชาชน สังคม และประเทศชาติ
เป็นอย่างยิ่ง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กุลพล พลวัน. (2522). ปัญหาบางประการเกี่ยวกับสัญญาประกัน. *วารสารอัยการ*, 2(24), 27.
- กุศล บุญเย็น. (2536). *คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. (พิมพ์ครั้งที่ 4).
กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ.
- คณิต ฌ นคร. (2546). *กฎหมายวิธีพิจารณาคดีความอาญา*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- คณิง ภาไชย. (2530). วิธีพิจารณาความอาญาตามกฎหมายอังกฤษ. *วารสารอัยการ*, 10(110), 12.
_____. (2545). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่มหนึ่ง*. กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณรงค์ ใจหาญ. (2538). *โครงการศึกษา สิทธิผู้ต้องหา จำเลยและผู้ต้องโทษในคดีอาญา เสนอต่อ
สำนักคณะกรรมการกฤษฎีกา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- ถาวร โพธิ์ทอง. (2522). *คำสอนวิชาระบบกฎหมายอังกฤษเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.
- ธง ลีพึงธรรม. (2522). ความเป็นมาและทฤษฎีว่าด้วยการประกันตัวในประเทศอังกฤษและอเมริกา.
วารสารอัยการ, 20(2), 73-81.
- ประธาน วัฒนวาณิชย์. (2520). ระบบความยุติธรรมทางอาญา: แนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุม
อาชญากรรมและกระบวนการนิติธรรม. *วารสารนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 9(2), 142-156.
- พนัส ทศนียานนท์. (2523). *ปรัชญากฎหมายธรรมชาติ*. *วารสารอัยการ*, 3(3), 38-39.
- พรชัย ดำนวิวัฒน์. (2542). ประเทศไทยกับการเข้าเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิ
พลเมืองและสิทธิทางการเมือง. *วารสารนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 29(4), 618-633.
- ไพบุลย์ อาชวานันท์กุล. (2536). *บทบาทของผู้ประกันอาชีพอ่อนต่อกระบวนการยุติธรรม*. (วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ดีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- มนต์ชัย ชนินทรลีลา. (2537). *รูปแบบของการปล่อยชั่วคราว: ข้อเสนอสำหรับประเทศไทย*.
วารสารกฎหมาย, 15(1), 129.
- มานิตย์ จุมปา. (2555). *คำอธิบายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ.550) เล่ม 1*. (พิมพ์ครั้งที่
3) ฉบับปรับปรุงใหม่. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- มาลี ทองสุวรรณค์. (2524). การคุมขังและกักขังผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดอาญา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชา นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2540). การควบคุมการใช้อำนาจดุลพินิจทางปกครองโดยองค์กรตุลาการ ในข้อความคิดและหลักการพื้นฐานในกฎหมายมหาชนรวมบทความบางเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายปกครองและกฎหมายรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- วิชา มหาคุณ. (2524). ผลกระทบของกฎหมายที่ไม่เป็นธรรมต่อสิทธิของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม. วารสารนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 11(4), 1-7.
- วิษณุ เครืองาม. (2520). ปรัชญากฎหมายฝ่ายบ้านเมือง. บทบัญญัติ, 34(3), 441-442.
- สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2543). หลักตามเสมอภาค. วารสารนิติศาสตร์, 30(2), 162-163.
- สัญญา ธรรมศักดิ์. (2530). คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1-7 มาตรา 1-267 ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมโดย ประภาศน์ อวยชัย. กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.
- สำนักงานแผนและงบประมาณ สำนักงานศาลยุติธรรม. (2557). รายงานข้อมูลและสถิติคดี ประจำปี 2557. กรุงเทพฯ: จีรรัชการพิมพ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2550). สารสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ พร้อมตารางเปรียบเทียบกับรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 ฉบับปรับปรุงความคิดเห็น. กรุงเทพฯ: คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ สำนักงานกรรมาธิการ 3 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักประธานศาลฎีกา สำนักงานศาลยุติธรรม. (2559). ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2548. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์(1977).
- สำนักประธานศาลฎีกา. (2549). คู่มือการปล่อยชั่วคราว. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977).
- สุพมาลย์ สุโฆบล. (2524). การประกันในชั้นสอบสวน: ศึกษาในแง่การใช้ดุลพินิจเจ้าหน้าที่ในทางปฏิบัติ วิเคราะห์ตามแนวทางสังคมศาสตร์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชา นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- สุรินทร์ มากชูชิต. (2555) ระบบปล่อยชั่วคราวผู้ถูกกล่าวหา: ศึกษาการใช้หลักประกันในคดีอาญาองค์กรศาล. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชา นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- เสียงชัย สุมิตรวสันต์. (2537). การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา ก่อนการประทับฟ้องโดยองค์กรศาล. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชา นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง).

- หยุด แสงอุทัย. (2523). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- หลวงสุทธิวาทนฤพุฒิ (2516). *ประวัติศาสตร์กฎหมาย ชั้นปริญญาโท พุทธศักราช 2512 – 2513*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- _____. (2517). *ประวัติศาสตร์กฎหมาย*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อนุวัติ ใจสมุทร. (2514). คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วยหลักทั่วไปตลอดถึง การไต่สวนมูลฟ้อง มาตรา 1 ถึง มาตรา 171. ใน *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ.
- อรรวรรณ ไทยวานิช. (2538). *การปล่อยชั่วคราว*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- อารีย์พร กลั่นนุรักษ์. (2545). *การปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไข*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- อุทัย สุภนิศย์. (2526). *ประมวลศัพท์กฎหมายไทยในอดีตและปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: 68 การพิมพ์.
- Andrews, John A. (1982). *Human Rights in Criminal Procedure A Comparative Study*. London: Martinus Nijhoff.
- Decker, G. and Wirth, M. (1982). *Das Politische System Grossbritaniens*. Berlin: Wissenschaftlicher Autoren.
- Dow, Paul E. (1981). *Discretionary Justice: A Critical Inquiry*. Cambridge: Ballinger Pub.
- Emmons, Christopher J. (1983). *A Practical Approach to Criminal Procedure*. Second edition. London: Financial Training Publication.
- Habeas Corpus, R. J. M. (1968). *American Jurisprudence*. The Lawyer Co-Operative Publishing.
- LaFave, Wayne R., Israel, Jerold H. and King, Nancy J. (2000). *Criminal Procedure*. Third Edition. St. Paul: West Group.
- Sprack, John. (1992). *Emmins on Criminal Procedure*. Fifth edition. London: Blackstone Press.
- Stuckey, Gilbert. (1976). *Procedures in the Justice System*. Columbus, Ohio: Charles E, Merrill.

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นายนำชัย ใจเที่ยงตรง
วัน เดือน ปีเกิด	6 กรกฎาคม 2513
สถานที่เกิด	อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่
ประวัติการศึกษา	นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช 2545
สถานที่ทำงาน	ศาลจังหวัดลำพูน จังหวัดลำพูน
ตำแหน่ง	นิติกรชำนาญการพิเศษ

